

วารสารสมาคมครุการชาญเคลื่อนไหวแห่งประเทศไทย

ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม—ธันวาคม พ.ศ. 2523

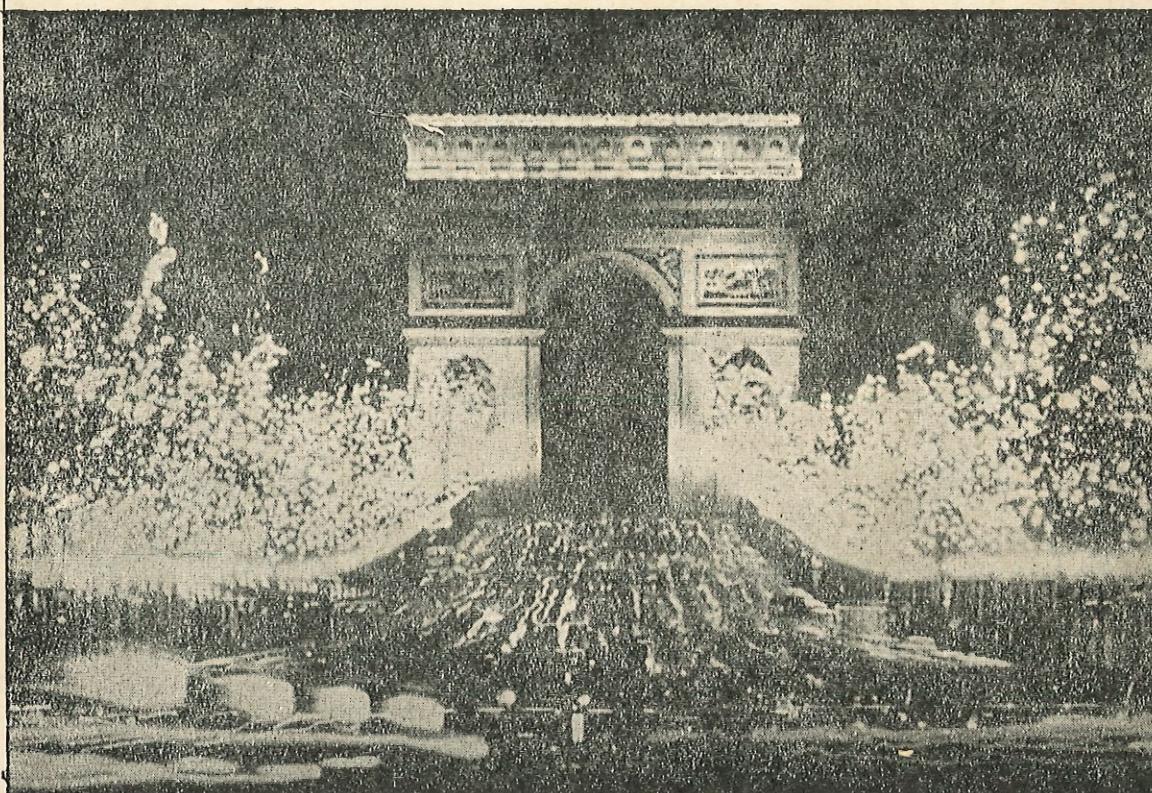
BULLETIN DE L'ASSOCIATION THAÏLANDAISE
DES

PROFESSEURS DE FRANÇAIS

3e ANNÉE No. 4 OCTOBRE-DÉCEMBRE 1980

Paris chaque jour.

Paris, tous les jours. Des départs, le soir, à une heure agréable, de nos merveilleux Boeing 747. L'arrivée, le matin, dans le plus bel aéroport d'Europe: Roissy-Charles de Gaulle. La traditionnelle cuisine française, ses vins, son service...

Et puis, si vous devez aller plus loin, en Europe ou aux Etats-Unis, des correspondances, presque immédiates, dès votre arrivée. Et pourquoi pas Concorde vers New York, Washington et depuis peu, Mexico. Alors, venez nous voir!

AIR FRANCE ///
Le meilleur de la France vers le monde.

Pour informations complémentaires, contactez votre agent de voyage ou AIR FRANCE, 3 Patpong Road, tél. 233.7100-19. Réservations immédiates, tél. 234.7901-5. Agent Général: World Travel Service Ltd., tél. 251.4928-32.

ADPLAN/AF 79/2

พิมพ์ที่ บริษัท สำนักพิมพ์ วัฒนาพาณิช จำกัด 31/1-32/2 ถนนแม่หาดใหญ่ กรุงเทพ 2
นายเรืองชัย จงพิพัฒน์สุข ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา โทร. 2212224, 2224772, 2222788

วารสารสมาคมครุภัณฑ์ฟร็องเศสแห่งประเทศไทย

BULLETIN DE L' A.T.P.F

ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม—ธันวาคม 2523

เจ้าของ :

สมาคมครุภัณฑ์ฟร็องเศสแห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเรียน
การสอนภาษาฟร็องเศสและฟร็องเศสศึกษา

2. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก

ที่ปรึกษา :

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

คุณหญิงจินดานา ยศสุนทร

นางลัดดา วงศ์สายไหม

นางสิทธา พินิจภูวดล

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :

นางธิดา บุญธรรม

กองบรรณาธิการ :

นางจงกล สุกเวชย์

นางพยอม ธรรมบุตร

นางสาวประภาณี นรินทรากุญชณ์ อัญชญา

นางสาวอุรัสจาด้า เชาวน์ชลาการ

นางสาวอรร生生ี บ้านสวัสดิ์

นางสาวประภา งานไฟโอล์น

นางสาวลาวัลย์ ชัยเชียงเอม

นางสาวพิมพา ฐานิสราณ์

สำนักงานวารสาร :

31/28 หมู่บ้านอรอรรถกุล 1 ซอย 4 อารี-

สัมพันธ์ 4 ถนนเพชรบุรี 4 กรุงเทพฯ 4

สำนักงานของสมาคมฯ บี๊ล 4 ฉบับ (ฟรี)

สำนักงานวารสารฯ บี๊ล 4 ฉบับ : 30 บาท
(รวมค่าส่ง)

สั่งซื้อยานพาณิชหรือเช็คไปรษณีย์ ในนาม

นางธิดา บุญธรรม

สารบัญ

หน้า

Lettre de la Présidente de l'Association	2
Du bon et du mauvais usage	5
การเสด็จประพาสประเทศฟร็องเศส	6
ฝรั่งเศสซุบซิบ	28
45 วัน ใน Montpellier	32
ชาติมหาਯจาก Caen	41
ชาติหมายจากนายทะเบียน	47
สรุปผลการรับทุนอบรมที่ Vichy	53
บรรณาธิการแต่ง	60

ปก : นาย ชัยนันท์ ชะอุ่มงาน
คณะกรรมการศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

- ทัศนะได ๆ ที่แสดงออกในข้อเขียน ใน
วารสาร ส.ค.ฟ.ท. นี้ เป็นของผู้เขียน วิ
ใช้เป็นของกองบรรณาธิการ และของ
สมาคมครุภัณฑ์ฟร็องเศสแห่งประเทศไทย ●

LETTRE DE LA PRESIDENTE DE L'ASSOCIATION

Chers collègues et amis,

Malgré les apparences—malgré mes apparitions fugaces à Bangkok tout au long de mon absence—je suis toujours en Suisse. J'avais pris congé de vous pour huit mois et devais rentrer à la fin du mois d'octobre, mais pour une raison imprévue, je dois prolonger mon séjour pour une période indéterminée.

Depuis quelques jours c'est l'automne, qui nous a surpris au bout d'un long été tardif. Contrairement à ce qu'on pense, c'est le moment où il fait le plus froid dans les immeubles : ce n'est pas encore l'hiver et les propriétaires ou les concierges, regardant le calendrier, ne veulent pas chauffer. Ce n'est qu'à force d'allusions subtiles, de prières

L'automne

ou de menaces que l'on parvient à obtenir une température qui ne vous oblige pas à vous mettre sur le dos tous les chandails que vous possédez, à ressortir vos gros chaussons de ski et vos bottes doublées de fourrure, vraie ou fausse, avant de pouvoir vous asseoir à votre table de travail et d'écrire péniblement, par exemple, un article pour le Bulletin de l'ATPF. Ainsi accoutrée et les mains encore gourdes, je me sens un peu hors du temps, hors de saison et hors du mouvement de Bangkok.

Je pense que c'est ce qu'ont dû et doivent ressentir ceux et celles qui ont poursuivi ou poursuivent leurs études à l'étranger. C'est pourquoi mon esprit pratique songe à créer, pour ceux de nos membres qui se rendraient à l'étranger pour plusieurs mois, des possibilités de se rencontrer, pour ceux qui le désireraient, et de recevoir des nouvelles de collègues restés au pays qui les connaissent ou même ne les connaissent pas mais qui s'intéressent à l'institution, la ville ou le pays où se rendent ceux qui partent. Ainsi, si vous avez la chance de partir, quand vous serez installé, en France ou ailleurs, écrivez à la Rédactrice de notre Bulletin et donnez-lui

- votre nom
- votre adresse et numéro de téléphone à l'étranger
- l'institution où vous enseignez en Thaïlande
- les dates de votre séjour
- ce que vous faites (préparation d'un certificat ou d'un diplôme, stage, etc.)
- tout autre renseignement que vous jugez utile

La rédactrice publiera ces renseignements dans les Feuilles d'informations.

Pour ceux et celles qui sont en France, nous pourrions prier le surveillant général des étudiants thaïs de l'Ambassade de Thaïlande à Paris d'avoir dans son bureau un dossier où nos membres pourraient aller inscrire ces mêmes renseignements et prendre connaissance de la liste de ceux qui sont en France. Comme je dois me rendre à Paris la semaine prochaine, je vais lui en parler. J'ai l'habitude de me rendre au moins une fois par année à Paris et j'invite tous les étudiants que je connais personnellement pour un repas. Je serais ravie d'inclure ceux des membres de l'ATPF qui seraient inscrits dans ce dossier.

J'avais l'intention de faire de cette lettre, une lettre "touristique" ou de "civilisation" en vous parlant d'un de mes châteaux préférés, le château de Chillon, mais j'ai trop froid. Ce sera pour la prochaine fois !

G.V.

Lausanne, le 10 octobre 1980

P.S. Le 10 novembre

Pour des raisons indépendantes de ma volonté, cette lettre a traîné pendant un mois sur mon bureau. Mais entre-temps, j'ai fait un très court séjour de deux jours à Paris. J'ai cependant eu le temps de visiter une très belle exposition intitulée "L'Image Sacrée en Thaïlande" qui est présentée au Musée du Petit Palais jusqu'au 1er février 1981, organisée par la France et la Thaïlande et d'avoir un entretien avec M. Thirayuth Lorlertratna, Conseiller de l'Education de l'Ambassade Royale de Thaïlande, 8 Rue Greuze, 75116 Paris, téléphone 553.53.57, qui a aimablement accepté d'abriter, dans son bureau, la liste des membres de l'ATPF séjournant en France. Du reste, M. Thirayuth est membre associé de notre Association. Vous pouvez donc d'ores et déjà vous inscrire chez lui.

ด่วน .....

โปรดสั่งจองเอกสารสัมมนาดผลภาษาฝรั่งเศส ชั่งสามาคมฯ ได้จัดไปแล้ว
เมื่อ พ.ศ. 2523 รวมรวมเป็นรูปเล่ม ว่าด้วยทฤษฎีและตัวอย่างข้อสอบ ผลงาน
ที่ทำในกลุ่ม ๆ ๆ เอกสารหนากว่าสามร้อยหน้า ราคา 40 บาท สั่งจอง
ได้ที่ อาจารย์ วงศ์จันทร์ พินัยนิติศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ ม. ธรรมศาสตร์
ปภ. หน้าพระลาน

Du bon et du mauvais usage ...

Dans le dernier Bulletin de l'ATPF, mon article sur les nouvelles tolérances grammaticales, tirées de l'Arrêté du 28 décembre 1976, était si long et si indigeste que, par contraste, aujourd'hui je serai très brève.

Le mot "oublier"

Vous connaissez tous le sens de ce mot, oublier = ลืม, mais son emploi est quelque fois fautif. Cela est dû à notre façon d'employer ou plutôt de ne pas employer les temps des verbes en thaï.

Par exemple, quand vous partez de la maison un matin, il pleut à verse. Vous prenez naturellement votre parapluie. L'après-midi, le beau temps revient. A la fin de la journée, vous saisissez vos livres et cahiers, votre sac à main et vous quittez l'école. En arrivant à la maison, en voyant le coin où vous mettez votre parapluie d'habitude, vous vous écriez : “ฉันลืมร่มไว้ที่โรงเรียน” et si vous traduisez, vous dites “J'oublie mon parapluie à l'école !”

Autre exemple, vous demandez à vos élèves de vous remettre leur cahier de devoirs. L'un d'eux vous dit : “J'oublie mon cahier à la maison.”

Dans les deux cas, il y a une faute de temps, faute qui est due à notre façon de traduire automatiquement le thaï en français sans réfléchir. En thaï parlé, le passé et le futur sont escamotés, ce qui ne se fait pas généralement en français. “Oublier” s'applique au moment où vous faites l'action d'oublier.

Ainsi dans le premier exemple, l'acte s'est fait au moment où vous avez quitté l'école. Quand vous arrivez à la maison, cet acte appartient déjà au passé, vous devez donc dire : “J'ai oublié mon parapluie à l'école.” De même, l'acte d'oublier de votre élève s'est produit chez lui. Maintenant qu'il est à l'école, il devra dire : “J'ai oublié mon cahier à la maison.”

Prenez donc l'habitude de dire automatiquement “j'ai oublié” au lieu de “j'oublie.”

Il ne faut pas que j'oublie de vous dire qu'il peut évidemment arriver que l'on emploie le présent de l'indicatif ou du subjonctif (comme ici) lorsque l'on parle du moment présent ou le futur ou l'impératif pour l'avenir.

Vous n'oublierez pas tout cela ?

Ne l'oubliez pas !

La lalillonne

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงบรรยายการเสด็จฯ ประพาสประเทศไทย
จัดโดยสมาคมครุภำษ่าฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

วันที่ 2 สิงหาคม 2523

ท่านผู้พึงทุกท่าน วันนี้รัฐเป็นเกียรติมากที่ได้มาร่วมงานประเพณีฝรั่งเศสซึ่งได้ไปมา
แค่ 2 อาทิตย์ และตอนแรกเข้าใจว่าส่วนมากจะเป็นพวกรัก ฯ อุตสาห์เอาม.ศ. 4 ม.ศ. 5
นักเรียนปี 1 ปีสูง ฯ ก็ไม่ค่อยกล้าพูดกับเข้า ปรากฏว่ามีท่านผู้ใหญ่เต็มไปหมด แต่ก็ไม่เป็นไร
คงจะได้ข้อมูลที่แตกต่างจากที่ท่านทูตฝรั่งเศสได้มายพูดเอาไว้เมื่อคราวที่แล้วบ้าง เพราะว่าคราวนี้
ก็คงจะพูดเป็นไปในทัศนะของคนไทยคนหนึ่งที่ได้เคยไปประเทศไทยฝรั่งเศสเป็นครั้งแรก แต่อยู่เมือง
ไทยก็เคยเรียนภาษาฝรั่งเศสจากอาจารย์หลาย ๆ ท่านที่ mana อยู่ในที่นี้ด้วย

การเดินทางครั้งนั้นผู้ที่เชิญคือรัฐบาลฝรั่งเศส และเขาก็กำหนดว่าจะให้ไปดูกิจการต่าง ๆ ของประเทศโดยทั่ว ๆ ไป เพราะจะนั่งก้ออาจจะผิดกับที่หมาย ๆ ท่านได้เคยไปฝรั่งเศสกัน คือ ส่วนมากก็คงจะไปเรียนบ้าง ไปดูงาน ไปประชุม อะไรก็เป็นเรื่องเฉพาะอย่าง การเตรียมตัวก็ เตรียมไปเฉพาะตามแนวของตน แต่เที่ยวนี้ไปก็เรียกว่าไปดูฝรั่งเศสแบบครอบจักรวาล คือทุกแห่ง ทุกมุม อย่างมากที่สุดที่จะมากได้ จนท่านผู้ใหญ่บังท่านพอทราบรายการที่อยากจะไปนั้นเข้าใจกันว่า “อย่าไปอยู่เลยฝรั่งเศสแค่ 2 อาทิตย์ อยู่จะ 50 ปีถึงจะเห็นหมด” แต่การไปฝรั่งเศส 2 อาทิตย์นั้น หลังจากนั้นอังกฤษเชิญไปอีกประมาณ 5-6 วัน แต่ช่วงระหว่างไปอังกฤษกับไป ฝรั่งเศสนั้นมีเว้นบังเลยถือโอกาสไปที่อื่น ๆ บ้าง มีไปเบลเยี่ยมและสวิตเซอร์แลนด์แต่คงจะไม่มี เวลาเล่า เพราะเวลาเดียวทั้งคุ้นเวลาไว้ไม่ให้พูดเกิน . . . (ทรงพระสรวณ, เผียงหัวเราะ) . . . ไม่มีติดไว้ตรงนั้น

การเตรียมตัวก็เรียกว่า เตรียมกันอย่างค่อนข้างจะกระทันหัน ไม่มีโอกาสศึกษาเรื่องราวของฝรั่งเศสมากเท่าที่ควร ของที่จะต้องเตรียมไปมากคือต้องรู้ว่าจะไปไหนบ้าง เสื้อผ้าที่เหมาะสม

สม จะต้องไปเจอใจ จะต้องไปพูดกับเขาว่าอย่างไร เจอกันหนึ่งก็ต้องพูดอย่าง เจอกันหนึ่ง ก็ต้องพูดอีกอย่าง แล้วก็ของขวัญที่จะต้องให้เขา เพราะว่าไปถึงเขา ก็ต้องมีของชำร่วยอะไรให้ แล้วเราจะก้าวมีของตอบแทนบ้าง โปรแกรมที่เขาแจกให้ตอนนั้นก็เป็นโปรแกรมอย่างที่ไม่แน่นอน ยังมีนับที่จะต้องมีการแก้ไขอยู่

เมื่อ 2 ปีที่แล้วเคยไปอิสราเอล เคยไปอิหร่านก็พ่อจะทราบอยู่บ้านว่า ไปอย่างนี้่าจะ เตรียมอะไร ฉะนั้นจึงเตรียมไปเสร็จ ได้แก่จดหมายที่จะต้องตอบขอบคุณเขาวาเวลาเข้าเชิญไปเลี้ยง เยี่ยนไว้เสร็จทั้งแต่อยู่เมืองไทย . . . (เสียงหัวเราะ) . . . เวลาคราวแรกออกไม่มามาให้ก็ ขอบใจเขามั่ง ก็เยี่ยนไว้เสร็จทั้งแต่อยู่เมืองไทย เป็นอันเรียบร้อย รวมทั้งไปที่เมืองไหหน กะว่า จะต้องเจอใจก็เตรียมประโภคไว้เสร็จว่าไปถึงนี่ จะต้องพูดว่ามีความยินดีอย่างไรที่ได้มารังสี ทดสอบ พูดให้พระ .. เตรียมไว้เสร็จ ถ้าพูดเองพอถึงตอนนั้นอาจจะนึกไม่ออก เพราะฉะนั้นก็ต้อง เตรียมเยี่ยนใส่สมุดไว้ แล้วก็ระหว่างนั้นรถ นั่นเรือ นั่งเครื่องบินไปไหหน ก็ต้องท่องให้มันคล่อง ปากไว้.....(ทรงพระสรวณ, เสียงหัวเราะ) เพราะว่าเราอยู่เมืองไทย อ้าคำพากันไม่ได้พูดกันทุกวี่ ทุกวัน เรียนแต่ในหนังสือ พอดีเวลาเข้าจริงเขินพูดไม่ออก เขาจะดูถูกเอาได้ว่าคนไทยไม่มีปาก .....(เสียงหัวเราะ) ส่วนของขวัญที่ดี หมายรวมที่จะไปแจกเขา ก็ควรจะเป็นราคาพอสมควร เป็นของที่มีความหมายสำหรับเมืองไทย ของที่ผลิตในประเทศไทย ตอนนี้ก็มีหนังสือที่เกี่ยวกับ ประเทศไทยอยู่บ้างก็นำไปให้ฟัง มันอยู่ที่การอธิบาย พอดีของไปให้ก็อธิบายอย่างนั้น อย่างนี้ ว่า ของนั้นเป็นเฉพาะมากสำหรับคนไทย นี่ผลิตขึ้นโดยฝีมือชาวนาไทย อะไroy่างนี้ เป็นทัน เขาก็จะคืนเห็นแต่บอกเขาว่าหนักก่อนก็ได้ว่า อ้าของขวัญที่เตรียมไปแล้วไปอธิบายนี่ได้ผลดี เท่พูดถึงประโยชน์ค่ายา .. เพราะ .. ต่าง .. ที่เตรียมไปนั้น ออกมาแล้วไม่ค่อยดีเท่าไร เพราะว่า ฝรั่งมันใจเร็ว มันไม่หยุดรอให้เราพูดให้จบประโยชน์คายา .. นั่นรอ ก.....(เสียงหัวเราะ) .....ไปถึงตอนปลาย .. ก็ตัดเหลือสักครึ่ง สองครึ่ง หรือต่ำงเอาใหม่.....(ทรงพระสรวณ, เสียง หัวเราะ) .....

กรณีการศึกษา อยู่ที่นี่ได้เรียนบ้างกับอาจารย์ที่นั้น .. แต่ .. นี่.....(เสียงหัวเราะ) .....ท่านก็มาภาควิชานักเรียนเป็นพิเศษก่อนล่วงหน้าสัก 2 อาทิตย์ แล้วก็ล้วนแต่เอาใจช่วยบ้าง เขานอกกว่าพูดเป็นเล่นอยู่ได้.....(ทรงพระสรวณ) ..... ไปถึงจริง .. แล้วจะพูดไม่ได้แล้วอย่าหาว่าไม่ เตือนนะ แต่พอขึ้นไปบนเรือบิน ก็มีแอร์โฮสเตส มีครัวต่อใจต่าง .. ที่เป็นฝรั่ง โชคดีขึ้นเครื่อง บินฝรั่งเศส ก็เรียกเขาวิการ จริง .. และไม่อยากให้อะไรเท่าไร แต่ว่าเรียกมาเพื่อทำเป็นขอโน่น ขอนี่ อะไroy่างนี้ จะให้ฝึก ก็ขอเป็นภาษาฝรั่งเศส พอขึ้นไปถึงเขาก็กว่าให้ไปพูดกับกัปตัน ก็พูด ก็มีหนังสือแจกในเครื่องบินเป็นภาษาฝรั่งเศส ก็อ่านไปอันนั่นไป แล้วก็มีคิชั่นนารือย์ใน

กระเบื้องด้วย ไม่ได้คำไหนก็เปิดบังหรือไม่ก็ถามแอร์ไฮสเทสที่เคยมา รู้แล้วรู้อค ในที่สุดเขาก็รู้ว่าเราตั้งใจเรียนภาษาฝรั่งเศสกับเขา เขาเก็บนิบบิการให้โดยไม่คิดมูลค่าเพิ่มเติม.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) .....

ทันไปถึง เครื่องบินลงที่สนามบิน ชาร์ลส์ เดอ โกล (Charles-de-Gaulle) ก็สามารถที่จะทักทายอะไรมันกับท่านทูตฝรั่งเศสที่ไปคอยต้อนรับอยู่ที่นั่นล่วงหน้า รวมทั้งคนอื่น ๆ ทั้งหัวหน้าของฝ่ายกรมพิธีการทูต เขาก็มารับ ก็ทักทายเขาเป็นภาษาฝรั่งเศสได้สักพักหนึ่ง พอดีนเข้ามาสนามบิน ก็เจอกันใหญ่เต็มไปหมดเลย ก็เริ่มต้นทักทายกันเป็นภาษาไทย แล้วก็ได้พบทูตมาเดเชย์ที่เคยประจำประเทศไทย แล้วตอนนี้ย้ายไปอยู่ฝรั่งเศส ซึ่งคนนี้ก็พูดภาษาอังกฤษ ก็เป็นอันว่าวันนั้นพูดหลายภาษามาก

พอไปถึงตอนเข้า ยังเข้าอยู่มาก ประมาณ 7 โมงกว่า มีเวลา ก่อนที่จะไปงานแรกก็ช่วงกันเดินคุณหนูทาง ร้านร่วงอะไรก็ล้วน ๆ อื้..... ก่อนนั้นต้องไปที่โซเตลก่อนโซเตลก็ชื่อ โซเตล เดอ คริลลอน (Hôtel de Crillon) ก็เรียกกันตรงไป โซเตลคริลลอน.....(ทรงพระสรwal, เสียงหัวเราะ)..... เพราะว่าชื่อมันก็คล้าย ๆ นั้น แล้วก็เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแวดๆ โซเตลนั้นมันก็หย่องจริง ๆ คือว่ามันอยู่ใน ปลาส เดอ ลา กอง-กอร์ด (Place de la Concorde) ซึ่งໄວ่ที่นี่ได้ความว่าสมัยก่อนที่มีมาเซชชอง ฟร่องแซลนน์ (Révolution Française) มันใช้เป็นสถานที่วางกิจยานสำหรับตัดหัวกันแต่เรื่องนี้พอดีกับพวกฝรั่งเศส เขายังเลิกพูด เขายังไม่ต่อความยาวสาความยืด เขายังบอกว่าเดียวันนั้นเป็น ปลาส เดอ ลา กอง-กอร์ด แล้ว มันไม่ใช่ร่าไม่ใช่แกงกันอีกแล้ว แต่เราต้องอยู่แวดๆ นั้น ก็ยังสยดสยองอยู่ดีนั่น ห้องที่อยู่นั้นมีเฉลียงมองลงไปเห็นไ้อัปลาสนีพอดี ทรงกลางนี้ก็มี โอบีลีสก (obélisque) ที่เป็นแห่งสูง ๆ ซึ่งนโปเลียน (Napoléon) ไปเอามาจากเมืองอิมบัตันนั่นแหละ ไปเข้าของเขามาวางไว สวยดี..... (ทรงพระสรوال, เสียงหัวเราะ)..... มองจากตรงนั้นก็เห็นพวกที่กรามบ้านซ่องต่าง ๆ ซึ่งเขารักษาฐานแบบสถาปัตยกรรมอย่างเก่าให้เข้ากัน ไม่มีสร้างอะไรมันละ สไตล์ จับจ่ายมาอยู่ข้าง ๆ กัน แล้วมีต้นไม้ใหญ่ต่าง ๆ ดูร่มรื่นสวยงามคิมาก

ลงจากห้อง ฝรั่งไปหมดแล้ว ก็ที่เล่นนั่นนะไปเดินคุณนน อันนี้เฉพาะคนไทย "ไปคุณ" โซเตล นี่มันเป็นโซเตลที่เข้าสำหรับให้แขกต่างประเทศ ซึ่งเป็นแขกของรัฐบาลอยู่ ใหญ่และสำคัญมาก เพราะฉะนั้นของที่ขายอยู่แวดๆ โซเตลนั้นจะเป็นของที่แพงมากไปด้วย รวมความแล้วซื้ออะไรไม่ได้สักอย่าง ได้แต่เดินดู ๆ กัน พอดีเวลาใกล้ ๆ เที่ยงก็กลับมาโซเตลเพื่อเปลี่ยนเสื้อผ้า และจะไปในตอนกลางวัน มาดาม จอง ฟร่องชัวส์ ปองเซต (Madame Jean François-Poncet) ซึ่งเป็นภรรยาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศฝรั่งเศส เขายังไปรับประทานเลี้ยงกลางวันไปที่กระทรวงต่างประเทศ งานนั้นส่วนมากก็เป็นภรรยาของรัฐมนตรี ภรรยาของครอต่อ

กันสำัญหั้นนั้น คราวนี้อาหารอร่อยดีหรอก แต่รับประทานไม่ค่อยลง เพราะว่ามันเป็นวันแรก ต้องกินไปด้วยต้องพูดภาษาฝรั่งเศสไปด้วย ดูแล้วกันว่ามันเห็นอย่างไร.....(เสียงหัวเราะ)..... กินอย่างเดียวไม่เห็นอย แต่ว่าพูดฝรั่งเศสอย่างเดียวก็เห็นอยแล้ว.....(เสียงหัวเราะ)..... แล้ว ก็ต้องพูดฝรั่งเศสไปด้วยแล้วต้องกินให้ทันฝรั่งด้วย เพราะว่าฝรั่งนี่กินเร็วมาก แล้วเข้าพูดไปด้วย ได้ ก็กินไปด้วยพูดไปด้วย ขึ้นราพูดันอย ๆ ก็แพ้เข้าอีก.....(เสียงหัวเราะ).....

ก็เล่าเรื่องเมืองทงเมืองไทยอะไรอย่างนี้ คือได้มีประสบการณ์อยู่อย่างหนึ่งว่า เมื่อไป ต่างประเทศในลักษณะนี้ นอกจากเรื่องของเมืองฝรั่งเศสที่เราจะต้องรู้บ้างว่าที่เข้าให้ไปนั้นน่า คนที่ต้องไปพบนั้นคือใคร มีประวัติความเป็นมาอย่างไร เพราะว่าเขาก็ไม่ค่อยบอก เราต้องไป กันคว้าสืบเอาเอง หรือไม่ก็ให้สถานทุกสืบ ถือที่ยังกัน พอยไปสถานที่ไหนก็ต้องพอยรู้เรื่อง คร่าว ๆ เขามั่ง ไม่งั้นเขาก็จะว่าเชย ส่วนเรื่องเมืองไทยนี้ อันนี้ต้องรู้ให้ดี เพราะว่าเขามักจะตาม ถึงแม้เข้าไม่ถูก เรายังคงอย่างนี้เมืองไทยเราก็มีเหมือนกันอย่างไร ต่างกันอย่าง ไร ก็เล่าได้

เพื่อไม่ให้สารมากันกว่า โอด้วยไปแล้วกินอะไรไม่ลง อะไรต่าง ๆ เนี่ย ตอนหลัง ไม่ต้องเป็นห่วงแล้ว เพราะว่าวันท้าย ๆ เนี่ย กินลงก็วาย พูดฝรั่งเศสก็ได้ด้วย มีวันแรก ๆ เท่านั้น ที่ติดขัด ตอนหลังก็ไปได้

พอรับประทานอาหารเสร็จแล้วก็ไปทานกาแฟหลังอาหารที่ข้างนอก ก็ได้ไปคุยกับใคร น้ออย่างซึ่น คนหนึ่งเขาเป็นนายความก็พูดแท้เรื่องกฎหมายเมืองไทย อะไรบ้างท้องพูดสูงเดชไป เราจะรู้ไม่รู้แค่ไหนก็ต้องเอาให้ได้นะ แล้วก็คนหนึ่งสมาชิกสภาผู้แทนก็ต้องบอกว่าเรามีสภานั้น ประชุมกันลักษณะอย่างนั้น ๆ ก็คุ้มใจดี

พอลากาไปแล้วก็ถึงเวลาบ่าย ไปที่เรียกว่า โมบิลี่ นาชีองนาล (Mobilier National) ซึ่งเป็นที่เข้าซ้อมแซมเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยโบราณ เขาเอามาประกอบกันใหม่ให้ดี แก้ไข ให้อยู่ในสภาพใช้ได้ ตัวเองก็งงเหมือนกันว่า ทำไมต้องไปที่นี่ แล้วก็ฝรั่งเศสสองกึ่งเหมือนกัน แล้วก็ไทยกันไปโดยกันมากว่าคราวเป็นคนจัดโปรแกรมอันนั้น แต่ปรากฏว่าสองสัญชาติเราเอง.... (ทรงพระสรวล . เสียงหัวเราะ) .... คือเขามาถามน่าถกน้ำว่าอย่างจะถูกอะไร เราบอกส่งเดชว่า อย่างจะถูกการทำเครื่องมือซ่างไม่ ก็ไม่รู้นี่ ไม่เคยไป ถามว่าอย่างจะไปถูกอะไรไปทราบได้ยังไง เขาก็พaicaiไปคุ้ยอันนี้ แล้วก็นำสนิมาเกลย เพราะว่าเขามีวิธีการเลือกไม่ วิธีการใช้เครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้งตอนหลังก็ไปคุ้ยที่เป็นสถาบันซึ่งเข้าสอนการซ้อมแซมของโบราณ ไม่ใช่เฉพาะแต่ของเครื่อง ที่ทำด้วยไม้เท่านั้น ยังมีพวกเครื่องแก้ว เครื่องเคลือบดินเผา ของทำด้วยดิน ของทำด้วยวัสดุ ต่าง ๆ แล้วก็เรียนก็อยู่ในสถาบันนี้ก็ต้องรู้จักวิธีการของโบราณว่าเขามีเทคนิคอย่างไร แล้วเอา

มาใช้เลียนแบบได้ นักเรียนที่จะสอบเข้าโรงเรียนนี้ต้องรู้ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านเคมี ด้าน生物 ฯ อย่าง ก็นับว่าสอบเข้ายากมาก ต้องเรียนกันประมาณ 4 ปี พอกจบออกใบ แล้วถึงจะไม่มีปริญญาอะไรให้พิเศษ แต่จะงานทำได้เป็นอย่างดี ใกล้ๆ กับ "อัสตานบันสอนชื่อ ของโบราณนั้น มีโรงงานทอผ้าของ โกโนแลง (Gobelins) ซึ่งมีชื่อเสียงมากแห่งกรุงปารีส แต่เดียวันทอผ้าของสมัยใหม่ พอดีไม่มีเวลาจึงไม่ได้เข้าไปคุ้น หลังจากการคุ้นสถาบันแล้ว ก็พากันไปรับ ขยันห้อมซึ่งเผอิญได้พบกับเจ้าของบริษัทในงานเลี้ยงอาหารกลางวัน เขาก็ชวนไป เพราะว่าวน้องที่ เป็นนักเคมีนั่นเข้าทำงานลักษณะเดียวกัน ก็ไปคุ้นว่าที่นั่นเขา ทำยังไง อีกermann ก็สึกว่าจะเด่นเรื่องประชาติโบราณ เลยได้แต่ไปคุ้นแล้วไปคุณน้ำห้อมชนิด ต่างๆ จนทุกกลุ่มนั้นเข้าไปปักกันหมด และก็เลยถือโอกาสเรียนภาษาฝรั่งเศสฟรีไปเรื่อยๆ คือ มีเจ้าของร้านอะไรที่ยืนอยู่ตรงนั้น เราก็เรียกเข้าไปปี้ชี้ “นีคืออะไร นั่นคืออะไร” พอกจบออกให้ก็ “แมรซี (Merci) ไม่ซื้อ” .... (ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) .... หลังจากนั้นก็กลับโยtele คือ ไม่มีเวลาที่จะคุยอะไรຍຍຍຍ

ที่นั่นค่ามาก ตั้ง 3 ทุ่ม 4 ทุ่มแล้วยังไม่มีคนเลย ปรากฏว่าเพื่อนข้าพเจ้าโทรศัพท์มาบอก ว่าจะเอากระถายต้มมาให้กิน ก็เลยบอกว่า “มาซิ” เขาก็ถือกระถายใส่ถุงมา เขานอกกระถาย ครึ่งกิโล กินกัน 2 คน กินกระถายต้มไปแล้ว พอดีท่านทูต ทูตไทยเที่ยวนี้ ชวนไปรับ ประทานอาหารจีนที่ร้าน ก็ไปถึงท่านทูตก็ถามว่าทำไม่กินน้อย ไม่สบายหรือ ไม่ชอบอาหารจีน หรือไม่ ก็พยายามอธิบายท่านทูตว่า รับประทานกระถายไปแล้วครึ่งหนึ่งของครึ่งกิโล..... (เสียง หัวเราะ) ..... มันกินอะไรไม่ลงอีกแล้ว ท่านทูตก็ไม่เข้าใจว่ากินกระถายคืออะไร หาว่ากิน ซื้อคิโกแล้วทำเป็นรูปกระถาย กินขนมอะไรมบ้าง กว่าจะอธิบายกันรู้เรื่องก็อีกนานว่าทำไม่ถึงไม่ กินอาหารจีน ว่าแล้วก็กินอาหารจีนเสร็จแล้วก็กลับไปนอน

วันรุ่งขึ้นไปที่ทำการของภาคราช สภาพาชาตของฝรั่งเศส คนที่มารับก็คือ นายชูตู (M. Soutou) เป็นนายกสภาพาชาต และ นายกุตตัน (Gutmann) เป็นเลขานิการ และก็ นายเดอ โรส (M. de Rose) เป็นอุปนายกสภาพาชาตฝรั่งเศส ที่นี่พอไปถึงก็มีการบรรยาย สรุปภาระของสภาพาชาตฝรั่งเศส ส่วนมากเข้าใจพูดถึงในແນ່ງທີ່ຂ່າຍເຫຼືອຜູ້ລັກຍ ໂດຍເລີພາ อย่างยิ่งພວກທີ່มาจากเมืองไทย และเขาก็ถามว่าจะมีอะไรตามบ้านหรือเปล่า อันนี้เคราะห์ທີ່ที่ สังหารົມາຈາກເນື່ອງໄທແລ້ວວ່າ เขายังคงบอกอย่างนั้นแน่ๆ ก็เลย..... ຕັ້ງທຸກໆ ทີ່ເກີຍກັນ ເນື່ອງໄທທ່ອງໄວ້ຂຶ້ນໃຈ ຕັ້ງເລີ່ມທີ່ຈຳໄມ້ໄດ້ກີ່ແຕ່ງເອາເອງ..... (เสียงหัวเราะ) ..... เลยປາກຮັບຕອນ “ປ່ວກເນື່ອງໄທເວົາທີ່ໄວ້ນັ້ນໃຈ ແລະສ່ວນທີ່ຄາມເຂົ້າຄາມໃນແນ່ງທີ່ວ່າ ນອກຈາກງານທີ່ຂ່າຍພວກຜູ້ພຍພ

แล้ว งานที่ทำให้แก่นฝรั่งเศสมีอะไรบ้าง แล้วงานเกี่ยวกับผู้อพยพนี้แบ่งงานกัน ฝ่ายรัฐบาล กับฝ่ายสภากาชาดอย่างไร คำตามพวทนี้ เป็นทัน

พอเสร็จเรื่องนี้แล้วเขาก็ให้ไปคุยกับคุณย่าฯ ซึ่งเขาเลี้ยงพวครเด็กอพยพ เข้าให้ไปคุยที่อนห้องกินข้าว ก็มีมาก แล้วก็ถามเดียวก็มีคุ้มสำหรับเก็บสมบัติส่วนตัว บนคุ้มมีรูปตราหนังไทย มีอะไรอยู่เต็ม เลยรู้ว่าพวทนี่มาจากเมืองไทยแน่ๆ พอดีเป็นเวลาที่เขารายงานนี้สืบกัน แล้วก็ได้เข้าไปในห้องเรียน เขาระบุเป็น 2 ห้อง พวที่ค่อนข้างจะเรียนระดับสูงก็อยู่ห้องหนึ่ง เขาระบุเป็นห้องที่เพิ่งมาจากการเมืองไทยใหม่ๆ ยังไม่เข้าใจภาษาฝรั่งเศสก็อยู่ในชั้นเด็ก มีครู 2 คน เป็นคนลาวทั้งคู่ คำไหนที่อธิบายเป็นภาษาฝรั่งไม่เข้าใจก็อธิบายเป็นภาษาลาวไป เราก็เข้าใจเป็นด้วย หนังสือเด็กเข้าให้เรียน ลาฝรั่งซ ออง ดิเรก (La France en Direct) คล้ายๆ อย่างที่บ้านเราเรียนนี่ พอดีกับที่เขารายงานนี้แล้ว ก็ลงมานั่งรอที่ห้องทานข้าว ตักประดิษฐ์เด็กก็มาพวครเด็กๆ ก็มารุมล้อมกันใหญ่ ดีใจที่เป็นคนมากจากแต่เดียวกัน มาคุยส่วนมากที่เป็นเด็กลาว ก็พูดไทยได้ เด็กญวน เด็กเขมร บางคนที่อยู่ในเมืองไทยนานก็พูดไทยได้ เขาก็มาคุย คนที่พูดไม่ได้ก็พูดภาษาฝรั่งเศส คนที่พูดไม่ได้ก็ฟรั่งเศส พูดได้แต่ญวน อันนี้ก็หนักใจหน่อย... (ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) .... แต่เขาก็มานั่งยิ่มๆ ให้เพื่อนที่พูดได้พูดแล้วก็เป็นล่ามกันไป เขายังถามว่า เดี่ยวนี่.... เขารายกับว่า “บ้านเราเป็นยังไงบ้าง มีผลไม้อะไร อยากกินมะม่วง อยากกินของบ้านเรา แต่ช้อไม่ได้ เพราะแพงมากมาถึงเมืองนอก เขานอกเขาก็ถึงบ้าน” แล้วก็ชวนให้ร้องเพลงสาวย่อนแก่น.... (เสียงหัวเราะ) .... ตอบไม่ตอบมีอกันใหญ่ ฝรั่งเขาก็งเหหมือนกัน ทำไม่ถึงพูดกันถัดอย่างนั้น.... (ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) .... มีเด็กผู้ชายญวนเขาก็เล่าเรื่องที่ว่าเขานี่มาทางเรือจากเวียดนามแล้วมาขึ้นที่สังขลา แล้วหลังจากนั้นก็ได้มาระฝรั่งเศสเพราะเข้าพูดภาษาฝรั่งเศสได้ตอนเป็นนักเรียน ส่วนพ่อแม่เขายังอยู่ที่ญวน แต่ก่อนเป็นนักบิน ตอนนี้ทางรัฐบาลเขาก็ให้อยู่ในประเทศไทย แล้วก็ปลูกพืชผักต่างๆ อยู่กับน้องเขานี่นั่น

พอตอนเที่ยงก็กลับมาที่ไฮเทล ทานอาหารกลางวัน แต่สภากาชาดฝรั่งเศสเป็นเจ้าภาพพร้อมประทานอาหารเสร็จ ตอนบ่ายก็ไปพิพิธภัณฑ์ ลูฟ์ ชั่งคนที่คุ้มห้องแลบ ชื่อ มาดาว อูร์ (Hour) สะกดเหมือน อาว์ ที่แปลว่าชั่วโมงในภาษาอังกฤษ แต่แบบอักษรไม่ใช่ นั่นมันแปลคนละอย่าง อันนี้แปลว่า เป็นชื่อเมืองๆ หนึ่ง แบบฝรั่งอังกฤษบางคนมาเรียกแก มาดาว อาว์ นี้ไม่ใช่นะ แกชื่อ มาดาว อูร์ แกเป็นคนขอทุนจากรัฐมนตรีในสมัยเมื่อ 20-30 ปี มาแล้วมาตั้งห้องแลบในพิพิธภัณฑ์ ชั่งงานห้องแลบนี้ไม่เคยเป็นที่สนใจของคนมาก่อน แกเป็นผู้บุกเบิก แบบฝรั่ง แกก็ให้คุณวิธีการซ้อมภาษาเรียน การศึกษาเรื่องสี การใช้แสงรังสีต่างๆ ในการตรวจสอบสภาพของศิลปวัตถุ เสร็จแล้วแกก็พาขึ้นไปคุยเมืองปารีสบนดาดฟ้าของ ลูฟ์ พอกลับ

จาก มาดาม อูร์ คือต้องเจรจา กับแกนงานหน่อย เพราะแกซักคิดลงบน คือไปเล่าให้แกฟังเรื่อง การซ้อมภาพผ่านทางของเมืองไทย เลยชวนแกมาเมืองไทยบ้าง แกบอกแกจะมาแต่ไม่ทราบ เมื่อไหร่

หลังจากนั้นไปคุร์รันหนังสือได้เป็นเดียว ก็ต้องเตรียมตัวสำหรับไปงานกลางคืน ไปที่ โอเปรา (Opéra) เป็นโรงละครใหญ่ๆ ไปดูบัลเล่ต์ ซึ่งเจ้าภาพคือ เมอชิเออร์ สตีร์น (Monsieur STIRN) เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งออกเสียงแกไม่ได้ ได้มีอุกอกลับนิดเดียวเท่านั้น เป็นบัลเล่ต์สมัยใหม่ของ คาโรลีน คาร์ลสัน (Carolyn Carlson) ซึ่งมาเมืองไทยแล้ว คุณไม่ค่อยรู้เรื่อง แต่คนตระ เป็นคนตระของนาค (Bach) ซึ่งพระคือ บัลเล่ต์..... ความทึ่งอยู่ในชั้นที่โก้มาก คือชั้นบ็อกซ์ ติดเวทีเลย เขาถือว่าหรา黑夜แต่จะไม่เห็นการแสดง..... (เสียงหัวเราะ) ..... สำหรับคนที่มีภารกิจมาก ไม่ต้องคุ้นแล้ว คงจะรู้หมดแล้ว..... (ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) ถ้าพายามจะโงก็เห็นคนวิ่งไปวิงมานินิดหน่อย แต่ไม่เข้าใจว่า วิ่งเรื่องอะไรเท่านั้น..... (เสียงหัวเราะ) ..... เท่าที่ดูแสงและฉาก เท่าที่เห็นครึ่งหนึ่ง ทำได้สวย เอามาคุณ 2 เป็นเต็มก็..... อันจะตัดสินอย่างนั้นก็ไม่ได้ พอจ包包การแสดงแล้ว เจ้าภาพตามว่าชอบไหม ชอบกับกว่าตอบไม่ได้ เพราะว่าเห็นครึ่งเดียว จะบอกว่าไม่ชอบก็ไม่ยุติธรรม

ปรับประทานอาหารที่ เชช์ แม็กซิม (Chez Maxim) อันนี้ได้ฝึกความสามารถอย่าง หนึ่งซึ่งไม่เคยเรียนมาก่อน คือการตะโภนเป็นภาษาฝรั่งเศส เพราะในร้านอาหารแห่งนี้มีกรุต่อกร เติมไปหมดซึ่งทุกคนคุยกันลั่นเหลา และแคมมีคนตระคั้งลั่น และบางที่มีนักไวโอลินซึ่งจะมาเล่น ตามโต๊ะเล่นเพลงตามคำขอโดย แขกที่ไปหลายคนจะเป็นครบบังก์ไม่ทราบ บังคนเป็น ส.ส. เป็นคนในกระทรวงการต่างประเทศบ้าง ท่านจนทีก็รีบกลับมา เพราะว่าวันรุ่งขึ้น คือวันที่ 21 ก็ต้องเดินทางท่อ

วันที่ 21 นั้นไป ของตระ ซีอองติฟิก (Centre Scientifique) กับ สองสตีต่อ เดอ ชีนี เดช์ ชูสตองซ์ นาตูแรลส์ (Institut de Chimie des Substances Naturelles) มัน เป็นเรื่องเคมีอะไรบ้าง ซึ่งเรื่องนั้นบัวสีซอให้ความพึงพอใจ กันมากกว่าในก้านของ วิทยาศาสตร์นี่ ฝรั่งเศสนับว่าก้าวหน้ามาก โปรแฟเซอร์ บาร์ตัน (Professeur Barton) ที่เรา ไปคุยกับท้องทำงานแก แต่พอคีแกไม่อยู่ นั้นเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ได้ โนเบล ไพร์ซ (Noble Prize) แล้วเขาก็บอกว่าจะมีกรุก็ไม่รู้ที่กำลังจะได้อีกคนเหมือนกัน ในสาขาเคมี

พอหลังจากไปคุยกับ ของตระ (Centre) นี่เสร็จแล้วก็ไปที่ เอกออด โอลีเทคนิค (Ecole Polytechnique) ก็มี เจนเนราล โซนิเยร์ (Général Saunier) เป็นผู้บังคับบัญชาการของ

โรงเรียนมารับ โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนทหาร สอนทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมแล้วก็.....
ได้รับการฝึกหัดแล้วท่ากับรับราชการทหารด้วย การสอนเข้าขึ้นอย่างมาก เดียวันนี้มีห้องผู้หญิง
และผู้ชาย ซึ่งจะต้องฝึกหัดเหมือนกันหมด มีระเบียบวินัยที่เข้มแข็งมาก ประธานาริบดีฝรั่งเศส
คนปัจจุบัน จีสการ์ด (Giscard) นี้ก็จาก เอกอัล โปลีเทคนิค แต่ส่วนมากสมัยนี้คนที่จบ
ออกมาไม่ได้รับราชการทหาร ไปทำงานให้มือนคนด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ผู้บัญชาการ
โรงเรียนแก่กับกว่าเกรทสีกีลำบากนิดหน่อย เพราะเป็นคนแรกที่เป็นผู้บังคับบัญชาโรงเรียนแต่ไม่
ได้จบจาก เอกอัล โปลีเทคนิค เอง สถาบันจากโรงเรียนนายร้อยธรรมชาติ เป็นนายทหารบินให้ญี่
รับประทานอาหารกลางวันที่นี่

ตอนบ่ายไป พองเตโนบล (Fontainbleau) เวลา ก็ไม่ค่อยจะทันเท่าไร ไปถึงผนัง
ไอก็จะได้มองเห็นก็ไม่ค่อยได้เห็นอะไรไปครึ่งแล้ว เขาให้เข้าไปข้างในไปดูของขวัญต่าง ๆ ที่
รัชกาลที่ 4 ส่งมาเป็นของเจริญพระราชนิรภัย นโปเลียน ที่ 3 (Napoléon Trois) เช่นมี
ตราเครื่องสูงต่าง ๆ เครื่องถมลงยาราชาวดือยุ่หลายชั้น แล้วมีบัญชีด้วยนะว่าเขากับได้เป็นอย่างดี
รวมเอาไว้ในห้องซึ่งเขาเรียกว่า มนชี่ ชินว (musée chinois) แต่ก็ไม่ได้มีของจีนอย่างเดียว
มีของจากหลาย ๆ ประเทศ พากประทุมทางตะวันออก

ตลอดกลางคืนนี่มีเสียงคนไทยที่บ้านทุก คนมากันประมาณ 300 กว่าคน แน่นเต็ม
ไปหมด จะออกมาระยะกันตามสนามกีฬาได้ เพราะว่าฝันตกค่อนข้างหนัก ก็อยู่กันอย่างเมียด ๆ
หน่อย แต่ก็สนุกดี

วันรุ่งขึ้นคือวันที่ 22 วันนี้ก็ออกไปแต่เช้า เพราะว่าต้องไปหาสายราชการ จุดแรกที่ไป
เยี่ยมวันนี้คือ โรงงานผลิตรถยนต์เรอโนลด์ ที่เมือง แฟลนส์ (Flins) ยังนี้เป็นอุตสาหกรรมใหญ่
อันหนึ่งของฝรั่งเศส ผลิตรถยนต์เป็นจำนวนมากมาเป็นเวลาหลายปี เป็นสิบ ๆ ปี ส่วนที่เราไป
เยี่ยมเป็นโรงงานประกอบรถ ซึ่งบริษัทก่อตั้งชั้นส่วนด้วย แต่โรงงานก็ไม่ได้อยู่ในที่แห่งเดียวกัน
เขามีหลายแห่ง และทางคุณนาคก็ติดต่อ ก็ได้ แม้แต่คุณงานที่ทำงานก็ไม่ได้อาภิญญาในบริเวณ
โรงงาน อยู่แฉะ ๆ รอบ ๆ นั้น มีทางเดินทางมาทำงานได้อย่างสะดวก ส่วนมากสั้นเกตเวย์หัน
เป็นคนมาจากฟรีก้าเซเยอ แล้วเข้าใช้แรงเครื่องจักรเรียกว่าเป็นหุ่นยนต์สำหรับหยັນชั้นส่วน
ต่าง ๆ มาประกอบกันเข้า ให้หุ่นยนต์นี้เข้าชี้ให้ดูว่าบริษัทเข้าผลิตเอง

พอหลังจากดูโรงงานรถยนต์แล้วก็ต้องรีบไปที่ แวร์ชายส์ (Versailles) พระราชวัง
แวร์ชายส์นี้ออกให้ญี่ปุ่นมาก แต่มีเวลาไปเดินดูตามห้องต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มากมาย แล้วเวลาเน้นก็
ตรงกับที่เขากำลังซ้อมแซมครั้งใหญ่ เพราะได้ทุนช่วยเหลือจากอเมริกัน กำลังซ้อมบางห้องและ
ประธานาริบดีฝรั่งเศสจะมาเปิด ตอนนี้เราเปิดกันชั่วคราว ธรรมชาติเข้าไม่ให้คนอื่นดูแต่เขาก็เห็นว่า

เราสนใจในเรื่องการซ่อมแซมของเก่า ๆ ให้กลับเป็นของดี เขาก็ให้คุณวิชีที่เข้าปีกทอง เข้าใช้ห้องคำเปลาเหมือนบ้านเราวีกดพระกันนี่.....แล้วผ้าเก้าอั้งเก้าอันนี่เขากุห์ใหม่หมด แต่อันนี้รูสิกไม่ค่อยสวย รูสิกแจ่นไปหน่อย.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) .....เขานอกสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 นั้น ท่านก็อนุญาตให้ประชาชนเข้ามาดูได้ แล้วเขาก็อวดว่าเป็นที่ที่คนมาเดินมากที่สุด ซึ่งสมัยนี้พากหัวรีสต่าง ๆ ก็มา เดินกันเรียนทางโรงเรียนก็พากันมาดูเป็นประจำ เพราะจะนี่คนจะแน่นมาก ก็ไปดูส่วนที่เป็นห้องสมุดเขาก็มาไว้ที่เวราชัยส์เพื่อประดับเท่านั้น จริง ๆ แล้วเขามีหมายเลขอ่อน บันลือแต็ค นาชื่องนาล (Bibliothèque Nationale) มีบันไดสำหรับบันชั้นไปหยิบหนังสือที่สูง ๆ

พอยวนเที่ยงก็ต้องรีบไปที่ แซงท์ มองเด (Saint Mandé) ซึ่งเป็นที่ตั้งของ แองสต์ดอจีอกราฟิก นาชื่องนาล (Institut Géographique National) ซึ่งเรียกสั้นๆ ว่า อีจแอน(I.G.N.) เที่ยบได้กับกรมแผนที่ของเรา ตั้งกันที่ว่ากรมแผนที่ของเราเป็นของทหาร แต่เขา..... ทั้งแต่ สมครามโลกรังที่ 2 ต้องเป็นองค์การพลเรือน เขารับทำแผนที่ทั้งของที่ใช้ในราชการ ทั้งแผนที่ ที่ไกรเข้าจะว่าจ้างให้ทำก็ได้ ตอนนั้นกำลังทำแผนที่ทั่วประเทศ เขาก็ให้ไปดูแผนกต่าง ๆ พอกินข้าว เสร็จ ตอนกินข้าวเขาก็เอ้าหัวหน้าแผนกต่าง ๆ มา กินด้วยกัน หลังจากนั้นเขาก็มี บรีฟ (brief) แล้วเขาก็ให้ไปดูการทำแผนที่มาตรฐานใหญ่ เรียกว่า กรองต์ส์ เทแซลต์ (Grandes Echelles) ซึ่งใช้ในงานวิศวกรรม ส่วนมากเข้าจะทำจากภาพถ่ายทางอากาศแล้วก็ใช้เครื่องพล็อตเตอร์ พล็อต เข้า ใช้ระบบตัวเลขบันทึกอคอมมาใช้ในการคำนวณได้ และก็ภาพทางฝ่ายเขารายการใช้ภาพถ่ายทางอากาศพื้นดิน ไม่ได้ถ่ายทางอากาศหรือทางเครื่องบิน สำหรับงานด้านสถาปัตยกรรมต่าง ๆ คือ เดี๋ยวนี้ทำแปลนทำอะไรมาก็ไม่ต้องใช้คนชั้นไปบีบน้อความแล้ววัดอีกแล้วให้เสียงต่อการติดตาม มา กองหัก นี่เข้าใช้ถ่ายรูปแล้วก็พล็อตตามแบบการทำแผนที่ แล้วเขาก็ให้คุณภาพถ่ายจากดาวเทียม เช่นองค์การ แลนเซ็ต (Landsat) ซึ่งฝรั่งเศsexมาทำในประเทศไทยด้วย ยิ่งโครงการในทางเนื้อ ร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ของทางยุโรป ก็ศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ เช่นการเคลื่อนที่ ของธรณีแข็ง เป็นต้น

พอเสร็จจากไอ้สถาบันนี้แล้วต้องรีบไปเปลี่ยนเป็นชุดไทยเพื่อรีบไปงาน รีเซฟชั่น ที่ กระทรวงการต่างประเทศ เป็นงานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเข้าเสียงให้คุณะทุก ต่าง ๆ ที่มาประจำอยู่ที่ฝรั่งเศสนั้น พอดีเราไปในเวลาเดียวกันนี่ให้เราไปด้วย พอยไปถึงก็จับมือ กับรัฐมนตรี 1 หนแล้วก็เข้าไปข้างใน ไปคุยกับกรอตอิกรที่พожะรูจัก หรือไม่รู้จักก็คุยมันไป เว้อย ๆ ทั้งชั่วโมงครึ่งได้ พอกลับออกมานิดหนึ่งรัฐมนตรีเกยังจับมือกรอตอิกรที่เข้าແวรกันมาจับมือ ແວຍังไม่เสร็จเลย นับว่ากันน่าสงสารมาก.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ)

พอหลังจากนั้นมา ก็กลับมาโดยเดลีเพลี่ยนแล้วเพื่อเตรียมไปงานที่ เดอโรส (de Rose) ซึ่งเป็นอุปนายิกสภากาชาด แกะเลี่ยงให้เป็นพิเศษที่บ้านแก่ คือเกย์มาเมืองไทยได้รู้จักสังสรรค์กัน มาบ้างแล้ว เที่ยวนี้แก่ก็เลียรับเป็นเจ้าภาพจะ ในงานแก่ก็เชิญรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศคน เก่าที่เคยมาเมืองไทย แล้วก็มีหมอย่าตัดหัวใจที่เคยมาเมืองไทยคนหนึ่ง พวกนี้ เป็นทัน พอกันแล้วก็ลาขาดกลับบ้านอน

วันที่ 23 ต้องไปแต่เช้า เพราะว่าระยะทางค่อนข้างไกล คือไปบ้านของประธานาธิบดี เดอโกล (de Gaulle) ขนาดนั้น เอลิโคปเตอร์ยังใช้เวลาถึงครึ่งชั่วโมง เอลิโคปเตอร์ที่เขามารับ นั้นเป็นแบบไม่เหมือนเอลิโคปเตอร์ที่เคยนั่น ๆ บ้านเรา คือมีล้อค้าย มันแล่นตุ๊ก ๆ ๆ ไปตาม รั้นเยี่ยนให้ไปถึงเมือง โคลอมบีย์ เดอ แซกลีซ (Colombey les Deux-Eglises) ซึ่ง เป็นเมืองที่ เดอ โกล ไปตั้งบ้านอยู่ ก็มี แพรเฟต์ (Prefet) ซึ่งเทียบเท่ากับผู้ว่าราชการจังหวัดของ รามาตันรับ แล้วก็พาไปบ้านพักของ เดอ โกล เรียกว่า ลาบัวเซอร์ (la Boissarie) ซึ่งที่นี่เขา ให้ไปดูห้องทำงาน ซึ่งมองออกไปเห็นทิวทัศน์เป็นทุ่งสวยงามมากเป็นที่ที่แก่แต่งหนังสือเกี่ยวกับ ประวัติของแกร่งหัวง่วงกรรมโลก ซึ่ง ลาแผลล์ (L'Appel) ซึ่งเขาเก่าว่าเขียนด้วยภาษาที่ดีที่ สุดนักเรียนก็ควรจะอ่าน แต่ปรากฏว่าก่ออ่านได้สัก 20 หน้าเท่านั้น ยังไม่จบเลย อันนี้ลูกของ เดอ โกล ก็เป็นเจ้าของอยู่ แต่เบิดให้คนมาตรฐานแบบพิธิภัณฑ์ กับอกกับคนที่พำนีไปว่า เราเคยมี ความสัมพันธ์อันดีกับ เดอ โกล เป็นพิเศษ เพราะว่าตอนที่พระเจ้าอยู่หัวเสด็จ เสด็จ วิสิท ที่ ฝรั่งเศสนี้เป็นสมัยของ เดอ โกล และก็ เดอ โกล ได้ต้อนรับเป็นอย่างดี ยิ่งกว่านั้น เดอ โกล เคยสอนหนังสือที่ แซงฟ์ คือโรงเรียนนายร้อยของฝรั่งเศส ก็อธิบายว่า ตา เคยเรียน (หมายเหตุ 1 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถฯ) อยู่ที่โรงเรียนนี้ เขาเก็บเรียนของชอบใจให้ญี่ กล่องกลับก็ได้วางพวงหรีดที่หลุมศพ แล้วก็ให้ไปดูมิวเซียมซึ่งเก็บเครื่องบรรณาการต่าง ๆ ที่ เดอ โกล ได้ หลังจากนั้นก็รับกลับปารีส

ตอนกลางวันไปกินเลี้ยงกับประธานาธิบดีฝรั่งเศสที่ ออลิเซส (Elysees) พอกเข้าไปถึง ประธานาธิบดียังไม่มา สักประเดี๋ยвл่อยนานมาก่อน.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) หมาย ตัวเบื้อเรื่อง มาดม ๆ ๆ แรกก็ไม่กล้าขับเพราะว่าได้ยามันกัดเอา สักประเดี๋ยวประธานาธิบดี ก อกมา แล้วก็พาไปแนะนำกับคนอื่น ๆ ที่จะนั่งโต๊ะ อาหารวันนั้นก็อย่างที่เขามาพิมพ์ไว้ในสูจิบัตร นั้น ไม่ค่อยอร่อย เพราะมีน้อย มีแต่ปลาอย่างเดียว เพื่อน ๆ เขานอกกว่าโซครάติไปกินเลี้ยงกับ ประธานาธิบดีฝรั่งเศสทั้งที่ไปวันศุกร์ วันศุกร์เขามาไม่กินอย่างอื่น เขากินแต่ปลา กับไข่ ฉะนั้น เลยอดไป.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ)..... แกเป็นคนที่พูดจาคุยสนุก ก็ถ้ามารื่อง เหตุการณ์ในเมืองไทยต่าง ๆ แล้วก็ถามว่าที่ mana ใจไปไหนบ้าง ทุกเขาก็บอกว่าจะไปปราสาทที่ลุ่ม แม่น้ำลัวร์ (Loire) แกก็เลยเล่าให้ฟังว่าแกชอบไปล่าสัตว์ที่ปราสาทนั้น ซึ่งมีฝีด้วย ปรากฏว่า

ประธานาธิบดีก็เล่าเรื่องผู้ไปบ้าง เล่าเรื่องเมืองฝรั่งเศสบ้าง ก็คุยกันธรรมชาติ พอทานข้าวเสริฐ ก็ออกไปข้างนอกอาหนังสือซึ่งเตรียมมาเป็นของขวัญนั้นให้แก่ แกก็ให้อธิบายหนังสือ นั่งกันอยู่ทึ้ง 3 ชั่วโมง ออกจากทำเนียบประธานาธิบดีไปเจอนักข่าวอยู่หน้าบ้านเต็มไปหมด ถ้ามิใหญ่ ว่า “โอ้ไซ เล่าการเมืองอะไรกัน” ก็บอก “เปล่า” .....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ)..... “พูดกันเรื่องทั่ว ๆ ไป” ได้ความว่าแก่ข้าวกับ ที่ว่า นั่นมาเรื่องเพื่อให้ประธานาธิบดีออกที่ว่า แต่เราไม่ได้คุณเพราะต้องเดินทางตอนบ่าย ความจริงท่านก็นั่งคุยกับเราเป็นนาan ไม่ยักเตรียมที่จะออกที่ว่า ไปปีงก์พูดเรื่องรัชวงรัสเซียอะไรไม่ทราบไม่ทันได้ฟัง

กลับจากประธานาธิบดี ก็เตรียมตัวไปทางรถยนต์ ไปเมือง บลัวส์ (Blois) เพราะเราจะไปค้าง.. ..... เรียกว่าจวนผู้ว่าก็แล้วกัน ภาษาฝรั่งเศสเขารายก แพร์เฟกตัวร์ (Préfecture) ก็แปลว่า เรียกง่าย ๆ ว่าจวนผู้ว่า คือเป็นที่อยู่ของผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าคนนี้แก่เป็นเพื่อนของประธานาธิบดีฝรั่งเศส เขาก็เลี่ยมรอบให้เป็นคนดูแลระหว่างที่อยู่ที่ บลัวส์ นั่น แกก็ไปไหนต่อไหนด้วยตลอด มีลูก 2 คน ลูกชายคนลูกสาวคน ลูกชายอายุ 11 ลูกสาววัยสัก 8 ขวบได้ พอดี เราไปปีงต้นเห็นกันใหญ่ วิงเข้าวังอุกมาในห้อง มีหมาตัวหนึ่งพาเข้ามาในห้อง หมาก็ขึ้นมาอนบนเตียงเราบ้าง เด็กนี่พอกลับเข้ามามีไฟเลี้ยงกลางอกมากินข้าว ก็ดีเหมือนกันได้คุยกับเด็ก เพราะว่า ธรรมชาติคุยกับผู้ใหญ่เข้าพยาຍามจะพูดจาให้เราฟังเรื่อง แต่ส่วนกับเด็กนี่ก็อาจจะได้สำนวนฝรั่งเศสที่เข้าพูดกันจริง ๆ แล้วก็เป็นการได้ฝึกภาษา ก็เลี้ยงพยาຍามที่จะเล่นกับเด็กให้มาก ๆ ลงทุนเวลา苍กการกรุนให้แก่ตู ปรากฏว่าไฟเลี้ยงไม่เห็นชัน บอกถึงเวลาเกินข้าวแล้ว ขอโทษ เด็กนั่นหันมาบอกว่าอย่าไปสนใจนั่นคนใช้.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ)..... แต่คนใช้เห็นเด็กนั่นหันมาหิวขึ้น ๆ ไอเด็กมันก็เลี้ยงซักปอดเลยต้องออกไปจากห้องโดยตี แล้วได้ความว่าวันรุ่งขึ้นพ่อแม่เข้าส่งไปอยู่กับญาติที่อยู่จังหวัดหนึ่ง.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) เลยอดเจอกันอีก ที่อยู่ที่จวนผู้ว่าบ้านนั่นอยู่ไม่กี่คืน ส่วนคนอื่นในบ้านเราราชาให้อยู่กันที่โซเตลซึ่งอยู่ใกล้ ๆ ตอนกลางคืนก็รับประทานเลี้ยง มีครัวต่อโครง คนสำคัญของจังหวัดมาอยู่ด้วย

วันรุ่งขึ้นคือวันเสาร์ที่ 24 ตามprefet (Prefet) นี่ก็พางร้าไป นั่นว่าเป็นการฝึกภาษา ฝรั่งเศสที่ดีมากอย่างหนึ่ง เพราะว่าเข้าบันนั่งกับคนละคัน ไปไหนเป็นชั่วโมง ๆ นี่ก็ต้องนั่งกับตา prefet นี้ไปตลอดทาง แล้วแกก็คุยให้เราฟังบ้าง พูดเรื่องคุยแล้วก็เบิดเพลง กังลั่น แกก็แนะนำชีชวนคุประเทกเข้าไปตลอดทาง ไปถึงปราสาท แม่น้ำลัวร์ อันแรกที่ไปคือ ปราสาทชองบอร์ (Chambord) มีประวัติศาสตร์ยืดยาวอะไรก็จำไม่ได้แล้ว แต่เขาใช้เป็นที่ล่าสัตว์ เครื่องตกแต่งก็ยังมีหัวหมูป่า มีตัวอะไรไม่ทราบสักตัวประหลาด ๆ ทั้งนั้น เสร็จแล้วก็ไปรับประทานอาหารกลางวัน

ตอนบ่ายไปดูปราสาทบลัสส์ หลังจากนั้นก็กลับไปที่สวนผู้ว่าตามเคย ตอนกลางคืนไปรับประทานอาหารที่เมืองโอดอง (Authon) กับครอบครัวซึ่ง ครอบครัว เดอบรอนท์ (de Brantes) รุสกีมีภารยาเป็นคนอเมริกัน แกเป็นญาติกับภารยาของประธานาธิบดี ที่บ้านแกนี้มีใบสัตห์เล็ก ๆ ชื่อจีสการ์ด เข้าไปแต่งงานในใบสัตห์นั่นเอง เขาไม่ปราสาทของเขายู่ด้วยยังอุทส่าห์จัดห้องให้เราอยู่เพื่อสมมุติว่าต้องค้าง เขานอกกว่าค้างได้ แต่ห้องที่เขาพาไปดูนั้นเป็นห้องเก่า ๆ น่ากลัวมากแม้จะจัดอย่างสวยงาม เขาก็เชิญเพื่อน ๆ เขามารับประทานด้วยเป็นนักหนังสือพิมพ์อเมริกันคนหนึ่ง แล้วก็พาเราไปนั่งรถม้าเที่ยวรอบ ๆ บ้านเขา ตามลูกชายผู้ว่าที่ถูกส่งไปอยู่อีกจังหวัดนั้นยังเล่าให้ฟังว่าบ้านนี้มีต้นเต้นมาก มีมาตั้ง 29 ตัว

วันรุ่งขึ้นเป็นวันอาทิตย์ ตอนเช้าเราไปที่ปราสาทเชอนองโซ (Chenonceau) ซึ่งมีชื่อเดียงมากกว่าสวยงามและข้าวของต่าง ๆ ที่อยู่ในปราสาทอยู่อย่างครบถ้วน ระหว่างปฏิวัติฝรั่งเศสนั้นไม่ได้ถูกทำลายอะไรเลยสักอย่างเดียว ตอนบ่ายไปที่ปราสาทอีกแห่งหนึ่งชื่อ ปราสาท เอเช่ เดอ ริโด (Azay-de-Rideau) แต่บันนี้ข้างนอกก็ถูกสวายดีหรอก เข้าไปข้างในเห็นแต่คน เพราะมีนักท่องเที่ยวมากจากกรุงทั่วไป รุสกีเบียดเข้าเข้าไปไม่สำเร็จ ไกด์คนที่พาไปดูเผยแพร่แก่เป็นคนที่พูดภาษาอังกฤษเป็นพิเศษ ห้องมาเหมือนเทพ เราแกลงหยุดเทปสักพักหนึ่งแล้วก็ถามเรื่องอื่นไปแก่ก่อของเก่าไม่ติดแล้ว เลยโน้โหเอาราด้วย.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ).....ถ้าก็ไม่ได้ ภารยาผู้ว่าเห็นท่าไม่ดีเลยชวนกลับ.....(เสียงหัวเราะ).....บอกกลับบ้านกันดีกว่า

ความจริงเขาว่ามีปราสาทอะไรอีกแห่งหนึ่งก็ไม่ทราบ ซึ่งสวนนั้นไม่ได้ทำสวนดอกไม้อะไรต่าง ๆ ที่เขาทำกันธรรมชาติ ปราสาทประดับด้วยสวนครัว คือจัดเป็นผักชนิดต่าง ๆ ที่กินได้ทั้งนั้น เห็นแต่ในรูปเสียดายอย่างไปอันนี้มากกว่าแต่ไม่ได้อยู่ในหมาย

ตอนขากลับจากปราสาทนี้ตอนบ่าย ไปเจอนักท่องเที่ยวเยอร์มัน ซึ่งวันก่อนก็เจอกันที่หนึ่งแล้ว ก็ยังบอกเขาว่า “อย่าเข้าไปเลย เข้าไปแล้วอีกอัดออกไม่ได้ เข้าไม่ได้แล้ว” ปราสาทพวณ์สีส่วนมากสร้างในสมัยเรอเนชอง (Renaissance) หลังการทำด้วยหินชั้นวาง รุสกีเข้าจะเรียกว่า (Ardoise) หินชั้นวางสีเทา ๆ ถูมันบาง ๆ สายดี ส่วนปราสาทบ้านที่อยู่ทางใต้หลังคาค่อนข้างจะเป็นสีออกแดง ๆ แดง ๆ ทางภาคเหนือนี้ปราสาทเป็นสีเทา ๆ ไอ้นี้ก็ถูกแล้วก็เหมือนกัน เพราะว่าตอนอยู่ที่โรงเรียนแล้วอยู่ที่จุฬาฯ ก็เคยเรียนวารณศึกษา ท่องกลอนของดูเบลลี่ (Du Bellay) ที่เขียนในศตวรรษที่ 16 ว่า

(กลอนภาษาฝรั่งเศส) Plus que le marble dur me plaît l'ardoise fine

พวกนี้เป็นใน ชอนเน็ท (Sonnet) ต่าง ๆ ที่แก่แต่ขึ้น ก็ไม่รู้ว่าหน้าตาเป็นอย่างไร ก็เพิ่งไปเห็นของจริง

พอกลับมาบ้านแล้วก็ไม่มีอะไรทำ ก็ขอไปเดินเล่นในสวนที่จวน ไปขอเข้ากับยังจักรยานเขามา เล่น ตอนกลางคืนมีการแสดงระบำเป็นระบำโบราณ คนสมัยใหม่ เป็นกรุปั้นกระบำสมัครเล่น เขาเห็นโดยใช้แบบจากภาพเขียนสมัยเรอเนซองซ์ และเครื่องดนตรีซึ่งก็อปปี้มาจากของในพิพิธภัณฑ์ ก็ลองไปเล่นเพลงไทยดูปรากว่าเล่นได้ น่ากลัวจะสเกลเหมือนกันนั้น

พอวันจันทร์ ต้องออกจากเมือง บลัสส์ ไปแล้วตอนเช้าก็นัดกินข้าวเช้ากับท่านผู้ว่าและภรรยา ก็มีการแลกเปลี่ยนของขวัญกันตามธรรมเนียม คือของขวัญของผู้ว่าคนนี้ท้องดี ๆ หน่อย เพราะว่าแกอุตส่าห์เลี้ยงคุ้ง 2 วัน ลูกเต้าส่งไปที่อื่นหมุด..... (เสียงหัวเราะ) ..... หลังจากนั้น ก็นั่งรถไปเมือง ชาร์ทส์ (Chartes) เมืองนี้ท่านผู้ว่าพากลม่อง ไม่ใช่ไกด์ เพราะว่าท่านผู้ว่านี่ บอกว่าตอนสมัยเรียนหนังสือเคยเรียนประวัติศาสตร์คลิปปี คือไอ้อิสตัว เดอ ลาร์ (Histoire de l'art) นี่ เอง..... ไอ้เราคงง่วา อื้..... เรียนประวัติศาสตร์คลิปป์หรือเรียนโบราณคดี อะไรเนี่ย..... แล้วก็เลยเป็นผู้ว่าได้หรือ ก็ลองถามดูว่าไอ้เมืองฝรั่งเศสนี่ เขาเรียน อิสตัว เดอ ลาร์ แล้วไปเป็นผู้ว่าได้ด้วยหรือ แบบอกเปล่า แกเรียนกฎหมายนะแล้วก็เทคโนโลยีด้วย เพราะแกชอบพากคลิปป์ต่าง ๆ จะไปหาไกด์มากคงจะกลัวแปลงสารอา เช่น อธินายว่า เสาซิงช้านนาโบสถ์พระมหาเป็นที่ของพระเจ้าอยู่หัวเอ็กเชอร์ไซด์ตอนเช้า อะไรมาย่างนั้น ก็เลย อธินายจะเชื่อ ตอนไปนั่น カテดรอล (Cathédrale) ที่เรารอยากจะเข้ากันหนักหนา อยู่เมืองไทย มีแต่เห็นอยู่หน้าปักหนังสือหลาย ๆ เล่ม แล้วก็คนเข้ามาอธินายว่าที่ ชาร์ทส์ ให้ไปดู เลวิ โทร ก็ไม่รู้ว่าไอ้อิสตัว เลวิ โทร นี่มันหน้าตาเป็นอย่างไร ให้เห็นในรูปเป็นกระจาดสีต่าง ๆ ก็อย่าไปบัง ตามแกกว่าเมื่อไรจะถึง เลวิ โทร สักที่ เล่าเอาแกหน้ามาดูบอกว่าเดียวกันเจอ อย่าเพิ่ง ตรงนี้ข้าม ขันไปหน่อย ตอนนั้นยังมีพิธีอะไรในวิหารยังพาเข้า ชุมไม่ได้ แกก็พาไปดูโบสถ์โบราณตั้งแต่ สมัยยุคกลาง ก็ไปเดินดูเมืองซึ่งเข้าพ้ายานรักษาไว้ให้อยู่ในสภาพเก่า เช่น ไม่ให้มีเสาที่วีเฉีย ค่อนยกจะอยู่เมืองนั้น ก็ต้องอดคุกที่วี พอดีเวลาเขาก็ให้เดินไปที่ カテดรอลได้ ก่อนนั้นก็ไป ยืนอยู่หน้า カテดรอล ถ่ายรูปกับรูปบึ้นของ ชาร์ลส์ เบ็คกี้ ที่เขียนกลอนอธินายความงามของ ข้างในเดียก่อน ซึ่งเรา ก็ต้องเรียนแต่จำไม่ได้แล้ว กระจากในนั้นตัดเป็นสีสวยงาม ๆ อย่างที่เขา กล่าวขวัญถึง เห็นทำเป็นเรื่องราวต่าง ๆ เช่น สมัยจักรพรรดิชาร์ลมาญ (Charlemagne)

ตอนกลางวันเข้าให้รับประทานอาหารที่โยเต็ล เพราะว่าจวนแกกำลังอยู่ในระหว่างการ ซ้อมแซม หลังจากนั้นเสร็จจากอาหารกลางวันก็ลาท่านผู้ว่า ขอบคุณที่อุตส่าห์เล่าเรื่องอะไร ตั้งยา กลับไปปารีสเพื่อที่จะเดินทางต่อไปทางใต้

ถึงปารีสก็มีเวลาคุยกับไกรนิด ๆ หน่อย ๆ เท่านั้นเอง ตอนบ่าย 3 โมงก็ต้องรีบขึ้นเครื่องบินภายในประเทศไปถึงที่เมือง มงเปลลีย์ (Montpellier) มีคนไทยประมาณ 10 กว่าคนมากอยู่ต้อนรับ มีเพรเฟฟ์ まるับไปพักกันที่ โซเตลโซฟิเตล (Hôtel Sofitel) ซึ่งเป็นโซเตลที่สมัยใหม่กว่าโซเตลซึ่งอยู่กันที่ปารีส ตกแต่งคืนรับประทานอาหารที่ห้องอาหารของโซเตลนั้นเองโดยที่มีผู้ช่วยของ เพรเฟฟ์ เป็นเจ้าภาพ

ตอนเช้านั้น เช้านี้ 27 ออกจากโซเตลโซฟิเตล (Hôtel Sofitel) ไปที่ แมรีด้าจ (Mairie-d' Agde) คือที่ทำการเทศบาลของเมือง อัคด์ (Agde) ตอนแรกก็ไม่ทราบว่าໄอ้ออัคด์ นี่คืออะไร ไปตามฝรั่งเศสเขาก็บอกว่าไปลีก์รูเรง ปรากฏว่าเป็นชื่อของเมือง มีส่วนที่เป็นเมืองโบราณสมัยก่อนเป็นเมืองท่าทำการค้าขากับต่างประเทศ อ้อ.....ตอนเช้าก่อนออกเดินทางมีฝ่ายฝรั่งเศสเข้าอาหอยนางรมมาให้กิน เพราะว่าແຕງ ๆ นี้เขามีชื่อในการเลี้ยงหอยต่าง ๆ ตอนเดินทางแรกยังผ่านบ่อ涵์ใหญ่ซึ่งเป็นที่เลี้ยงหอย พอดีถึงที่ทำการเทศบาลก็มีนายกเทศมนตรีมาวัน เขาพาไปดูมิวเซียมซึ่งเป็นทางโบราณคดีให้น้าโดยเฉพาะ มี ภัตตาครักษ์ หรือ กองแซ华เตอร์ (conservateur) คนนี้สนุกมากแกอธิบาย ได้อย่างคล่องแคล่วในเรื่องของการโบราณคดีให้น้า ทัวแกเองไม่ได้เป็นนักโบราณคดีหรือนักดำเนินอาชีพ ทำงานอยู่กรุงรัฐไฟ.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ).....แต่แกบอกว่าแกเป็นลูกชาวประมง และมีความสนใจในเรื่องการดำเนินพิศษะ แกชวนบอกว่าให้ไปดำเนินกับแก เลยต้องพยายามพูดเรื่องอื่นเพราะว่าพูดเรื่องน้า ๆ ทำๆ ก็ชักจะเป็นโกรกตัวน้ำตะหงิด ๆ เลยไม่อยากจะพูด พูดเรื่องโบราณคดียังดี แกก็เล่าเรื่องการค้าขายในสมัยโบราณให้คุณตุตุต่าง ๆ ที่ได้จากน้า เป็นของที่บรรทุกในเรือที่อับปางอยู่ ให้คุณวัฒนาการของ สมอเรือ ตั้งแต่ทำด้วยหินมาจนทำด้วยโลหะ หลังจากนั้นก็ไปคุพิธภัณฑ์อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งแสดงชีวิตของชาว อัคด์ ในสมัยโบราณ เอาตัวหุ่นมาแต่งเสื้อผ้าอย่างเก่า ของที่ชาเรือไปค้าขายต่างประเทศแล้ว ได้มาและมีตำราอาหารเขียนเป็นภาษา ล่องกอต็อก (Languedoc) ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นพูดกันมาแต่โบราณ ตากองแซ华เตอร์ แกก็สัญญาว่าแกจะร้องเพลงเป็นภาษาไทยให้ฟังตอนกินข้าว

พอหลังจากคุณเมืองเก่าเสร็จแล้วเขาก็ให้ไปดูเมืองใหม่ มาคราวนี้ได้คุณเมืองใหม่ 2 วัน คือวันที่ 27 และ 28 นี่เขานอกว่าเมืองในรุ่นนี้มีอยู่ประมาณ 10 เมือง สร้างมา 10 กว่าปีแล้ว ในสมัยของประธานาธิบดี เดอ โกล ซึ่งท่านคิดจะสร้างชุมชนใหม่ แล้วขยายเมืองให้เป็นเมืองที่วางแผนเป็นอย่างที่ ก็จัดหาที่ดินແກ ปากน้ำที่เคยเป็นหมู่บ้านชาวประมงเล็ก ๆ เขานอกมียังมีโกรกภัยให้เจ็บเต็มไปหมดเลย แล้วก็จัดตั้งที่สร้างเมืองใหม่ วางแปลนให้ดีว่าจะมีโรงเรียนอยู่ที่ไหน มีวัดอยู่ที่ไหน มีที่ประชุม ตลาดที่ไหน มีสถาปนิกใหญ่เป็นผู้ออกแบบเมือง ใจจะสร้าง

บ้านในแคว ๆ นั้นก็ต้องเอาแบบไปให้สถาปนิกใหญ่เขียนรับเสียก่อน ส่วนที่เมือง อัคต์ นือก แบบเป็นแบบเรือนหลัง ๆ หลังคาเป็นอิฐ เข้าใช้เป็นที่หากอากาศได้

พอเดินคุยเสร็จแล้วก็รับประทานอาหารกลางวัน ตอนกลางวันพอทานข้าวเสร็จทางแซ-
วาเทอร์ก็ร้องเพลงตามสัญญา ร้องสนุกมากเอาร้อนมาเคาะตีทำเป็นกลองเป็นอะไร แล้วแก่ก
อาดว่าแกอดัดแผ่นเสียงขายด้วย เสียงดายที่ไม่ได้ชื่อมา.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ).....
ก่อนกลับมาก็มองของขวัญกัน เมืองนี้ชอบปราศรัย ฝ่ายเข้าก์ปราศรัยมาก่อนว่าถึงความสัมพันธ์
อะไรต่อเมืองไทย พากคนที่ไปด้วยฝ่ายไทยเข้าก์ลุ้นบอกว่าให้ปราศรัยตอบบ้างเยา ๆ
ก็พยายามปราศรัยไปเรื่อย ๆ คนข้างหลังก็ชวนเป็นภาษาไทยบอกเออกต่อ ๆ เราย.....อื้ย เลิก
แล้ว ไม่รู้จะปราศรัยเรื่องอะไรมานี่ปวนมา สู้เข้าไม่ได้ ในที่สุดเก็บถูก บ้ม เพราะว่า แพ้
ฝรั่งเศส

จาก เมืองอัคต์ ก็แล่นรถกลับมายังบ้านของเรา ไปที่ มูเตฟ์ฟามรอ (Musée Fabre)
เป็นพิพิธภัณฑ์เก็บภาพโบราณต่าง ๆ ทั้งภาพโบราณและสมัยใหม่ ไปถึงก็มี ภัณฑารักษ์ วิงต์ออก
มารับ วิงจริง ๆ แก่วิ่งออกมารับแล้วเข้าก์ออกตัวว่า มีเชิญของแกยังสักปีกอยู่ เพราะว่ากำลัง^{อยู่}ในระยะที่กำลังจะขยาย แล้วก็อธิบายภาพ ไอ้เราก์สนุกดี เพราะแกอธิบายอย่างคนที่รักศิลปะ
จริง ๆ ตั้งท่าจะอธิบายทุกรูปจน โปรดโคล (Protocol) ทางวาง แกก์เก็บจะลากเราไปใน
ห้องเก็บภาพที่ไม่ได้ออกแสดง แล้วก็ชี้ให้เห็นว่า นั้นก็สวย แล้วรูปนี้ก็สวย รูปนั้นก็สวยอีก แล้ว
ก็มีจิตรกรคนนี้ซึ่งเสียงมาก แล้วแกก์อธิบายลักษณะพิเศษของแต่ละรูป แล้วแกก์บอก อื้ย.....
นี่สนใจมาก เพราะจะนั่นต้องไปอีกแห่งหนึ่งซึ่งไม่อยู่ในโปรดโคล เจ้าหน้าที่พิธีการทุกที่ซักจะ^{จะ}
โทรศัพท์ โทรศัพท์ เนื่องจากน้ำท่วม แต่ยังไร์ก์ตามก็แพ้ศิลป์บัน ศิลป์บันเข้ามาไปปด
บ้านเออกหลังหนึ่ง เป็นบ้านส่วนบุคคลแต่เก็บรักษาไว้เหมือนสมัยก่อน ซึ่งก็น่าดูจริง ๆ อย่างที่แก
ว่า ค่อนข้างจะต้องวิงตามแกไป ขาดลับแกก์ใบก็ไม่ใบก็มีส่วนเรามีอย่างดี เพราะพอใจในพวก
เรามาก เพราะพวกเราระบุยามตามบัญชาและแกชวนอะไร์ทำหมัด แม้จะไม่เป็นที่พอใจแก่เจ้า
หน้าที่ฝ่ายรัฐรองของฝรั่งเศสนักก์ตาม

ออกจากบ้านนั้นก็นั่งรถไปเดินท่องเที่ยวที่ เมืองมองเปลี่ยนไป เก่า ไอ้ตอนนี้ฝ่ายเราก็ซัก
จะแพ้ ๆ คือจับเดินคุณเมืองกันเป็นชั่วโมงเลยซักจำไม่ได้แล้วว่าได้ไปคุณอะไรบ้าง มีที่ส่งน้ำมาจาก
ภูเขาหรืออะไร์ก์ไม่ทราบ คนที่มาบันเป็นหัวหน้าของพวกที่กำลังจะทำหนังสือเกี่ยวกับเมืองนี้ ก็มี
การถ่ายรูปแล้วใช้เทคนิคถ่ายที่เราไปคุณที่อีจอน ซึ่งเล่าให้ฟังในช่วงที่เรารออยู่ปารีส ตอนกลางคืน
ก์รับประทานอาหารที่สวนผู้ว่า

วันรุ่งขึ้นคือวันที่ 28 ไปคุณสถาบันเรียกว่า แองสต์ดิอ์ นาชีองนาล เดอ เรอแซส อาร์โกรโนมิก (Institut National de Recherches Agronomique) เป็นที่ทดลองเกี่ยวกับพืชพันธุ์ต่าง ๆ กัดพันธุ์ในห้องแล็บ คุการคัดพันธุ์ข้าวโพด คุรือเนเพาะซ้ำซึ่งเข้าควบคุมอุณหภูมิ เป็นต้น ก็ไปที่นาทดลองมีข้าวชนิดต่าง ๆ คุกที่เก็บเครื่องมือกลชนิดต่าง ๆ คงแต่เครื่องไถนา เครื่องหัววาน เครื่องเก็บเกี่ยว คุแล้วรู้สึกนไม่ต้องทำอะไรสักอย่างนอกจากขับเครื่อง เพราะว่าของเขามากแรงมาก สูค่าแรงไม่ได้ พาร์มใหญ่ ๆ ก็ต้องใช้เครื่องกลแทน ก่อนไปรับประทานข้าวเขาก็คุยกันให้ฟังว่าอย่างไปคุ้มเหมือนไม่ใช่ ขับออกอย่าง เพราะไหน ๆ มาที่นี่ก็ต้องคุ้มให้มากที่สุด ก็เป็นการทดลองเกี่ยวกับการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ให้ไปเดินเครื่องสูบน้ำ บอกอันนี้เป็นขั้นทดลองเท่านั้น

ตอนกลางวันก็ไปรับประทานอาหารที่ร้านแต่เจ้าภาพเป็นประธานของสถาบันที่คันคว้าเกี่ยวกับทางวิทยาศาสตร์เหมือนกัน ตอนบ่ายก็คุกิจการของสถาบันเกี่ยวกับน้ำมันหอมระเหย การใช้เครื่องบันฝ่าย การเลี้ยงแมลงเพื่อทดลองกำจัดแมลง ตอนบ่ายกลับไปโซเต็ล แล้วตอนกลางคืนไปคุเมืองใหม่ ดังที่เล่าแล้วเมื่อคราวก่อน เมืองนี้ทิศทุกหลังต้องเป็นรูปปีรามิดหมด แม้แต่โนส์ของเมืองก็หน้าตาเปลกประหลาดมาก จนกระทั่งสังสัດปีบไปเห็นกองไฟพระทัย แต่เขาน่าสนใจที่ที่เป็นระบบแบบแผนแล้วก็มีแปลนหมุดแล้วทุกคนก็ภูมิใจในที่กเหล่านั้น

ตอนประมาณ 2 ทุ่ม เขาก็ให้รับประทานอาหารเย็นเป็นอาหารทะเลทั้งนั้น นายกเทศมนตรีแกะภูมิใจในอาหารทะเลของแก่หมด เพราะสัมภาระเป็นพิเศษ มีหอยชนิดต่าง ๆ ที่เราไม่เคยคิดว่าเรารู้อย่างจะทานมาก่อน เช่น หอยห่าน หอยเม่น หอยอะไรไม่ทราบไม่รู้จักชื่อ แล้วแก่ก็แสดงวิธีรับประทานด้วยว่าเราจะต้องทำท่าเหมือนแกะถึงจะถูก เช่น หอยชนิดหนึ่งต้องถือไว้ด้วยมือหนึ่ง แล้วอีกมือหนึ่งใช้นิ้วแงะขั้นมาแล้วคุก แกะพอใจมาก เพราะว่าทำได้กล้าย.....(ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) .....นายคนนี้ถ้าจะคุยก็ให้ถูกใจต้องคุยเรื่องกับข้าว อาหารที่สั่งมาแต่ละอย่างก็เป็นอาหารที่หายากและมีราคาแพงเป็นพิเศษ ขับอกวันนี้มีเนยทอด มีน้ำอะไหล่ ๆ แล้วก็วางแผนบนบังคับ แต่ก่อนรับประทานไม่เป็น เดียวันสบายมากทานได้ทุกอย่าง พอกทานเสร็จก็กลับ

วันรุ่งขึ้นคือวันที่ 29 ไปเมืองนีเมส (Nimes) แก่ก็ให้ไปกับ ชูเปรเพ็ฟ (Sous-Préfet) ซึ่งมาต้อนรับเราที่เมืองนีเมส แต่ก่อนที่จะไปเมืองอื่น ๆ นั้นเขาสั่งผู้ช่วยเรียกว่าชูเปรเพ็ฟ (Sous-Préfet) ไปด้วย คุณชูเปรเพ็ฟนี้แก่เป็นคนมีอัจฉริยะดีมาก แต่รู้สึกว่าท่านไม่ค่อยชอบเดินทางท่านตัวโตามาก ตอนที่ไกด์แก่ชวนเดินขึ้นหอคอยนั้นได้ 300 ขั้น คุณท่านจะไม่พอยาเป็นอย่างมากที่เข้าให้ไปคุ้มส่วนมากเป็นเมืองเก่า เช่น ได้ไปเห็นทางลำเลียงน้ำมันของโรมันโบราณ

เมื่อรับประทานอาหารกลางวันแล้วก็ได้ไปคุพักสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งสร้างโดยโรมันโบราณ สมัยที่โรมันมาครอบครองคืนเดือนกันตนี้ รวมทั้ง อารอน (Arène) ซึ่งเดิมก็เป็นอุปรัตน์

คล้าย ๆ สนามกีฬา ในบางสมัยเขาใช้เล่นละครก็ได้ ในบางสมัยเขาใช้คูกีฬาก็ได้ ใช้คุณสู้กับสิงโตก็ได้ หรือไม่ โynken ไปให้สิงโตกินก็ได้ นี่เข้าเล่า

พอหลังจากนั้นก็นั่งรถไปอีกเมืองหนึ่ง กือ เมืองอี้กซองปราวองซ์ (Aix-en-Provence) ตอนนั้นรถไปนั่นก็นั่งหลับ ๆ ตื่น ๆ ไปตลอด พอดีนั้นมาก็เห็นอาคารรูปร่วงแปลงประหลาดอันหนึ่งอยู่ตรงหน้า ยังนึกไม่ออกว่านี่คืออะไร พอดีรถจอดแล้วเปิดประตู จึงได้ทราบว่าเป็นฟ่องดาชิยอง นาสเซอدارี ตอนแรกพึ่งคุ้นแล้วก็ยังไม่ทราบว่าคืออะไรอีกนั่น พอเข้าไปข้างในก็เห็นเป็นห้องรูป 6 เหลี่ยม ตามฝ่ามือรูป漉คลายเรขาคณิตลีต่าง ๆ แต่ละฝ้าไม่เหมือนกัน ทุกห้องมีคนมาอธิบายว่าเส้นนั้นมันตัดกันเส้นนี้ให้ความหมายอย่างไร สิ่งตรงกับสิ่งเหล่านั้นจะเป็นอะไรเกิดขึ้นก็ซักจะง คือเห็นบางที่ก็ทำด้วยกระดาษ บางฝ้าก็ทำด้วยพรุ รวมแบบพรุติดฝานีพอเข้าพำนั่นไปข้างบนถึงได้เข้าใจว่า เป็นการรีสวิร์ชเกี่ยวกับการใช้สีและพื้นที่ เข้าก็ศึกษาจากธรรมชาติแล้วก็ศึกษาจากศิลปโบราณ ๆ ด้วย เพื่อจะใช้ในสถาปัตยกรรมสมัยใหม่อีกทีไปดู เช่น บารมีของไออ เมืองกรองด์ม็อต (Grande Motte) หรือเมืองใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้น

พอคุ้นใจนี่เสร็จก็กลับไปที่โซเตล โซเตลลันนี้ก็เป็นโซเตลโบราณอีก ได้ความว่า เชอร์ชิล เคยอยู่ และลงสัญญาห้องที่เข้าให้นอนนั้นเป็นห้องที่เชอร์ชิลเคยนอนชาวยังช้าไป ตอนกลางคืนยังนึกเลยว่า ถ้าเชอร์ชิลแก่โอลร์เข้ามามากุยกับแก่ว่ายังไง คงดีเหมือนกัน

พอตอนเย็นไปที่ทำการเทศบาล มีงานรีเชฟชั่น ซึ่งจ่อใจรอต่อโครงเยอะแยะเต้มไปหมด ทรงนี้ก็ต้องตะโกนเป็นภาษาฝรั่งเศสอีก แล้วกุยกับโครงกำลังจะได้เรื่อง โปรโตคอล (Protocol) ก็รับมาไปแนะนำอีกคน พ้ออีกคนจะรู้เรื่องก็กลับไปอีกคนหนึ่ง เป็นอันว่างานแบบนี้ก็ไม่ค่อยจะได้คุยกับโครงเป็นน้ำเป็นเนื้อเท่าไร แต่ก็ได้พบโครง ๆ หลาย ๆ คน แล้วก็มีคนเสริฟเล่นเพลงของ โมสาร์ท (Mozart) เป็นอาจารย์ของวิทยาลัยในเมืองมาเล่นให้ฟัง หลังจากนั้นก็กลับไปที่โซเตลเพื่อรับประทานอาหารกลางคืน โดยมี ชูเปรเฟท์ เป็นเจ้าภาพ แล้วก็มีนายกเทศมนตรีมีโครงต่อโครงกันเต็ม

วันรุ่งขึ้นคือวันที่ 30 เขาให้ไปคุยการชลประทาน ซึ่งเรียกสนั่น ๆ ว่า เอส เช เป (S.C.P.) โซชิเอเต ดู กานาล เดอ ปราวองซ์ (Société du Canal de Provence) ซึ่งเป็นคล้าย ๆ ที่ทำการชลประทานในเขตตั้ง ระบบเขาก็เป็นระบบสมัยใหม่ กือว่ามีเหมือนคล้าย ๆ จ่อโครงทั้น พอกดไปก็เรียกได้ว่าอย่างจะรู้ว่าตอนนี้ประทุน้ำในที่นั้น ๆ ทำงานไปได้กี่เบอร์เซ็นต์ ก็เรียกได้หมดแล้วก็วางแผนอยู่ได้ในนั้นเอง พอคุ้นใจตรงศูนย์กลางเสร็จแล้ว เข้าให้ไปคุยห้องน้ำนั้น ใจจะน้ำหนัง เพื่อจะฉายน้ำนั้นก็รับประทาน พอคือไฟเสียหายหนังไม่ได้ เมอชิเออร์ เคล蒙องท์ (Monsieur Clément) ซึ่งเป็น ไดเรกเตอร์ของเอส เช เป (S.C.P.) นี่ก็ลูกขันพูด ก็ทำท่าไว้ คุ้นตรงเริ่มต้นก็เข้าใจว่าคงจะพูดไปได้อีก 2 วันจริง ๆ อย่างที่แก่าว่า แต่ว่า โปรโตคอล ก็ต้องเหลือก

เห็นท่าไม่ดีเลยเข้าไปป่วนแก บอกว่า เย้อ....อย่าเพิ่งพูดเลย ให้ออกไปถูกขังนอกรีต้าตามหมาย คือถ้าก็ว่า แกก็เห็นด้วย แล้วก็พาออกไปนั่งรอดซึ่งแกก็ยืนยันว่าต้องนั่งคู่ไปด้วย เพื่อขอเป็นมิตรต่อไป ตลอดทาง ปรากฏว่าก็ได้ฝึกภาษาฝรั่งเศสไปอีก 3-4 ชั่วโมง

วันนี้ก็นับว่าลำบากลำบานมาก เพราะต้องพูดชลประทานเป็นภาษาฝรั่งเศส ตอนนี้ไม่เคยเรียนมากก็ต้องจำเอาไว้ เก็บบางคำที่เก魄ุคอะไรออกมากก็ต้องจำเป็นภาษาไทย แล้วก็ตอนจากลับก็ต้องไปเบิดดิกขั้นนารี คำอะไรที่มันดังกล้าย ๆ คำที่เก魄ุคก์พอเดาได้อยู่หรอ ก เพราะว่าจบໄอ์คำห้อมล้อม เดาได้อยู่แล้วว่าเปลว่าอะไร แล้วพอเบิดคูก็ทราบ นับว่าเป็นการเรียนคำใหม่ ๆ เพิ่มเติมอีก แกก็อธิบายไปตลอดทาง เวลาถึงประตูน้ำแกก็จะให้คุณ ซึ่งต่างกับระบบของเรามีคือเรพยายามที่จะทำอะไรที่ต้องใช้แรงคนมากที่สุด ส่วนของเขายังไงที่ว่า แรงงานมันแพ้ ก็พยายามใช้เครื่องอิเลคโตรนิกบังคับทั้งหมด หลังจากนั้นก็ให้คุกูลองส่งน้ำและส่วนที่จะเข้ามาในไร่ของชาวไร่ ซึ่งชาวไร่จะต้องเสียเงินค่าน้ำด้วย ซึ่งแกก็พยายามอธิบายว่าการเสียเงินค่าน้ำคืออย่างไร แล้วทำไม่เราไม่ให้คนของเราราเสียบังล่ะ เราแกก็พยายามบอกว่ามันเสียกันไม่ได้ หรอกนั้นชลประทาน น้ำประปาอย่างเดียวยังไม่แล้ว ขึ้นปลูกข้าวแล้วก็ต้องเสียค่าน้ำอีก มีต้องพยายามกันเรื่อง และแกก็อธิบายว่า ระบบที่ต่อเข้าไปในไร่นี้ ชาวไร่เข้าทำกันเอง ใช้ระบบส่งแบบคลองตามสวนผักบ้านเรารอย่างนั้นนี่ หรือไม่ก็มีเครื่องพ่นน้ำหมุน ๆ ของพวนนี้เขามีเงินกู้ระยะยาว ให้กับแล้วไปซื้อตัวจากรัฐบาลในราคากูก

อะไรได้บ้าง และหลังจากนั้นเขาก็ให้นั่งรถกลับโยเต็ล ยังว่าเลยว่า “เห็น...ไปถึงโรงงานทำเซลล์คอปเตอร์แล้วจะเอาไปส่งสักเครื่องหนึ่งก็ไม่ได้.... (ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) ....แต่เขานอกกว่าไม่ใช่อย่างนั้น ตอนนี้ล้มแรงยิ่งขึ้นอีกด้วยจะอันตราย

ตอนกลางคืนก็รับประทานอาหารที่จวนผู้ว่าอีกตามเคย จวนผู้ว่าอันนี้ใหญ่โตมาก และแยกที่มาก มีอาจารย์มหาวิทยาลัยบัง มีเจ้าของโรงงานทำเซลล์คอปเตอร์นี่ มีเมอร์ชิเออร์ เคลมว่าเป็นประธาน มีครอต่อให้อีกเยอะแยะ วันที่ 31 ในนีซ (Nice) ไปพักอยู่ที่ ไฮเตลเนเกรซโก (Hôtel Negresco) ซึ่งเป็นไฮเตลที่ใหญ่โตอยู่ริมทะเล ตอนกลางวันไปรับประทานอาหารกับ เกรฟฟ์ และแขกอื่น ๆ ที่มาก เป็นคนมีหน้ามีตาใน เมืองนีซ มีเจ้าของหันส์อพินพินช์ มาแตง (Nice Martin) ซึ่งแก่กماชวนไปดูโรงแรมของแก่ตอนสองยาม ทำไมต้องไปตอนสองยามก็ไม่ทราบ เห็นจะเป็นหันส์อพินพินที่ต้องพิมพ์ตอนนั้น แล้วส่งออกจำหน่ายให้ได้ก่อนใครในตอนเช้ามั้ง แต่คราวนี้พวกลดละผู้ที่ไปด้วยกันหันนามของชาวดูว่าขึ้นไปดูโรงแรม อันนีซ มาแตง ตอนสองยามแล้วก็ท่าจะเยี่ยมอยู่ถึงที่เท่าไรก็ไม่ทราบ และตอนเช้าก็ต้องไปให้อีก ความจริงก็ไม่อยากจะไป แต่เห็นแก่ชวนแข็งขันก็ทำท่าจะนำ้ำจ้ำ้ตามแกะอยู่แล้ว แต่พอถูกห้าม

พรับประทานอาหารเสร็จแล้วก็ไปโรงกลั่นน้ำหอม ซึ่งเขาทำเป็นกิจการในครอบครัว แต่ตอนหลังเขาพัฒนามาเป็นอุตสาหกรรมที่ค่อนข้างใหญ่พอสมควร เขายังแต่ดูกุหลาบหรือดอกไม้อื่น ๆ มากล้นทำเป็นขี้ผึ้งหัวน้ำหอม ภาพสมเป็นสนู๊บ เป็นน้ำหอม เป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ ตอนน้ำกลับก็จะบ้านคนรู้จักกันเป็นคนไทยซึ่งไปแต่งงานกับฝรั่งเศสินิดหน่อย เขาก็เร่งกันนำัญกลัวไปงานกลางคืนไม่ทัน

พอถึงตอนกลางคืนก็ต้องนั่งรถไปรับประทานอาหารที่ เมืองคานน์ (Cannes) ก็มีครอต่อให้อีกเข้ามาถามว่าเมืองนี้สวยไหม ก็ตอบว่าไม่ทราบว่าสวยหรือเปล่าหรือมีอะไรเป็นพิเศษก็ไม่ทราบอีก เพราะไปตอนกลางคืน มีคือตื้อไม่เห็นอะไรเลย วันที่ 1 ตอนเช้าก็เดินดูของในไฮเตลแล้วก็ไปหาดทรายซึ่งให้เป็นที่คันเขามาหากากาศ และอาบแดดกัน ดูแล้วก็ง่มีอนกัน ไม่ว่าจะนอนอาบน้ำเด็กกันเข้าไปได้อย่างไร ตรงพื้นไม่มีทรายเลย มีแต่กรวดเต็มไปหมด คงเจ็บหายเลย หลังจากนั้นไปที่สวนดอกไม้ ความจริงเป็นของชาวอังกฤษ แต่เขามามีบ้านอยู่ที่เมืองนี้นานนานแล้ว เป็นสวนมีพวกลดละผู้ที่ไม่พวกลด ก็ไม่ฟรังต่าง ๆ แก้จักได้สวยงาม ตอนกลางวันก็ไปรับประทานอาหารที่ร้านริมทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แมร์ (Maire) หรือนายกเทศมนตรีนี่แก่เคยเป็นทหารที่รับให้ดินกับเยอรมันสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 พอคุยกับแก

เรื่องให้คิดลงความโลกครั้งที่ 2 นี้แก่ยิ่งติดลมใหญ่ แล้วก็พยาภานลากเก้า้มานั่งข้าง ๆ ซึ่งไม่ใช่เก้าอี้แก่ แล้วก็คุยกันให้ฟังว่าแก่เคยโถดร่มลงมา หนี้เยอร์มัน อะไรต่าง ๆ นา ๆ สนุกมาก พอรับประทานอาหารเสร็จ อัญญา แก่ก็ลุกขึ้นมาพูดอวยพรว่า เนื่องจากวันนี้เป็น แฟดเดแมร์ (Fête des mères) เพราะฉะนั้นขออวยพรให้ ลาแวนสิริกิติ์ (la Reine Sirikit) เรา กังงว่ามันงานอะไรของมัน ก็ตามแมร์ พูดอะไรเรากันกว่าเป็น แฟดเดแมร์ ก็แบบ แมร์ (Maire) นายกเทศมนตรี แล้วยังนึกว่าได้มีเมืองฝรั่งเศสนี่มันธรรมเนียมชอบกล อีกหน่อยก็คงจะมีวันผู้ัวราชการจังหวัด วัน ส.ส. วันอะไรอีกให้วุ่น แต่เอาไว้ เอา อัญญามีเมืองที่มีธรรมเนียมประหลาดก็ต้อง ทำด้วย ก็เลยกล่าวอวยพรว่า “วันนี้ เป็นแฟดเดแมร์ ขอให้ แมร์ เจริญรุ่งเรือง.... (เสียง หัวเราะ) .... และเป็นที่พึงของประชาชน.... (เสียงหัวเราะ) .... แก่ก็งายีกเหมือนกัน.... (ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) .... พยายามอธิบายกันแทนตาย ในที่สุดก็รู้ แก่ก็บอกว่า แมร์ (Mère) นี้หมายถึง แม่ วันนี้เป็นวันแม่ก็เลยอวยพรให้ ลาแวนสิริกิติ์ (La Reine Sirikit) ซึ่งเป็นแม่ของชาติไทย ก็เลยบอกว่า อ้าว.... ไม่รู้หรือ.... (เสียงหัวเราะ) .... เห็นแก่พูด ถึง แมร์ ๆ อันนี้จะมาโทษเราก็ไม่ได้ เราไม่ผิดนี่.... (ทรงพระสรวล, เสียงหัวเราะ) .... และดี ไม่คิดว่าไม่หันไป โทสท์ (toast) ให้แมร์ เมดิเตอร์เรเนียนดีเท่าไรแล้ว ก็บอกแกอย่างนี้ ก็ไม่มี ใครว่า เพราะว่าความจริงก็ไม่เสียหน้าเท่าไร เพราะมีคนซึ่งแม่จะอยู่ฝรั่งเศสตั้งนาน โทสท์ ตาม เข้าไปตั้งเยอะ.... (เสียงหัวเราะ) ....

พอหลังจากนั้นเขาก็พาไปปีกัสโซ่ (Picasso) เยี่ยน ซึ่งที่นั่น ก็เป็นที่ที่ ปีกัสโซ่ เคยมาทำงานอยู่ด้วย หลังจากนั้นก็พาไปปีกัสโซ่กันที่โบราณคดีอิอักแห่งหนึ่ง ยังคุ้นไม่ล่ะเอียดดีก็ต้องรีบกลับ เพื่อจะเตรียมขึ้นเครื่องบินกลับไปปารีส พอนี้ปีกัสโซ่ ที่สนามบิน ชาร์ล เดอ โกล ปรากฏว่า อื้อ.... ก็เห็นว่ามีขยะต่าง ๆ กองอยู่ในสนามบิน ตอนแรกก็นึกว่า อื้อ.... ทำไม่เมื่องนี้เข้าห้องขยะกันเก่งจริง ๆ ได้ความว่าเขามี แกรฟ (grève) คือการประท้วง ให้นัดหยุดงานกัน และนัดกันตั้งนานแล้วยังไม่เลิกสักที เราก็กลับโยเต็ล ก็มีพราภาพกคนไทย ต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้ไปด้วยพากรกันมารับเพื่อจะถามว่า บังษ์ได้เป็นอย่างไรบ้าง

ตอนกลางคืนก็รับประทานกันเองที่ห้อง ก็มีอาหารซึ่งทุกๆ ไทยเตรียมไว้ให้ เช่น น้ำพริก ปลาทูและอื่น ๆ ความจริงตอนแรกก็เคยหัวเราะเยาะนะว่า คนที่ไปเมืองนอกแล้ว ทำไม่ว้า.... ต้องไปกินอาหารไทย อาหารฝรั่งมีกินตั้งเยอะແลัวก็ออกอ้วรอย คนเราจะกินอะไรกินได้ ไม่เห็นจะต้องมาเลือกินอาหารไทยเลย แต่พอไปถึงมันซักจะอยากกินจริง ๆ ท่านทุกท่านที่เตรียมทำ ไว้ให้ ก็นับว่าดีมาก

ตอนวันที่ 2 เป็นวันสดท้าย เผรัววันที่ 3 ก็ต้องไปจากฝรั่งเศส แล้วเขาก็บอกว่าเป็น รายการส่วนตัว แต่เขานอกสนใจไม่รวมคดีตะวันออกเช่นไน เพราะฉะนั้นเข้าจัดให้ไปญี่ปุ่นก็เมื่อ

(Musée Guimet) ซึ่งเป็นที่เก็บของโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่มาจากการบ้านเราและทางตะวันออก เช่น ของไทย ของเขมร ศิลปะจาม ญี่ปุ่น เป็นต้น และเขาเสนอว่า “จะไปก็ได้ใจ เพราะตอนเรียนอยู่เรียนวิชาโบราณคดี อาจารย์ชอบบอกว่า “นี่ เชอ ถ้าເຮືອຍກຈະດູ ເຮອກໄປທີ່ກີມເທິ່ນ” ก็ยังไม่ให้อาจารย์ว่า เอ๊ะ.... ໄຂກີມເທິ່ນມັນຍຸ້ງຝຣັ່ງເສດ ມັນໄປກັນໄດ້ງ່າຍໆ ທີ່ໃຫຍກັນພຸດຍັງກັບອຸ່ງແຕວ ພາຫຼວດຍັງວັນແລລະ .... (ทรงพระสราດ, เสียงหัวเราะ) ..... คราวນີ້ໄດ້ກີ່ຕັ້ງໄປດູໃຫສມແກ້ນສັກທີ່ວ່າ ໄຂກີມເທິ່ນ ມັນຫັນຕາເປັນຍ່າງໄວ ໄປຄົນເດືອນນັ້ນໄມ້ໄດ້ໄປ ເພຣະວ່າໄຟໄຟໄດ້ເຄີຍເວັນໂປຣະຄົດອຳໄວ້ວ່າ

ພອດູ ກີມເທິ່ນ ເສົ່ງແລ້ວ ພອດົມີເພື່ອຄົນທີ່ກຳກະຕ່າຍມາໃຫ້ກິນ ຕອນນີ້ເຂັບອກວ່າ ເຂມີເນື້ອມ້າໃຫ້ກິນ .... (ทรงพระสราດ, เสียงหัวเราะ) ..... ກົ້ອຍກຈະໄປກິນມ້າຍ່າງທີ່ບ້ານເຂົາ ໄຟ ວັນຍຸ້ງເນື້ອງໄທຍ້ມ້າເຂົາໄມ້ກິນກັນ ເຂົ້ອຍ່າງເຖິງ..... (เสียงหัวเราะ) ..... ກີ່ເລຍໄປບອກຕໍ່ວາ ທີ່ເຂອຍຸ່ດ້ວຍວ່າຈະໄປກິນມ້າ ເຊີຍ... ໄນໃຫ້ ບອກຈະໄປເຢີມເພື່ອນທີ່ມັນ ຕໍ່ວາຈະເຂົ້ວສືກຈະໄໝຄ່ອຍ ຜົບເຫັນທີ່ໄວພະວະວ່າເຂັບອກວ່າມັນໄມ້ໄດ້ອຸ່ງໃນຮາຍກສັກຫຸ່ນອຍ ກວ່າຈະປະນິປະນອມກັນໄດ້ວ່າໄດ້ໄປກົງໜ້າໂມງ ກົ້ອນບົາຍັກນອ່ຽນນານ ຫັນໄປເພື່ອເຂົກກີ່ກຳນົດໃຫ້ກຳນົດ ມື້ນັ້ນແລ້ວກີ່ອື່ນ ທີ່ດ້ວຍຮັບປະການອຸ່ດ້ວຍໜ້າໂມງກົ້ອກມາຕາມສັນຍຸກັນຕໍ່ວາ

ພອໄປລຶ່ງໂຍເຕີດ ຕໍ່ວາຈະເຂົມວ່າຕອນນຳຍັນຈະໄປໃຫຍ້ ເຮັກຍັງໄໝກິນບັນຍາກັນເຂົວວ່າ ອ່າງໄຮສັກອ່າງວ່າຈະໄປໃຫຍ້ ຕໍ່ວາຈະເຂັບອກວ່າຄົງຈະເຫັນອື່ນມາກັນ ເພຣະວ່າຕອນນຳຍັນນີ້ຄົງຈະອົບກັບຜົວມັນ..... (เสียงหัวเราะ) ..... ຮ້ວງວ່າຈະໄມ້ໄປໃຫຍ້ ແລະ ຄຳໄປໃຫຍ້ໃຫ້ເຮັກເໄດ້ແລ້ວເຂົກໄປ ສັງສັກງານຈະເຫັນອື່ນເອງ..... (เสียงหัวเราะ) ..... ກີ່ໄດ້ພັກ ແຕ່ຄວາມຈົງແກເປັນຕໍ່ວາຈົດມາເລີຍ ນອກຈາກຈະຮັກຫາຄວາມປລອດກັຍແລ້ວຍັງຫ່ວຍດືອງຈະແລ້ວຍັງຫ່ວຍດ້າຍຮູ່ປູປັໃຫ້ດ້ວຍ

ຕອນກາງລວມໄປຮັບປະການມ້າຈະອື່ນແລ້ວເລີຍໄໝກຳນົດໃຫຍ້ ຕອນນຳຍັນພົບກັນອາຈາຍຍື່ຕ່າຍຢ່ານແຕ່ໃນຫັນສື່ອຂອງແກແລ້ວກີ່ໄໝເຄີຍຕິດຕ່ອກນັດແລຍ ກົ້ມູກເຮົອງວິທີຍານິພັນທີ່ກຳໄປແລ້ວ ແລ້ວກີ່ອນບົາຍໃຫ້ແກຟັງເປັນກາຫາຍຸ້ງເສດ ແລະ ດັກກີ່ໄຫ້ຄວາມຄິດຕໍ່າງ ເພີ່ມອື່ນມາການມາຍ ດັວັນກີ່ກ່ອນກີ່ທ່ອກຈະໄດ້ໃສໃນວິທີຍານິພັນທີ່..... (เสียงหัวเราะ) ..... ພອເສົ່ງຈາກອາຈາຍນັ້ນແລ້ວກີ່ກິ່ນຂັ້ນນາໄດ້ວ່າມັນມີເວລາເຫຼືອນ່າຈະໄປເຖິງ ກຳລັງຈະເດີນຫາຄົນພະຣາຄນອື່ນເຂົາໄປເຖິງກັນໜົມດແລ້ວ ພອດີຍັງໄມ້ໄດ້ກະວ່າຈະໄປໃຫຍ້ ກີ່ເຈົ້າຜູ້ຫາຍັນທີ່ເດີນເຂົມາຫາ ກີ່ເຂົ້າໄປຄາມເຂົວວ່າ “ຄຸນຄົ້ນໄຄວ່າ” ..... (ทรงพระสราດ, เสียงหัวเราะ) ..... ເຂົກກີບອກວ່າເຂົາເປັນນັກທັນສື່ອພິມພົບ ເຂົາຈະມາສັນກາຫາຍົນ ເຂົາພູດໄຫຍ້ ຈະມາສັນກາຫາຍົນເຈົ້າພໍາ ກີ່ເລີນອກວ່າ “ຈັນນີ້ແລລະເຈົ້າພໍາ” ..... (ทรงพระสราດ) ..... ຈະມາສັນກາຫາຍົນແຮວ່ອ” ກົ້ມູກກັນ ກີ່ທັນໄປຄາມຄົນທີ່ຍື່ນອຸ່ງຫ້າງ ວ່າ “ເຂົ້າ.....ນີ້ຈາຕົວໂຮນີ້” ຄົນທີ່ອຸ່ງຫ້າງ ເຂັບອກວ່າ “ຈາຕົມື່ປຸ່ນມັງ” ..... (เสียงหัวเราะ) ..... ແກກີ່ນັງເບັງຂັ້ນມາທັນທີ່ວ່າ “ໄກຣາ

ເທິ່ນເຮົາເປັນຢູ່ບຸ່ນກົງນີ້ແລະ “ເຮົາເປັນລາວ”.....(ສື່ຍົງຫວ່າວາ).....ກົບອກວ່າລາວກີ່ລາວ ເລຍ
ຄຸງກັນ ເຂົກໍເລຳປະວັດທີຂອງເຂາມາຮມວ່າເຂາເຄຍມາເມື່ອໄທຍຕອນເວີນແໜນສື່ອ ມາທຳງານເກີ່ຍວ
ກັບໂຮງເລື່ອຍໃນໆ ແລະເດີຍວັນນີ້ຢູ່ຕິເຫາໄປອຸ່ຍ່ອສເຕຣເລີ່ຍໝາດ ເຂາອຸ່ຍ່ຝົ່ງເສັ່ນ ອະໄວຕ່ອມອະໄວເປັນນັກ
ໜັງສື່ອພິມພົດ ພອຕອນສຸດທ້າຍເຂັບອກວ່າ “ນີ້.....ເຈົ້າພໍ້.....ຍັງໄນ້ໄດ້ສັນກາຜົນເຈົ້າພໍ້ເລີຍເຈົ້າພໍ້
ສັນກາຜົນເຂົາ.....(ທຽງພະສວລ, ສື່ຍົງຫວ່າວາ).....ກົດຍົບອກວ່າໄນ້ເປັນໄຮ ວັນນີ້ອ່າເພີ່ງ
ສັນກາຜົນເລຍນະ ຜັນເພີ່ງເຄຍມາຝົ່ງເສັ່ນກັງແຮກ ຂອບໄປເຖິວບ້າງລະ ແລ້ວພ່ຽນນີ້ຄ່ອຍມາໃໝ່ກີ່ແລ້ວ
ກັນ ຕອນເທິ່ງມື້ດີ (midi) ນະ ແລ້ວເກົກໍເລຳໃຫ້ພົງວ່າ ທີ່ເກຟຸດນາກ ຈຸນີ້ນີ້ມັນແໜ່ງ ມາອຸ່ຍົ່ງເສັ່ນ
ເຕີຍວັນນີ້ເໝື່ອນຄນອພຍພ ແລ້ວກີ່ຕັ້ງທຳງານໜັງສື່ອພິມພົດ ໄກຣອຍ່ານີ້ກວ່າສຳບາຍນະ ຕັ້ງທຳງານໜັງ
ດັ່ງກ່າວໄໝໄດ້ ວັນນີ້ສັງສາຣແກທ່າຂ່າວໄໝໄດ້ ກ້ອຈະຈຸກນາຍທຳຫົນ ຕັດເງິນດືອນຫວູ້ໄລ່ອອກ ແລ້ວ
ເຂົກໍໄໝໄດ້ນັບຄືອຍຍ່ອງເຮົາ ໄນໄດ້ອຸ່ຍ່ອ່າຍ່າມີຄວາມສຸຂເລຍ ນີ້ໄດ້ມາເຈົກນໄກລ້າເຄີ່ງກີ່ໄຈ ແລ້ວເຂົກໍ
ນັບອກວ່າເຂາຈະມາຄ່າຍຽຸນໄທ້ເຂາເຄຍໄປທີ່ແນເຊວ່ວແລນດົກແລະກີ່ໄດ້ຈອກນັ້ນໜຶ່ງແລ້ວ ກົດຍົບໄປເດີນເລັ່ນ
ກັນ ເດີນໄປສັກ 4–5 ກີໂລໄດ້ ໄປເຮືອຍ ຈຸນ ແຕບຈະໄມ້ຮູ້ສຶກ ເພຣະວ່າເດີນ ຈຸນ ພູດ ຈຸນ ຊມປາຣີສໄປ
ເຮືອຍ ຈຸນ ໄປກິນອາຫາດທີ່ຮ້ານແລຍ ກາຣ໌ຕີເອ່ລ ລາຕັ້ງ (Quartier Latin) ໄປໜ່ອຍ ຂາກລັບວ່າຈະເດີນ
ກລັບກົງໄໝໄວແລ້ວ ເພຣະມັນດີກ ກົດຍົບຂຶ້ນ ເມໂທຣ (Métro) ກລັບມາຄື່ນໂຍເຕີ່ລປຣກູງວ່າໄກຣ ຈຸນ
ຈົ່ງໄປທາງອື່ນເຂົກລັບກັນໜົດແລ້ວ ກີ່ໄດ້ມານັ້ນຄຸງກັນຕ່ອ ຄຸງຈານຝົ່ງໜ້າງ ຈຸນ ຂອງຈະອອກມາຕາຂວາງ
ເລຍທີ່ຕັ້ງຮັບເຂົ້າຫ້ອງໄປ

ຕອນເຂົວັນຮູ່ໜີ້ເປັນອັນວ່າ ອອກຈາກເມື່ອໄທຍົ່ງເສັ່ນໄປເບີລເຢີມ ເປັນອັນວ່າວັນນີ້ກວະຈະ
ຈົບຮາຍກາຮັກສື່ຍົງ ເລຍເວລາໄປໜ່ອຍ.....(ສື່ຍົງຫວ່າວາ).....

— ສື່ຍົງປຣມືອ —

พระสีลชุบชิบ

เพื่อนสมาชิกของเรา 3 ท่าน ได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ กือ อาจารย์ ล้มย พฤกษาริยะ แห่ง มหาวิทยาลัย ปทุมวัน อาจารย์ วนิดา วุฒิวุฒ แห่ง โรงพยาบาลศรีนครินทร์ และ พ.อ. ประสิตธิศุข พงษ์ณุ ณ อุฐฯ สมาชิกตลอดชีพ 111.....

นายทะเบียน ดร. อภิชัย จันทรเสน กำชับกำชาดองบรรณาธิการ “อย่าลืมไปแทรก ของผู้คน” ถึงเวลาจะต่ออายุใหม่แล้วครับ ท่านฝากเทือน.....

อ. ออมสิน สัมพันธ์ติกุล แห่ง มธ. เจ้าเด่นและหัวเรี่ยวหัวแรง ในการสำรวจสถานที่ ติดต่อกันมาตั้งแต่ งานทดสอบผ้าป่า ของสมาคมฯ ที่วัดสาระแก้ว อ่างทอง.....

อ. ลาวัลย์ ชัยเชียงเอม แห่ง สตวิทยา ร่วมไปสำรวจสถานที่กับเจ้าเด่น ยืนยันอย่าง เชิงขันว่า นำไปทำบุญที่สุด หลวงพ่อรับผิดชอบเด็ก ๆ ไว้เป็นพัน.....

อ. จงกล สุกแวงษ์ คณ. ใหญ่ เปรียให้ฟังว่า ปีการศึกษาหน้าพ้าใหม่ ศธ. เร่งรัดใน เรื่องหลักสูตรใหม่ เงินทุกบาททุกสตางค์ส่วนไว้สำหรับเรื่องนี้ แต่ครูใหม่ก็ไม่ถูกลืม โครงการ อบรมครูใหม่ก่อนประจำการก็ยังเชิงขัน เหมือนเดิม.....

บรรดาศานุคิชช์ และคณะกรรมการของสมาคมฯ จัดการเลี้ยงฉลองครบเกี้ยบอายุของ ประธานารย์สองท่าน กือ ศาสตราจารย์ คุณหญิง จินตนา ยศสุนทร และ ศาสตราจารย์ ดร. ลักษดา วงศ์สายห์ ณ ภัตตาคารนิวินคำ.....

ผู้อยู่่างการนอก หมายถึงนอกทางการศึกษาภาษาฝรั่งเศส “เจ้าหน้าที่กรมข่าวทหารบก”
สนใจไปต่ออายพร และคำพังเพย คิดต่อสอบตามหาซื้อเก็บเป็นของขวัญหลายใบ.....

บรรณาธิการชี้ผู้เข้มแข็ง อ. อุรัจฉา เขาว์ชลากอร แห่ง สช. ได้รับคำชมจากเดนไกล
เกี่ยวกับบทความห้องสมุดของสมาคมฯ.....

อ. ประภาณ ลีวิสิริเสริญ แห่งกรุงเทพการบัญชี ส่งบทความเล่าเรื่องอบรมที่เมือง Caen
ราฯ สามสิบหน้า ทาง บ.ก. ขอเก็บไว้ก่อน เพราะมาถึงเมื่อปีหน้ายังแล้ว.....

จนกระทั่งเดือนนี้ มิตรชาวฝรั่งเศสลงท่านตามว่า “ทดลอง” คืออะไรหนอ คำตอบ
คือต้องไปคุยกับคนเอง แต่ขออีนันว่า ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับ “la friture” จนนิดเดียว.....

เหรอภูษิก อ. วงศ์จันทร์ พินัยนิติศาสตร์ ให้เตือนว่า โรงเรียนที่สนใจต่ออายพร
และคำพังเพยที่บรรจุในแผ่นคั้นหนังสือ โปรดสั่งจองด่วน.....

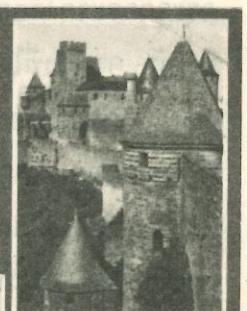
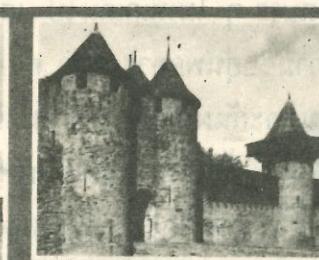
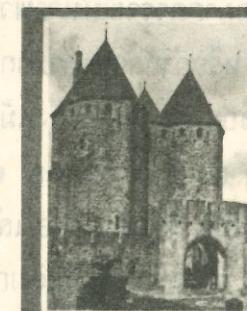
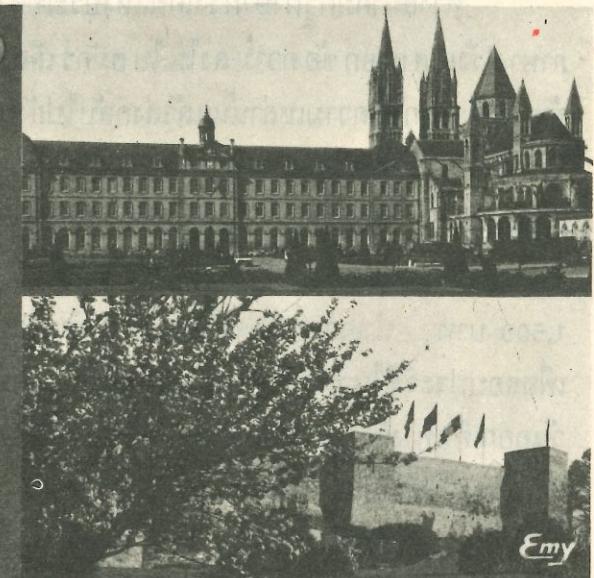
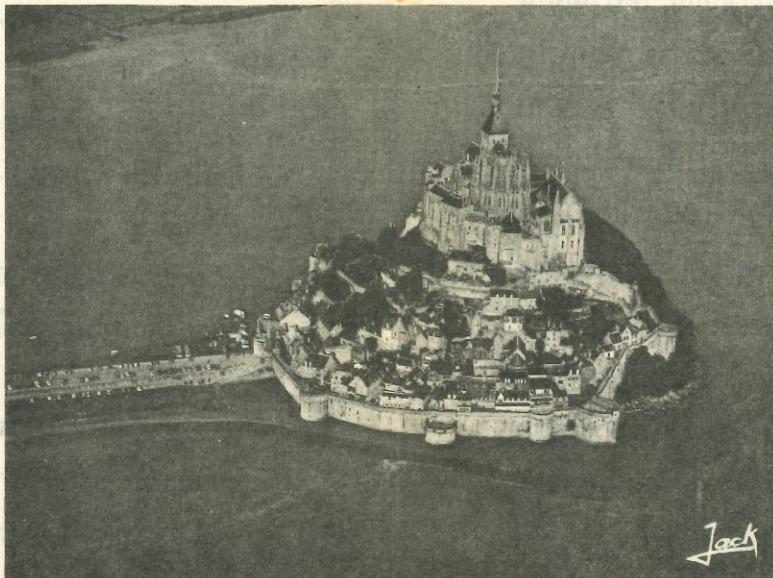
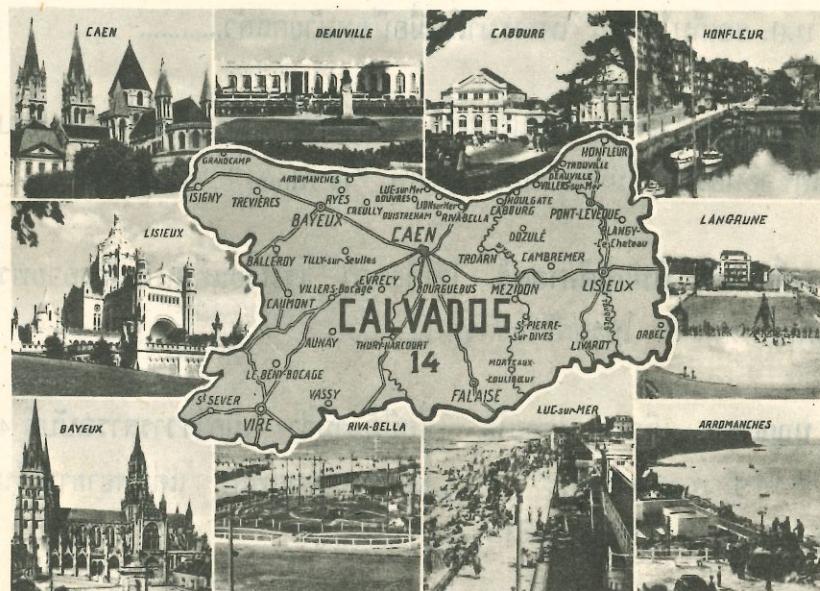
บ.ก. อ. อดิชา บุญธรรม เก็บจะปล่อยให้ เมื่อมีผู้ถามว่า เมื่อไรสารฉบับที่ 4
จะออกคง เรียนบอกว่า “ตัดชั้องทางเทคนิคค่ะ” บ.ก. เทินตกท้อชาแพลง แต่ก็พยายามเขียน
สารสาร (ด้วยมือ) ออกมากัน ปักฉบับนี้สวยจริงๆ เหรอว่า.....

ขอระบุ (ดังๆ) สมาชิกประจำบ้านถึงเวลาต่ออายุสมาชิกได้แล้วค่ะ นายทะเบียนกำลัง^ร
รอคุณอยู่.....

รายงานข่าวโดย ครูแก' บางกอก

Souvenirs de Caen et Montpellier

(ภาพชุดจาก Caen และ Montpellier)

CARCASSONNE

"CARCASSONNE, c'est l'ensemble le plus complet que l'on possède de fortifications du Moyen-Age, en Europe. Avec sa triple enceinte de remparts de 3 kms de long, commencée à l'époque romaine et terminée sous le règne de St Louis et de Philippe le Hardi, cette forteresse très caractéristique de l'art Roman puis de l'art gothique constitue un des joyaux du Languedoc. A l'intérieur de la Cité, on peut visiter le Château Comtal, le Musée Lapidaire ainsi que la Basilique St Nazaire aux remarquables vitraux."

45 วันใน MONTPELLIER

“จิตรา คุวินทร์ทันธุ”

(ต่อจากหน้า 44) ทางสมาคมครุฑายาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย ได้ส่งใบสมัครมาทางโรงเรียน ให้ครุษลสอนภาษาฝรั่งเศสกรอกข้อความลงในใบ สมัคร เลือก สาขาวิชาที่ต้องการ จะ สมัครเข้ารับ การอบรม ข้าพเจ้าก็กรอกข้อความเหล่านั้นแล้วส่งกลับไปยังสมาคมครุฯ รอฟังข่าวสักระยะหนึ่ง พอทราบ ข่าวแล้วข้าพเจ้าก็เตรียมทำพาสปอร์ต สำหรับครูโรงเรียนราชภัฏเป็นเรื่องง่าย เพียงแต่เตรียม เอกสารต่างๆ เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน ใบเปลี่ยนนามสกุล (ถ้ามี) รูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว และ 2 นิ้ว อายุจะประมาณ 1 โหลด บัตรประชาชน บัจจุที่ขาดไม่ได้คือ เตรียมเงินไว้ประมาณ 1,500 บาท นำเอกสารเหล่านี้ไปยังที่รับทำพาสปอร์ต เขาจะแจ้งไปประจำท่วงการต่างประเทศ เพื่อสอบถามประวัติในวันรุ่งขึ้น หลังจากนั้นอีก 2-3 อาทิตย์ ก็ไปรับพาสปอร์ตได้ แล้วก็รอกำหนด วันออกเดินทางที่แน่นอนเพื่อจะไปขอวีซ่าจากสถานทูต ข้าพเจ้าโชคดีที่ได้รับฟังคำแนะนำจาก ท่านผู้เคยไปต่างประเทศหลายท่าน อาทิ เช่น ดร. พยอม ธรรมบุตร อ. จงกล สุกเวชย์ อ. นพวรรณ สุวรรณประภา และ อ. อุรัจชา เชวน์ชลากร ท่านเหล่านี้ให้คำแนะนำที่ดี มีประโยชน์ต่อข้าพเจ้ามาก

สิ่งสำคัญที่จะต้องเตรียมไปได้แก่ กระเป๋าเสื้อผ้าใบย่องพอที่จะบรรจุเสื้อผ้า และของ กระถุงกระจิกได้อย่างสบาย ๆ ไม่หนักเกินไป เสื้อผ้าก็ควรจะเป็นจำพวก สเวตเตอร์สัก 2-3 ตัว ถุงเท้า กาบเกงที่ให้ความอบอุ่นพอควร 2-3 ตัว หรือถักลัวหน่วยมากก็ควรจะเตรียมໂคล็ต (rain coat) ซึ่งช่วยให้อุ่นและกันฝนไปในตัวด้วยเหมือนกัน เพราะถึงแม้จะเข้าฤดูใบไม้ผลิแล้วฝน ก็ยังคงตกอยู่ นอกจากนั้นก็เสื้อเชิ๊กแขนยาวที่เก่า ๆ สัก 2-3 ตัวก็พอ คำว่าที่ควรนำติดตัวไปด้วย ได้แก่ Dictionnaire ทังไทย—ฝรั่งเศส ฝรั่งเศส—ไทย สมุดสัก 2-3 เล่ม ตินสอ ปากกา ยางลบ staple มีด ช้อนส้อม ถ้วยกาแฟ หม้อต้มกาแฟ (สำหรับผู้ที่ชอบดื่มกาแฟ) นอกเหนือจากนั้น ก็เป็นพวกที่ใช้ทำความสะอาดได้แก่ ยาสีฟัน สนุ่ แปรงสีฟัน แชมพู ผงซักฟอก เป็นต้น

เมื่อทราบกำหนดวันเดินทางแน่นอน ข้าพเจ้าก็เดินทางเข้ากรุงเทพฯ นำพาสปอร์ตไป ติดต่อช้อตตัวเครื่องบิน ซึ่งทางสมาคมครุฯ ได้ติดต่อ กับบริษัท Air France ไว้ในราคา 14,000 บาท (ตัวไป—กลับ ระหว่างกรุงเทพฯ—ปารีส ปารีส—กรุงเทพฯ) แล้วก็นำตัวเครื่องบินเพื่อรวมพาสปอร์ต

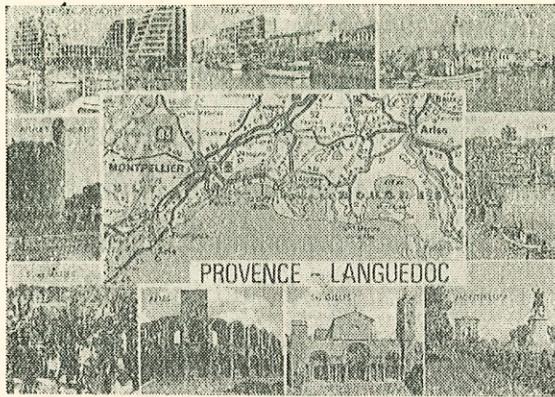
ไปแลกซื้อเงินฝรั่งก์ เป็นเงินสำรองจ่ายก่อนที่จะได้รับทุนจนกว่าจะถึงประเทศฝรั่งเศส การเดินทางไประยะสั้นแบบนี้ ควรจะแลกเป็นเงินสดดีกว่าตรัฟ แต่ก็ต้องเก็บรักษาไว้อย่างดี

วันที่ 31 มีนาคม ซึ่งเป็นวันออกเดินทาง ข้าพเจ้าและคณะครุภารก์ไปพบกันที่สนามบินตอนเมือง ดูท่าทางทุกคนที่นั่น เพราะไม่เคยไปกันสักคน ท่านทุกและศึกษานิเทศก์บางท่านไปส่งพวกเรา พrovมกันนั้นก็ถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก พวงษฎาฯ ก็พอลอยที่นั่นไปส่งกันอย่างคับคั่งระหว่างพากเราจะไปอยู่กันนานบีที่เดียวแหละ เท่าที่สังเกต ข้าพเจ้าเห็นว่าครูบางคนใส่เสื้อกันหนาวอย่างเทมที่ สำหรับข้าพเจ้าใส่เสื้อธรรมดาว อุร้อนๆ ทักษากลางที่ อาการกรุงเทพฯ ขณะนั้นร้อนมาก อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าได้เตรียมเสื้อกันหนาวใส่ handbag ไว้แล้ว

ไปถึงสนามบินก็ต้องรอคิวเอกสารเบ้าชั้ง เพื่อส่งขันเครื่อง พอดีเวลา ก่อตัวไปปีต่องตรวจเอกสารต่างๆ และค่าศุลกากร กว่าจะผ่านแต่ละแห่ง ได้เห็นอุตกรพรักก์ที่เดียว พอดีนั้นแห่งสุดท้าย ก็ต้องผ่านค่าตรวจคนอาวุธ แล้วก็ขันรถตู้ไปยังเครื่องที่จอดอยู่ เมื่อขันเครื่องก็มีสวิตเตอร์สาวคอยบริการจัดให้เรานั่งในที่ๆ ของตน ก่อนเครื่องจะขึ้นก็มีประกาศให้ผู้โดยสารรั้กเข้มขัด พากเราที่นั่นดีใจกันมาก บังก์หัวเราะด้วยความดีใจ บังก์หน้าซื้อกล้าวเครื่องบินตก บังก์คุยกัน สำหรับข้าพเจ้าเองรู้สึกที่นั่นดีสุดและรู้สึกวิงเวียน แต่ก็ได้เตรียมมากฝรั่ง ยาคอม ยาหอม สิ่งที่จะลืมไม่ได้สำหรับคนที่ชอบมาคือ ยาแก้เม้า ยาแก้ปวดแก้ไข้ สำหรับคนที่ไข้โรคพอดีร่องของก็ได้สักพัก อาการก็เริ่มหนา บางคนเตรียมตัวไม่ทัน ไม่ได้เตรียมเสื้อกันหนาว เต็มที่ก็สั่นไปตามๆ กัน อีกไม่นานก็มีแอร์สาวมาบริการอาหารและเครื่องดื่ม ข้าพเจ้าทานไม่ลง เพราะยังรู้สึกวิงเวียน แต่บางคนก็ทานได้ปกติ ข้าพเจ้าเป็นคนเช่า เพราะฉะนั้นก่อนเสียเป็นส่วนมาก พอมารู้สึกตัวอีกทีก็รู้สึกว่าสว่าง มองลอดหน้าต่างเครื่องบินออกมากเห็นทิวทัศน์อันสวยงามมาก ยิ่งตอนที่พระอาทิตย์กำลังก่ออยู่ แต่กรอกอกมาจากขอบฟ้า สีสันของมันสวยงามมาก

พอดีสนามบิน ROISSY Charles de Gaulle พากเราคณะครุภารก์ 32 คน ก็เดินกันเป็นขบวน ออกมารอรับสมัภาระ แล้วก็สอดส่ายสายตาดูว่ามีใครมารับเราหรือไม่ สักครู่ใหญ่ก็มีเจ้าหน้าที่จาก C.R.O.B.S. ปารีส มารับเรา กว่าจะพุดกันรู้เรื่องกันนานพอๆ สิ่งที่พากเราที่นั่นมากก็อ RATE เท็กซ์ที่นี่ใช้สีเหลืองๆ ซึ่งทางบ้านเราใช้ขับเบนรถส่วนตัว เช่น Citroën Benz ฯลฯ หลังจากนั้นรถก็พาพากเราเข้าปารีส ซึ่งตามสองข้างทาง เป็นบ้านตามชานเมืองที่มีลักษณะเปลกๆ ส่วนมากจะทาสีขาวและมีบริเวณบ้านเล็กน้อย ดอกไม้ก็มีสีสันสวยงามดูแล้วเพลินตาเพลินใจเป็นที่สุด เข้าวันนั้นฝกตกรำๆ แต่ก็ทำให้อากาศหน้าและมีคลื่นลมอยู่ตลอดเวลา

เมื่อถึงปารีสพากเราก็เพลินดูทีกิจกรรมบ้านช่องอันใหญ่โตและทึบติดๆ กัน ที่ข้าพเจ้าชอบและประทับใจมากก็อ ระบบราชการของชาติมาก ผู้คนอารมณ์เย็นอาจจะเป็นพระอาทิตย์ หรืออาจจะเป็นพระข้าพเจ้าไปอยู่เพียงไม่กี่วันเจึงรู้สึกว่าอะไร ก็ได้ไปหมด

เจ้าหน้าที่ C.R.O.U.S. พาเราไปยังสถานี Austerlitz ซึ่งพวกเราจะต้องซื้อตั๋วไป Montpellier และ Caen ภายในวันนั้น พวกเรารถีไป Montpellier (อยู่ทางใต้ปารีส 750 กม.) กลุ่มรวมเงินซื้อตั๋วไปกลับคิดเมื่อเงินไทย 1,600 กว่าบาท (ประมาณ 336 F.) พวกเรารถีไป Montpellier มีทั้งหมด 19 คน ส่วนอีก 13 คน เป็นเมือง Caen (อยู่ทางเหนือปารีส 245 กม.) พวกที่จะไป Caen ตีตั๋วรถไฟไปก่อน แต่พวกเรายังต้องรอจานถึง 4 ทุ่ม ซึ่งขณะที่เรารออยู่สถานีเพียง 3 โมงเช้า พอดีด้วยความอ้อมเพ้อของคุณคนนั้นซึ่งเป็นเพื่อนของครูที่ร่วมคณะได้พาพวกเราชมปารีส

พอจัดการเรื่องตั๋วเสร็จ พวกเราก็เอาของไปฝากไว้ใน locker ซึ่งทางสถานีมีให้บริการ แต่ต้องหยอดเหรียญ 3 ฟรังก์ ต่อจากนั้นเราก็ไปสถานทูตไทย เข้าห้องน้ำทำธุระส่วนตัว แล้วก็กรอกข้อความลงในเอกสารที่ทางสถานทูตจัดไว้ให้ เสร็จจากธุระที่นี่เรารถีไป Trocadéro ไปชมหอ Eiffel และถ่ายรูปเป็นที่ระลึก ต่อจากนั้นเรารถีไปที่ C.R.O.U.S. ซื้อคุปองอาหารซึ่งขายคิดในราคานักศึกษา 4.40 F. (ราคาน้ำ 8.80 F.) และก็เดินเที่ยวตลาดนัดใกล้ ๆ กับ C.R.O.U.S. ที่นี่มีทั้งผลไม้ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ คนที่ไม่ได้เตรียมเสื้อผ้ามาก็หาซื้อบ้างก็ซื้ออาหารข้าพเจ้ารู้สึกหิวจึงไปซื้อผลไม้ ข้าพเจ้าเลือกถุงที่คิดว่าดีและสด ขณะที่กำลังเลือกก็โคนน้ำขยะ ดูอา อย่างแทนแทรกแผ่นดินหนี้เลย แต่ก็ต้องทนซื้อ เพราะอยากลอง ผิดกับบ้านเรารู้สึกจะเลือกซื้อยังไงก็ได้

พวกเราเดินเที่ยวพอดีสมควร ก็กลับไปที่ C.R.O.U.S. ซึ่งมีเจ้าหน้าที่คอยเรารออยู่ แล้วพวกเราเดินท่ามกลางสายฝนอันเย็นยะเยือก เพื่อไป Restaurant Universitaire พอดีเราแทนซื้อค เพราะต้องเบียดคนมาก ส่วนมากเป็นคนคำ ทำให้นึกถึงบทเรียนบทหนึ่งใน La France en Direct ที่ Hélène พูดว่า “Ne poussez pas, vous voyez bien qu'on ne peut pas avancer” พวกเราแทนไม่ต้องเดิน เพราะคนเข้างหลังจะดันเราให้หลบไปตามกลุ่มผู้ชน นี่เป็นอาหารมื้อแรกของพวกเรานะในประเทศฝรั่งเศส ทำเอาวงเวรามีทั้งคนดีที่ไม่ดีต่ออาหารของที่นี่เลย คือมี Couscous (ข้าวที่มีลักษณะคล้ายปถายข้าวผัดสมเนย เป็นอาหารที่มีชื่อของพวก Maroc) กับไก่ที่เย็นชีค 1 ช้อนใหญ่ และส้มอีก 1 ชีก ซ่างเป็นอาหารที่ไม่น่าทานจริง ๆ พวกเราระอืดพะอมกลักลื่นทานเข้าไปอย่างยากเย็น ทั้ง ๆ ที่หิวแทนขาดใจ แต่ก็ทานไม่ได้มาก ทานไปบ่นไป ทำให้หลาย ๆ คนในกลุ่มเรารักคิดถึงบ้านและอาหารไทยอันโอชะ

เสร์จากทานอาหาร คุณดันยพาวกเราเดินชมถนน Champs-Elysées พวกรายุดถ่ายรูปที่ L'Arc de Triomphe de l'Etoile นานพอสมควรจนเกือบจะพลัดกัน ต่อจากนั้นก็เดินลัดเลาะไปยัง Place de la Concorde ชม L'Obélisque ซึ่งพวกร่างในความงาม ความเก่าแก่ และความใหญ่โตของสถาหินของอิมป์ตันนี้เหลือเกิน ข้าง ๆ เป็นสวน Tuileries ข้างหน้าเป็น L'Assemblée Nationale หลังจากเดินชมโน่นชมนี้ ชื่อของที่ระลึกเท่าที่เวลาจะอำนวย พวกราเพลินจันลืมความเหนื่อยหน่ายเมื่อยล้า ประจวบกับอากาศเย็นจึงรู้สึกสบาย ๆ และเป็นการออกกำลังไปในตัวอีกด้วย

ประมาณทุ่มเศษคุณดันยพาวกเราไปทานอาหารที่ C.R.O.U.S. แล้วเดินออกมานั่งคื่นค้าแฟที่ terrasse ใกล้ ๆ กับ C.R.O.U.S. สักครู่ใหญ่รถกีมารับเราไปสถานี Austerlitz พวกราช่วยกันขนสัมภาระออกจาก locker และไปขึ้นรถไฟฟ้าด้วยความทุลักทุเล เพราะสัมภาระของแต่ละคนอย่างกับจะไปอยู่แรกนี้ กว่าจะจัดของเสร็จหายที่นั่งให้แต่ละคนก็จวนเวลารถไฟออกพอที่ พวกราคุยกันสักพักก็หลับด้วยความเหนื่อย พอดีน้อกที่กีสว่างแล้วเพลินกับภูมิประเทศสองข้างทางรถไฟ พวกรามองจากหน้าต่างเห็นตอคำ ๆ ต่างก็สนนิษฐานว่าเป็นสิ่งหนึ่งโดยคิดไม่ถึงว่าเป็นต้องรุ่น มารู้อีกทีก็ต่อเมื่อมันผลิใบแล้วนั่นเอง อาการทางใต้คีกว่าทางเหนือ ยังพอเห็นแสงเดดบังซึ่งทำให้พวกราดีใจกันมาก

พอรถไฟเที่ยบสถานี พวกราก็ขึ้นของลงจากรถไปอีกเบื้องหน้าที่สอง และก็ม่องหาว่ามีครีมารับเราหรือไม่ ด้วยความกลัวที่จะไม่มีครีมารับ มีครู 2 คนออกไปเดินดู บังเอิญสวนทางกับเจ้าหน้าที่ C.R.O.U.S. เจ้าหน้าที่คนนี้ยังเป็นโสด เข้ามาถามว่าเราเป็นครูไทยที่มาอบรมใช่ไหม พอดีข้าพเจ้าอยู่หน้าสุดอกโดยรับหน้าที่ตอบไปตามเรื่อง Melle. Colazou เห็นกระเบ้าใบใหญ่และ handbag ที่ข้าพเจ้าถืออยู่คู่กันนึกสงสาร ก็เลยช่วยข้าพเจ้าถือมาคลอดทาง พ้อออกจากสถานี Melle. Colazou พาราขึ้นรถไปยัง Restaurant Universitaire เพื่อทานอาหารเช้าซึ่งมี ขันมั่ง ก้อนกลม ๆ ที่ยังร้อน ๆ แยม, เนยและเครื่องดื่มร้อน ๆ ให้เราเลือกตามชอบใจ พวกราทานกันเต็มที่ เติมกันสนุกและอร่อยมากด้วย เป็นอาหารมื้อแรกในฝรั่งเศสที่พวกราประทับใจที่สุด พ้ออีกันแล้ว Melle. Colazou ก็พาราเดินไป C.R.O.U.S. ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับ Restau-U. แกเอาเอกสารต่าง ๆ มาให้เรากรอกข้อมูล ทำบัตรนักศึกษาที่มีอายุ 45 วัน (ตลอดระยะเวลาที่อยู่ใน Montpellier) พ้อได้บัตรนักศึกษาแล้วพวกรากไปยืนเข้าคิวรับเงินทุนซึ่งจ่ายเดือนละ 2 ครั้ง ครั้งแรกพวกรารับ 950 F. เรายังเดือนครึ่งรับ 3 ครั้ง รวมทั้งหมด 2,850 F. ซึ่งเงินจำนวนนี้เป็นทั้งค่าอาหารและที่พัก หากเราใช้อย่างประหยัดก็จะมีเงินเหลือกลับมาเมืองไทย เต็มส่วนมากไม่เหลือเพราเราไปซื้อของกันหมด

หลังจากนั้นรถก้าวเราไปส่งตามหอต่าง ๆ ข้าพเจ้าและเพื่อนครูอีก 3 คนได้อ่ายหอที่ใกล้ C.R.O.U.S. ที่สุดคือ Cité Universitaire du Clos Boutonnet ส่วนครูคนอื่นก็แยกย้ายไปอยู่หอ Voie Domitienne Vert-Bois และ Trolet ซึ่งเป็นหอชัย พอดีหอเราก็ไปหา Concierge (คนเฝ้าประตู) แล้วแนะนำตัวเองว่าเราเป็นครูไทยที่จะมาอบรมได้รับการต้อนรับอย่างดี แต่ที่ทำเอาพวกเราปวดหัวมากอยู่ที่การพึงไม่ค่อยรู้เรื่อง เพราะคนทางโน้นพูดเร็วมาก Concierge พาราไป office เพื่อจ่ายค่าหอคนละ 108 F. (กรีวเดือนแรก) Directrice ออกมายต้อนรับพากเรา ข้าพเจ้าไม่ทราบมาก่อนว่าเป็น Directrice เพราะแก่แต่งตัวเรียบ ๆ เข้ามาช่วยข้าพเจ้ายกระเบื้างงานถึงหน้าห้องซึ่งในกลุ่มนั้นข้าพเจ้าตัวเล็กที่สุด แกคงนึกสงสาร มาทราบภัยหลังจากที่คุยกับ femme de ménage ว่าคนที่ช่วยยกระเบื้างงานนั้นแหลกคือ Directrice ข้าพเจ้าต้องรีบไปขอโทษแกก็ครั้งหนึ่ง femme de ménage มาแนะนำเรื่องบีดเบิดประตูห้องสิ่งไหนอยู่ที่ใด นำผ้าปูที่นอนและปลอกหมอนมาให้สนทนาราตรีนานพอสมควรก็ออกจากห้องไป ข้าพเจ้าก็ສละวนจัดข้าวของ กว่าจะเสร็จก็ร่วม 2 ชั่วโมง เสร็จแล้วข้าพเจ้าก็เตรียมตัวอาบน้ำ ด้วยความเคยชินข้าพเจ้าก็นุ่งกระโปรงไปห้องน้ำ สวยงามเท่าแต่อาบน้ำสระผมด้วยความสนุกสนาน พอกออกจากห้องน้ำทั้งสองเท้าเบียก ๆ นั่นแหลก ข้าพเจ้าเดินเข้าห้อง พื้นเป็นรอยน้ำตั้งแต่ห้องน้ำจนถึงห้องนอน femme de ménage มาเคาะประตูห้องแล้วบอกให้ชับเท้าก่อนออกจากห้องน้ำ ซึ่งข้าพเจ้าคงทำหน้างพระราชนิ่งเมื่อผ้าสักผืน femme de ménage คงนึกว่าคุณจึงหาน้ำว่างไว้หน้าห้องน้ำ พอดีช่วงที่ข้าพเจ้าไปถึงใหม่ ๆ เป็นช่วงหยุดเทศกาล Pâques นักศึกษาที่พักอยู่กลับบ้านเกือบหมดข้าพเจ้าเลยไม่ทราบว่าจะสังเกตจากไหร่ พอกต่อมาเก็บเงินสังเกตจึงรู้ว่าพากฝรั่งทำยังไงพื้นจึงไม่เบียก อีกประการหนึ่งพากฝรั่งคงจะไม่ใช้เป็นโดยตัวหรืออย่างไร ข้าพเจ้าชอบใช้แบ่งโดยทั่วหลั่งอาบน้ำพื้นก็ประมาณนี้ไปหมด femme de ménage มาดูกว่าทำห้องเลอะ พร้อมกันนั้นก็กำชับไม่ให้ทำเลอะอีกด้วยหากันมาให้อีกผืนหนึ่ง

ที่สังคมมากในเวลากลางคืน เราไม่ต้องออกไปห้องน้ำ เพราะในห้องมี Bidet (ที่ถ่ายบ๊สสาวะ) อ่างล้างหน้าพร้อม ตั้งที่ในบทเรียนหนึ่งกล่าวถึง chambre มีพร้อมทุกอย่าง เป็นห้องห้องนอนและห้องรับแขกไปในตัว บางคนชอบทำครัวก็อาจจะซื้อเตาไฟฟ้าแล้วเออบถือโอกาสทำครัวในห้องนอน นอกจากนั้นก็มีโต๊ะเขียนหนังสือติดผนัง 1 ตัว เก้าอี้ 2 ตัว เตียง ชั้นวางของ ที่สีอ่อนผ้าขนาดใหญ่ heater เล็ก ๆ 1 อัน กระดาษติดฝา 1 อัน โดยไฟเหลือไฟติดหang สีอ่อนและบนหัวนอน ห้องน้ำอยู่เดียวกับแคบันดิหน่อยพราะเป็นห้องเดียว ผิดกับหอพักอื่นที่กว้างกว่าและมีเฟอร์นิเจอร์ที่ทันสมัยกว่า

หลังจากทำธุระต่าง ๆ เสร็จก็นอนพัก ตื่นมาพอตีเวลาอาหารเย็นรีบลุกขึ้นแล้วก็ไปเคาะประตูเรียกพี่ ๆ ตามห้องต่าง ๆ วันนั้นเราทานอาหารเย็นที่อ่าวอยพอดีสมควร มีปลาทอด สลัด

ไอศกรีม แอปเปิล ที่ขาดไม่ได้สำหรับอาหารแต่ละมื้อ ได้แก่ Baguette ซึ่งเป็นขนมปังที่ข้างนอกกรอบข้างในเนม แท่งยาว ๆ และนำมาหั่นเป็นท่อน ๆ ลักษณะการเข้าคิวที่เหมือนกับที่ปารีส พวกเราถูกเบี้ยดอีกตามเคยแต่ก็ต้องทน เราหยิบถาดจะมีผู้หญิงส่งส้อมมีดและแก้วน้ำให้เรา เราเก็บยืนคุ้ปองให้เป็นการแลกเปลี่ยน ทางเข้าห้องอาหารจะมีชัยแก่ 2 คนอยู่ดูแลความเรียบร้อย บอกเวลาปิดและเปิดห้องอาหาร อาหารจะแบ่งออกเมื่น 2 มื้อ กลางวันตั้งแต่ 11.30–13.30 น. อาหารเย็นตั้งแต่ 18.30–20.30 น. ส่วนอาหารเข้าเราต้องเตรียมมาชื้อไว้เอง ข้าพเจ้าเลือกซื้อแอปเปิล poire (ลูกแพร์) ขนาดต่าง ๆ ตามร้านขายของใกล้ ๆ หอ หรือถ้าหากมีเวลา ก็จะไปซื้อที่ Super marché ที่คนนิยมมากก็ได้แก่ Monoprix, Géant Casino, Super M. และอื่น ๆ

หลังอาหารเย็น เรายืนเล่นบริเวณใกล้ ๆ หอ แล้วก็แยกย้ายเข้าห้อง เย็นจัดหมายถึงทางเมืองไทย พอดีเวลา กินตอน ที่ Montpellier นี่แปลง หง ๆ ที่ 3 ทุ่มกว่าแล้วห้องพักยังสว่าง พวกเรามีค่ายชินในระยะแรก เลยอนอนไม่ค่อยหลับ ข้าพเจ้าได้รับคำบอกเล่าจากท่านผู้รู้ว่าค่า ๆ มีด ๆ ไม่ควรออกแบบเดินเล่นจะเป็นอันตราย ก็เลยไม่กล้าแม่แต่จะออกจากห้องไปห้องน้ำพอห้องพักเริ่มมืด

พอรุ่งขึ้นก็ออกเดินสำรวจบริเวณหอพัก ถ่ายรูปตามบริเวณต่าง ๆ ไว้เป็นที่ระลึก พวกเรายืนห้าม Air letter (aérogramme) ซึ่งมีขายที่ไปรษณีย์แห่งเดียวเท่านั้น พวกเราใช้คิดว่า เอาตอนที่ไปรษณีย์เพิ่งเปิดทำการ หลังจากที่สไตร์ค์มาเป็นเวลาหลายอาทิตย์ ไปรษณีย์เปิดทำการตั้งแต่ 8.00 น. – 19.00 น. หลังจากนั้นเราก็ไปยังที่เรียน เป็นสถาบันสอนภาษาฝรั่งเศสอยู่ว่า C.E.R.A.V.U.M. (Centre d' Etudes et des Recherches Audio - Visuel Universitaire à Montpellier) กว่าจะไปถึงก็เหนื่อย เพราะเราไม่ชินกับการขับรถเมล์ และระบบจราจรตรงข้ามกับบ้านเรา ขับผิด ๆ ถูก ๆ ตาม Chauffeur ไปตลาดทาง สำหรับตัวรถเมล์ห้ามได้ตามร้านขายของ (Tabac) หรือที่สถานีใหญ่บริเวณ Place Comédie (ใจกลางเมือง Montpellier) พอดีที่เรียนพวกเรายังคงอยู่รู้สึกพักหนึ่ง ครูมีอธิบายดีมากคล้าย ๆ คนไทย เรียนร้อยแล้วเข้ากับพวกเราได้ดี ยังเป็นโสดอีกหนึ่งคนชื่อ Melle Josette Carretero สอนพวกเราตั้งแต่วันที่ 2 เม.ย.–14 พ.ค. พอเข้าห้องเรียน ครูบอกว่าเราจะต้องเรียนอะไรมบ้าง ให้ outline ไว้ แล้วบอกชื่อครูผู้สอน วิชาต่าง ๆ ด้วย

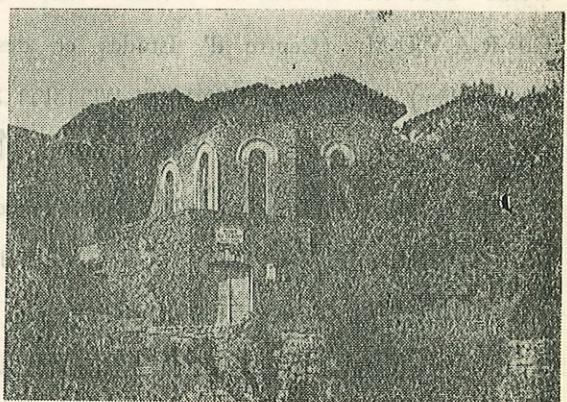
พวกเราระบุเรียนทันที่ในวันที่ 2 เม.ย. เริ่มบ่าย 2 โมง จนถึง 6 โมงเย็น ตอนแรกก็แนะนำตัวเองเป็นภาษาฝรั่งเศสสั้น ๆ ทุกคน แล้วก็ถกันถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เราพบเกี่ยวกับการเรียน การสอน ครูอธิบายถึงการอบรมระบบโทรศัพท์ค้นศึกษาซึ่งยากกว่าบ้านเรา ทางบ้านเรายังที่เริ่มเรียนในหนังสือ La France en direct ระบบที่ใช้ที่นี่ พวกเรามีคุ้น พั้งແຕบไม่ทัน ออกเสียง

ไม่ค่อยถูก ทั้ง ๆ ที่เราฝึกพูดแบบทุกวัน นอกราชเรียนในห้องเรียนโดยใช้เทพ film strip เรา ยังต้องเข้าห้อง lab เพื่อฝึกออกเสียงในร่องค่างๆ ทั้ง Compréhension และ Grammaire ทั้งแท่ง่ายไปจนถึงยาก เรียนวันละ 5 ชั่วโมง ตั้งแต่ 8.00—13.00 ทุกวัน ทั้งแท่งัณฑ์ถึงวันเสาร์ วันพุธ ก่อนป่ายมีโปรแกรมนำเที่ยวในเมืองบริเวณใกล้ๆ Montpellier จะมี autocar มารับตามจุดต่างๆ

ส่วนวันอาทิตย์ออกตั้งแต่เช้าไปเที่ยวเมืองใกล้เคียง ชุมโบราณสถานและโบราณวัตถุ ส่วนมากจะเป็นปราสาทต่าง ๆ เช่น Carcassonne โบราณที่มีชื่อเสียงบ้าง พิพิธภัณฑ์เช่น Musée du dessert โรงงานทำเนยแข็งเมือง Roquefort สถานที่ทางอากาศเช่น La grande motte ถ้าที่มี Hindang กินย้อย แต่ละแห่งจะมี guide พาไป guide ที่ไปกับพัวเราตลอดชื่อ Martine มือด้วยศักดิ์เหมือนกัน พัวเราไปกลุ่มใหญ่ เวลาเข้าชมสถานที่ก็มักจะซื้อตั๋วกลุ่มในราคลาด และได้รับการต้อนรับอย่างดีเกือบทุกแห่ง ซึ่งแต่ละแห่ง guide พูดเร็วเรื่อ พัวเราทำหน้ามือยกหันเพราะฟังไม่ทัน ที่พัวเราไม่ค่อยชอบคือ ต้องเขียน Composition สั่งครุฑุคคงที่กลับจากการเที่ยว ซึ่งพัวเราเกียจชัก ที่เป็นผลต่อพัวเราในการฝึกฝนการเขียนให้ดีขึ้น บางที่พัวเราทำเป็นกลุ่ม บางที่ก็ทำเฉพาะรายบุคคล

เวลาเรียนเราเรียนจากเทพ ดูภาพนึงแล้วหาข่าวจากหนังสือพิมพ์มาถกกันในห้องเรียน หรือไม่ก็ครุเจก texte ให้แล้วเตรียมอ่านพร้อม ทั้งหาคำที่ยาก ทุกคนจะต้องตั้งคำถามแล้วผลักกันถามในระหว่างพัวเรา ถ้าเราเงินครุกจะเป็นฝ่ายตั้งคำถามนำ แล้วเรียกพัวเราตอบ บางที่ก็ให้พัวเรา résumer ภาษาในเวลาจำกัด โดยพึ่งเทพจากห้อง lab แล้วออกมายืนส่งครุ บางที่ก็เป็นเพลงให้เราแกะเนื้อร้อง แล้วให้มาต่อในห้อง ครุที่สอนเก่งมากทำให้พัวเราสนุกเกือบทุกชั่วโมง ครุสามารถจะโน้มน้าวจุงใจให้เราสนใจ หลังจากหนึ่งเดือนไปแล้วก็มี Monsieur Brouillet สอน psychologie M. Rouquette มาให้ความรู้เกี่ยวกับสังคมและความเป็นอยู่ของชาวฝรั่งเศส การศึกษาระดับต่าง ๆ ของประเทศฝรั่งเศสอย่างละเอียด สอบถามพัวเราเกี่ยวกับการอบรมในเรื่องระยะเวลาการอบรมวิธีการสอน หัวข้อการอบรมและอื่น ๆ Mme Boez มาแนะนำวิธีการ

สอนตามหลักจิตวิทยา ซึ่งหลักการต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าหากบ้านเรามีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกก็
คงจะทำให้การเรียนการสอนดีขึ้น แต่ก็อยู่ที่เทคนิคของผู้สอน ความสามารถและความสนใจของ
ผู้เรียนด้วยเหมือนกัน

หลังจากการอบรม M. Rouquette directeur ของ C. E. R. A. V. U. M. พาเราไปเลี้ยงที่ Restaurant Petit Jardin ซึ่งเป็นมื้อที่ประทับใจพากเพียรมากที่สุด เพราะอาหารที่เสริฟครบชุด
เริ่มตั้งแต่ hors d'oevres จนถึง dessert ประกอบกับบรรยากาศที่เป็นกันเอง พากเราเตรียม
ของที่ระลึกมามอบให้กับ M. Rouquette, Mme Boez และเลขานุการของมหาวิทยาลัยประจำ
Montpellier ได้เวลาพอดีก็แยกย้ายกันกลับห้องพัก เตรียมตัว pack ของกลับตอนกลางคืน
เราได้ร่วมารับตามหอต่าง ๆ เพื่อไปสถานี

เมื่อถึงสถานีเราก็อยู่ด้วยไฟประมาณครึ่งชั่วโมง พอดีไฟจอดเราเก็บขึ้นของขึ้นอย่างฉุก-
เฉกะ เพราะแต่ละคนมีของคนละ 3—4 ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นก็หนักเหลือประมาณ มีนักเรียนไทยใน
Montpellier 2—3 คน ไปส่งเราที่สถานี ซึ่งเข้าช่วยเราได้มากจริง ๆ ในการขนสัมภาระ กว่าจะ
ขนของเสร็จไฟออกพอตี บันรถไฟเรียกันถึงเรื่องต่าง ๆ จนง่วงแล้วต่างก็หลับด้วยความ
เหนื่อย พอร์ตูสิกตัวก็ถึงสถานี Austerlitz หลังจากนั้นเราก็ไปติดต่อรถที่จะพาเราไป Maison des
jeunes ซึ่งเราติดต่อไว้ก่อนจะมาปารีส พอดีรถก็ขึ้นของขึ้นหอแล้วรีบมาทางอาหารเข้าชั่วเที่ยง
จะหมดเวลาเต็มที่

ตลอด 5 วัน ในปารีสข้าพเจ้าเที่ยววนอุปถัมภ์ เพียงจะให้รู้มากที่สุด ข้าพเจ้าชอบรถไฟ
ใต้ดิน (métro) เพราะรู้สึกว่าผจญภัยดี และทำให้เราตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ตอนแรก ๆ ลง詹
เกือบจะกลับหอไม่ถูก แต่พอระยะหลังก็เริ่มชินแล้วรู้สึกสนุก

วันแรกพาเราไปเที่ยวโบสถ์ Sacré-Coeur de Montmartre เดินชี้อ้อมตามบริเวณนั้น
วันต่อมาไป Louvre ชมหอไอเฟล (Tour Eiffel) ไป Versailles, Fontainebleau ชมพระราชวัง
สวนสตอร์ และสถานที่สำคัญต่าง ๆ พอดีวันที่ไปถึงปารีสเข้าทำพิธีเนื่องในโอกาส Assumption ที่
โบสถ์ Notre-Dame de Paris ก็เลยเข้าไปคุณบัวว่าเราโชคดีอีกนั้นแหล่ที่ได้เห็นพิธีสำคัญ

พอดีวันสุดท้ายเราออกเดินทางจากหอไปยังสนามบิน ที่สนามบินนี้มีเหตุการณ์ที่เรา
คาดไม่ถึง พากฝรั่งเห็นเราขันสัมภาระคงตกใจมาก เราขันของขึ้นชั้งปรากฎว่าหนักเกินอัตรา
จนนำไปจ่าย พากเราไม่มีเงินติดตัวกันเลย พอดีมีนายทหารใจดีท่านหนึ่งมาช่วยเหลือเราออกเงิน
ให้ก่อน กว่าจะไปขึ้นเครื่องบินได้ก็แทบเย่

สิ่งที่อยากรู้เตือนให้ระวังสำหรับผู้ที่จะเดินทางครั้งต่อไป ถ้าหากซื้อของมากก็ควรจะ
pack ของส่วนมากก่อนแต่เนื่น ๆ ไม่ควรจะนำติดตัวมาก ๆ เพราะจะต้องเสียค่าปรับอย่างมาก
อย่างไรก็ตามพากเราไปและกลับมาอย่างปลอดภัย

สิ่งที่ได้รับจากการอบรมในครั้งนี้มีค่ามากสำหรับข้าพเจ้า ก็ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้ความรู้เพิ่มเติมขึ้น โดยเฉพาะทางด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ ความเป็นอยู่ของชาวฝรั่งเศสในระดับต่าง ๆ ภาษาอังกฤษเมื่อเทียบกับตอนก่อนไปและหลังกลับมาจากการอบรม ทำให้มีความมั่นใจในการสอนยิ่งขึ้น สามารถเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้นักเรียนฟังอย่างไม่เคอะเขิน รู้ที่จะนำเอาเทคนิคที่ได้เรียน "ได้เห็นจากการอบรมมาประยุกต์ใช้กับนักเรียน"

ส่วนตัวข้าพเจ้าแล้วคิดว่าระยะเวลาระบรมน้อยเกินไป อย่างน้อยก็ควรจะเป็น 3 เดือน เพราะไประยะสั้น (1 เดือนครึ่ง) นี้เราจำလังจะพูดได้คล่องก็ต้องกลับเมืองไทย และรู้สึกว่าการจะทำอะไร ก็ต้องรีบเร่งรับรั้งงานเกินไป สังเกตจาก การสอนของครูปางคนมาสอนอย่างรวดเร็ว เพราะกลัวจะไม่ทันเวลา ซึ่งเนื้อหาวิชาที่สอนมากและหนักเกินกว่าจะพูดให้จบในระยะเวลาอันสั้น ถ้าหากยึดระยะเวลาออกไปพากเพียรจะได้อะไรมากกว่านี้ ทาง directeur ของ C.E.R.A.V.U.M. กล่าวว่าพากเพียรเป็นก่อจุ่มแรกที่เข้ารับการอบรม จึงทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างชลุกชลักบ้าง แต่คิดว่าก่อจุ่มอบรมต่อไปคงจะได้อะไรก่อจุ่มแรก เพราะข้อบกพร่องต่าง ๆ นั้น จะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่วนเรื่องทุนข้าพเจ้าคิดว่ามากพอสมควร เมื่อเทียบกับพากเพียรกลุ่มแรกสุดเดือนสิงหาคม 2522 สิ่งที่ข้าพเจ้าคับข้องใจมากที่สุดก็คือการเดินทางให้แก่ การไม่ทราบว่าจะได้ไปอยู่เมืองไหน เมื่อไปถึงจะมีใครไปรับ และการกินอยู่จะมีอะไรในรูปใด ซึ่งพากเพียรคิดว่าเป็นห่วงถึงภาระของข้าพเจ้าซึ่งก็ตอบเขาไม่ได้ เพียงจะมารู้ว่าไปเมืองไหนตอนที่อยู่ดอนเมืองแล้ว แต่ก็ยังอดคิดไม่ได้ว่าพอยไปถึงเราจะต้องประสบกับอะไรบ้าง

ข้าพเจ้ายากจะเสนอว่า ควรจะให้มีการแนะนำผู้ที่จะไปอบรมทั้งหมดสักครั้งหนึ่งก่อนออกเดินทางว่าควรเตรียมตัวอย่างไร และนัดหมายให้พบกันก่อน เพราะอย่างน้อย ๆ ก็ทำให้อุ่นใจได้บ้าง ประสบการณ์ที่ข้าพเจ้าได้เล่ามานั้นคงเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านพอสมควรและอาจจะมีข้อผิดพลาดไปบ้าง หากบกพร่องประการใดข้าพเจ้าหวังอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับการให้อภัยหรือว่ามีสิ่งใดที่ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าคิดเคลื่อนความจริงซึ่งแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วย จะเป็นพระคุณยิ่งค่ะ

ยังคงต้องขออภัยในความไม่ดีที่เคยมีมา

ขออภัยสำหรับความไม่ดีที่เคยมีมา ไม่ต้องขออภัยสำหรับความไม่ดีที่เคยมีมา ขออภัยสำหรับความไม่ดีที่เคยมีมา ขออภัยสำหรับความไม่ดีที่เคยมีมา ขออภัยสำหรับความไม่ดีที่เคยมีมา

จดหมายจาก Caen

โรงเรียนปากน้ำวิทยาคณ

27 สิงหาคม 2523

ถึงเพื่อนสมาชิกสมาคมครุภัณฑ์รั้งเศสแห่งประเทศไทย

ในคืนวันที่ 31 มีนาคม 2523 เวลา 21.30 น. เครื่องบินของสายการบิน Air France เที่ยวบิน 193 กําลังนำครุภัณฑ์รั้งเศสทั้ง 32 คนเดินทางไปสู่ Paris เมือง Paris ในเช้าวันที่ 1 เมษายน เวลา 07.15 น. (ตามเวลาท้องถิ่น) โดยใช้เวลาในการเดินทาง 16 ชั่วโมง พากเราแยกกันออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ แรกมีจำนวน 19 คน เดินทางต่อไปยังเมือง Montpellier โดยจะไปขึ้นรถไฟฟ้า Gare Australize ส่วนพากเรา 13 คนรวมทั้งข้าพเจ้า เดินทางต่อไปเมือง Caen เพื่ออบรมทางด้านภาษาศาสตร์ (Perfectionnement Linguistique) โดยไปขึ้นรถไฟฟ้า Gare Saint Lazare รถไฟจะออกเวลา 13.00 น. ส่วนพาก Montpellier รถไฟจะออกเวลา 22.30 น. ถัดนั้น พากไป Montpellier จึงมีเวลาเหลือเดินเที่ยว Paris อีกหัววัน

เราเดินทางไปถึง Caen เวลา 15.00 น. และได้รับการต้อนรับอย่างดีจากเจ้าหน้าที่ของ C. R. O. U. S. ของมหาวิทยาลัย Caen และนำพากเราไปพักที่หอพักของนักศึกษา Caen พอกเข้าไปในห้องพักและจัดข้าวของเสร็จประมาณ 19.00 น. พากเราเข้าไปหาอาหารเย็นใน Restau U. ซึ่งอยู่หลังหอพัก นับว่าเป็นอาหารเย็นมื้อแรกที่ฝรั่งเศส ข้าพเจ้าร่วงนอนอย่างมาก เพราะคิดเป็นเวลาตี 1 ที่กรุงเทพฯ และในเย็นวันเดียวกันนี้เอง พากเราได้สัมผัสกับอากาศ Printemps ของฝรั่งเศสคือ 7°C เมื่อเทียบกับอากาศที่ตอนเมืองวันออกจากรุงเทพฯ ประมาณ 34°C ทำให้พากเราหลายคนมีอาการไม่ค่อยดี

วันที่ 2 เมษายน เช้านี้เรามีนัดกับเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย Caen ให้ไปทำบัตรนักศึกษา เช้านี้เราได้ทำ Test ทางด้านไวยากรณ์และการใช้ภาษา กับ Madame Arroué ซึ่งเป็น

อาจารย์อ้วนไส่ท่านหนึ่ง มีหน้าที่เกี่ยวข้องทางด้านการเรียนของพากเราและมีหน้าที่รับผิดชอบกับนักเรียนต่างชาติด้วย เย็นวันนี้พี่บางคนที่ไม่ได้เตรียม Manteau มาต้องเดินไปหาซื้อในเมือง เพราะในความรู้สึกของพากเราอาการช่างหน้าจิงๆ หลายๆ คนเริ่มป่วย เป็นไข้บ้างเป็นหวัดบ้าง

Caen เป็นเมืองสวยงามและสงบ เป็นเมืองทางประวัติศาสตร์ เกือบครึ่งหนึ่งของเมืองถูกทำลายเนื่องจากสงครามโลก และได้รับความเสียหายหนักในช่วงวัน D. Day ที่มีการยกพลขึ้นบกที่ Normandie ในตัวเมืองมีโบสถ์โบราณ บล็องเก่า ๆ (Chateau Fort) อนุสาวรีย์ซึ่งให้บรรยายศักราชเมืองเก่าได้เป็นอย่างดี บ้านเรือนดูน่ารักและสดใสด้วยไม้คอกไม้ใบที่จัดไว้ในสวนหน้าบ้าน ริมแม่น้ำ ริมหน้าต่าง หิวลิปกำลังบาน บีโภเนีย (Begonia) และ African Violet กำลังออกดอกบานเต็มกระถาง และต้นไม้ที่เก็บทุกบ้านจะปลูกไว้ในบริเวณบ้าน คือ ต้นแอปเปิลซึ่งกำลังเริ่มมีดอกสีชมพูอ่อนเกือบขาว

Caen อยู่ในแคว้น Normandie เป็นเมืองหลักของ La Basse-Normandie เป็นแหล่งที่มีการปลูก Pomme มากที่สุด มีการทำ Cidre (เหล้าที่ทำจาก Pomme) และ Calvados เหล้าแองก์ฟรีซึ่งมีชื่อของแคว้นนี้ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งที่มีทุ่งหญ้าและการเลี้ยงวัวที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งผลิตนมและเนยชื่อ Isigny ที่ดีที่สุดและมีชื่อที่สุดของประเทศนี้ รวมทั้งผลิตภัณฑ์นมเปรี้ยว (Yaourt) รอบ ๆ เมืองมีทุ่งหญ้าบ้างตอนเย็นสีเหลืองใส ใช้ปลูกคัน Colzare ซึ่งนำไปใช้ทำน้ำมันประกอบอาหาร Caen เป็นเมืองท่าอันดับ 7 และอยู่ห่างจากทะเล 14 กม.

สิ่งที่จะพูดถึงโดยจะผ่านไปเสียไม่ได้คือ การสไตร์ (Grève) เพราะทันทีที่เรามาถึง Caen มหาวิทยาลัย Caen ก็เริ่ม Grève กันแล้ว ทั้งมหาวิทยาลัยบีดและพากนักศึกษาที่พากันกลับบ้าน ที่หน้ามหาวิทยาลัยมีบ่ายอนให้ผู้คนได้รับ “Fac en Grève” ซึ่งการสไตร์นี้มีผลโดยตรงต่อพากเรา เพราะไม่มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเลย ดังนั้นการอบรมของพากเราจึงเป็นไปในรูปการสอบเรียน ในตอนแรก ๆ พากเราถูกนัดให้ไปเรียนกันในโรงเรียนแมร์ยัม วันแรกที่พากเราเดินเข้าไปในที่ทำการมหาวิทยาลัย ก็โดนนักศึกษาต่างชาติเข้าใจว่าเป็นพาก Middle East ซึ่งมีอยู่มากเหลือเกินที่ Caen เดินมาพูดคุยหน้าที่โกรธว่า “ขณะนี้ทางมหาวิทยาลัยกำลัง Grève กัน ไม่มีการเรียน กลับไปได้แล้ว เข้าใจคำว่า Grève ใหม่” เล่นเอาพากเราพากันตกใจแต่การเรียน 2 อาทิตย์แรกเป็นการเรียนใน Laboratoire ซึ่งต้องใช้ที่เรียนในมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ต่อมาเหตุการณ์ในมหาวิทยาลัยก็เริ่มรุนแรงขึ้น มีการติดประกาศ แจกใบปลิว โฆษณา เรียกร้อง ชักชวนให้ทุกคนไปร่วมประท้วงโดยนั่งรถเข้าไป Paris ในช่วงนี้ตอนกลางคืนประมาณ 5 ทุ่ม จะมีพากนักศึกษาชายวิ่งขึ้นหอมาตะโกนให้หัวใจลุก霍ก รวมทั้งการเคาะประตูห้องพักทุกห้องเรียก ร้องให้เพื่อนนักศึกษาทุกคนออกไปร่วมประท้วง ตอนแรก ๆ ข้าพเจ้าตกใจได้แต่นอนฟังเงียบ ๆ

แล้วก็พยายามหลบต่อ ໂຮຈະให้ทำอะไรได้มั้ง พังกันกี่ยังไม่ค่อยจะรู้เรื่องเลยแล้วจะให้ไปประท้วงด้วย แล้วอาการข้างนอกหน้าห้องอยู่เมื่อไร พอกรังที่ 2-3 ข้าพเจ้าก็เริ่มชิน ๆ และหลบต่อไปโดยไม่มีปัญหา พวกเรายังคงเดอบเรียนต่อไป เช่นที่ Lab ในมหาวิทยาลัย ป้ายที่โรงเรียนมัชym ใกล้ ๆ หอพัก ต่อมาก็ย้ายไปแอบเรียนในตึกเล็ก ๆ ในบริเวณมหาวิทยาลัย เราก็แอบเรียนไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งม่ายวันหนึ่ง เรากำลังเรียนอยู่แล้ว忽กได้ยินเสียงเหมือน叩叩 ถักครุ่นๆ (le Concierge) ก็วิงเข้ามานอกพวงเราไว้พวงนักศึกษาที่ Grève ได้นำเอาห่อนไม้มาตอกตะปูนีดประดู่เข้าอกด้านหน้าแล้ว และเขาก็พากวนรวมทั้งอาจารย์ผู้สอนซึ่งตกใจไม่น้อยไปกว่าพวงเราหนึ่งของการประดู่เหล็กอีกด้านของอาคาร ด้วยเหตุการณ์นี้เราริบก้องย้ายไปเรียนกันในร้านอาหาร ชื่อ La Duchesse Anne ซึ่งนั่นก็นับว่าเป็นการtrimanจิตใจกันไปอีกแบบหนึ่ง La Duchesse Anne เป็นร้านอาหารที่ตกแต่งไว้อย่างสวยงามมีรสนิยม บรรยายกาศในร้านแจ่มใส่ด้วยไม้ดอกที่มีดอกเต็มไปทั้งต้นและใช้ต่างๆ กัน การประดับประดาตลอดจนเครื่องใช้ในร้านสวยงามกลมกลืนกันไปหมด และที่นั่นว่าร้ายที่สุดคือ กลิ่นอาหารในร้าน เราจะเดินเข้าทางด้านข้างร้านซึ่งใกล้กับครัวที่กำลังปุงอาหารที่มีกลิ่นหอมน่าทาน จำเราะต้องเดินผ่านไปทางนั้นแล้วเดินตัดห้องอาหารชั้นบนได้ไปชั้นสอง ไปนั่งเรียนในห้องที่มีหน้าตาเหมือนห้องประชุมที่สวยແบ່ງเก่า ๆ เริ่มก็จะต้องมาเรียนกันในตอนบ่ายจากบ่าย 2-บ่าย 4 โมง เรียน ๆ ไปห้องก็จะคลบไปด้วยกลิ่นยาหม่องและน้ำมันเปรี้ยวอื้ว อาการที่นี่จะเย็นลงตอนบ่ายและเวลาที่เรียนนั้นจะเท่ากับเวลา 2 ทุ่ม-4 ทุ่มที่กรุงเทพฯ ต้องอยู่กระทุ้ง เอีย ทุบ ตีหักผู้ร่วมอบรมไม่ให้ทำความชาญหน้าแก่ผู้ที่กำลังยืนสอนอยู่ที่หัวโต๊ะ ช่วงการเรียนตอนบ่ายนี้ผ่านไปช้าเหลือเกิน

วิชาที่เรียน เราเริ่มทัน 2 อาทิตย์แรกเป็นการเรียนใน Lab ภาษาวันละ 2 ชั่วโมง 9-11 โมง ตอนบ่ายเรียนภาษาจาก Sheet ที่คัดมาจากการ ข้อคิด ข้อเขียนในนิตยสารบางเล่ม สลับกับการเรียนไวยากรณ์ เรียนการเขียนจากการทุน Texte สัก ๆ ที่คัดออกมากจากวรรณคดี คัมแบง หรือวนนิยายมีชื่อต่าง ๆ เรียนภาษาและวัฒนธรรมจากเพลิง และ Linguistique โดยย่อ

ใน Caen Centre คุ้นเคยและน่าสนใจไม่แพ้ใน Paris มีร้านรวงมากพอควร และผู้คนเดินกันชักๆ ขาว สีที่มีสีสรรและน่าชื่นชม คือร้าน Patisserie ซึ่งจัดหน้าร้านไว้ด้วย Croissant และขนมเค้กที่ประดับด้วยผลไม้ในรูปลักษณะต่าง ๆ ที่น่ารับประทานมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงใกล้จะถึงวัน Pâques (Easter) 5-6-7 เมษาณ แทบทุกร้านจะทำขนมด้วย Chocolat เป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ เช่น ปลา ไก่ ไข่ หรือ ราชพฤกษ์ เพราะเป็นธรรมเนียมที่จะให้ขนมในเทศกาลนี้ เป็นทัวปลาที่ทำด้วย Chocolat (Poisson en chocolat) และในวันที่ 6 เมษาณนี้เอง ได้มีการเลื่อน

เวลาให้เร็วขึ้น 1 ชั่วโมงเพื่อเป็นการรับถูกใบไม้ผลิ และทั้งนี้เพื่อเป็นการประยัดพลังงานด้วย Caen อยู่ทางด้านเหนือของฝรั่งเศสใกล้ไปทางซ่องแคบองค์กฤษ ตั้งนั้นอาณาจักรแห่งนี้เดิมนี้จึงเย็นกว่าทางใต้และมีลมแรง ที่นี่พ่อจะเริ่ม sang ประมาณตี 5 ครึ่ง และจะไปเมื่อประมาณ 3 ทุ่มครึ่ง กลางวันเริ่มยาวขึ้นทุกที เมื่อตอนที่มารถึงใหม่ ๆ ทันทีเมื่อวันนั้นที่นี่ยังมีแต่ลำต้นและกิ่งก้านที่เป็นสีน้ำตาล 2–3 อาทิตย์ต่อมาทันไม้ก็เริ่มผลิหน่อออกตาม ทำให้เราได้เห็นสีเขียว ๆ มาขึ้น แต่อาณาจักรอยู่ประมาณ 7–10°C ในทุกวัน และในบางวันมีฝนตกปะปوي ๆ อาณาจักรกลับลงไปที่ 5°C ยกเว้นช่วงเจ้าเตรียมมาก็หมดลง ต้องมีการเรียกไอบริจาคยาในหมู่พากเราอยู่เนื่อง ๆ

เราได้ไปที่ศูนย์ศึกษาทางหมุด 3 แห่ง ๆ แรกคือสถานที่สำคัญใน Caen ได้แก่ Musée de Normandie, Château de Normandie, L'Hôtel de Ville, L'Abbaye aux Hommes, Musée de Beaux Arts

แห่งที่ 2 คือที่เมือง Bayeux เป็นเมืองทางประวัติศาสตร์ เราได้ไปเยี่ยมชม La Tapisserie de Bayeux ซึ่งถือว่าเป็น Chef d'œuvre ของศตวรรษที่ 11 เป็นการเล่าประวัติบางตอนของ Guillaume de Conquerant และไปที่ Arromanches ไปชม Musée du débarquement ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีการยกพลขึ้นบกในวัน D-Day และไปตรวจสอบสถานที่การฝ่ายอักษะซึ่งมาเสียชีวิตลงที่ Normandie ในตอนยกพลขึ้นบก

แห่งที่ 3 คือที่ Le Mont Saint Michel นับว่าเป็นสถานที่ที่น่าตื่นตามาก เราได้ไปถึงตอนบ่าย ซึ่งตอนนั้น Le Mont Saint Michel ยังเป็นวัดอยู่บนเขาลูกรด ๆ กลางหาดทรายที่เว็บวัง เห็นแต่พ้าและหาดทราย礁กัน จนกระทั่งเย็นที่ Le Mont Saint Michel กลายเป็นケーゲะกลางทะเลที่มีน้ำทะเลขึ้นรองบัน ซึ่งในช่วงเวลาที่ห่างกันประมาณ 2–3 ชั่วโมงเท่านั้น ที่นี่เราได้มีโอกาสสัมผัสอาหารเย็นที่มีชื่อคือ Omelette, le mouton blanc (mouton salé) กับ Cidre ที่ทำจาก Pomme ที่เป็น le mouton salé เพราะว่าทุกหญ้าเด่นชื่อชนิดนี้ที่ติดกับทะเล ดังนั้นแกะที่เลี้ยงไว้ทุกหญ้าก็เลยเป็นไปตามทุกหญ้าที่มักกินอยู่ด้วย ส่วน mouton นั้น ข้าพเจ้าคิดว่ากานลีนสาบของมันเหมือนกับการนั่งกินอาหารมื้อนี้กับケーゲะเลยที่เดียว พากเด็กอเมริกันซึ่งมาที่ศูนย์ศึกษาครั้งนี้ด้วย พากันทำตลาดหลังจากทานอาหารแล้วว่า

Qu'est-ce que tu dis ? Bœuf

เมื่อมาอยู่ Caen ได้ประมาณ 1 เดือน ทางมหาวิทยาลัย Caen ได้จัดงาน Bien-venu à Caen ให้กับนักเรียนต่างชาติที่ Théâtre de Ville ผู้อำนวยการของงานได้มามพูดคุย

กับพวกราและแสดงความเสียหายที่เราได้มาถึงในช่วงเวลาที่ Caen ไม่อยู่ในภาวะปกติ อันเนื่องมาจากการ Grève ของนักศึกษา จึงทำให้การเตรียมงานต้อนรับนี้ช้ากว่าที่ควรไป ในงานนี้เราได้รู้จักกับพวกรอบครัวต่าง ๆ ที่จะเชิญพวกราไปเป็นแขกทานอาหารเย็นในวันต่อๆ ไป ข้าพเจ้าได้รับเชิญจาก Madame Sicot ซึ่งเป็นหัวหน้าภารกิจของสมาคมนี้ และที่บ้านของ Madame นี้เราได้พูดคุยกันเรื่องความคิดเห็นต่าง ๆ มากมาย เช่น ความเป็นอยู่ของเราที่ Caen ความเห็นของเราต่อ Caen และคนเมือง Caen, อาหาร, การเรียน, หอพัก ฯลฯ กว่าจะรู้เรื่องทั้ง 2 ฝ่าย ก็ทำเอาหงส์เนื้อยังเงี่ยง เมื่อย เผอญมืออยู่วันหนึ่ง พีคนหนึ่งได้รับเชิญไปทานอาหารช้ากันในวันและเวลาเดียวกัน เลยตกลงส่งข้าพเจ้าไปแทน เพราะทางเจ้าภาพคงเตรียมทำอาหารไว้ให้แล้ว เพื่อมิให้ผิดหวังทั้ง 2 ฝ่าย ข้าพเจ้าจึงตกลงไปแทน เพราะว่างและพีคนอื่น ๆ ก็ติดรับเชิญแล้วทั้งนั้น ตัว Madame พูดได้ 2 ภาษา คือ ฝรั่งเศส และอังกฤษ เพราะมีมารดาเป็น Irish และตัวแกเองเป็นอาจารย์สอนภาษาอยู่ที่มหาวิทยาลัย Caen ด้วย พ่อเริ่มเสริฟอาหาร Madame และลูกสาวอีก 2 คน ก็ตั้งคำตามชนิดตอบยากทำให้หงส์ข้าพเจ้าและรุ่นพี่ต้องคิดหนักกันไปตลอด เขาสนใจเรื่อง การเมือง ศาสนา ปรัชญาของศาสนาพุทธ การจัดการศึกษา ปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาเขมรอาณานิคม ที่เมือง Caen ไม่ถูกก่อตั้งขึ้นมาใหม่ แต่เป็นฝรั่งเศสกับอังกฤษ ตัว Madame จะแปลเป็นฝรั่งเศสกลับมาให้พร้อมทั้งคัดแปลงแก้ไขศัพท์แสง สำเนาต่าง ๆ ได้รับทั้งความรู้และปวศรีจะไปในตัวด้วย ประมาณ 4 ทุ่ม ก็ขับรถมาส่งเรา 2 คนที่หอพัก การได้รับเชิญไปทานอาหารนี้ดีมาก เพราะนอกจากเป็นการเรียนภาษาแล้วยังเป็นการได้ฝึกภาษาและค้นพบศัพท์ใหม่ด้วย ถ้าท่านไม่ใช่คนที่ชื่นชอบภาษาอังกฤษ ก็ได้เรียนรู้วัฒธรรมเกี่ยวกับอาหาร ความเป็นอยู่ การแต่งกาย ธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ และบรรดาครอบครัวชาว Caen นี้ก็น่ารัก มีอรรถศัพท์มาก ให้ความสนใจดูแลเรามื่นและมาส่งจนถึงหอพักด้วย

สรุปความโดยย่อ พวกรารวมทั้งข้าพเจ้า 13 คน ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน ประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมากมาย ตลอดจนได้มีโอกาสเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ให้กว้างไกยิ่งขึ้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้รับทราบ เรียนรู้และเข้าใจนี้เป็นผลดีทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาฝรั่งเศสกับลูกศิษย์ทั้งในรุ่นนี้及บุนเดส์อนากต ประสบการณ์ทั้ง 45 วัน นี้รวมความได้เหมือนหนังสือ “รวมรวมประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพ” เล่มหนึ่งซึ่งคงยากที่จะได้มีโอกาสได้รับรู้และเห็นอีก ข้าพเจ้าในฐานะตัวแทนของกลุ่มครูที่ได้รับทุนอบรมทางด้านภาษาศาสตร์ที่ Caen ขอขอบคุณทางสมาคมครุภำพภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทยอย่างสูงมา ณ ที่นี่ด้วย

และขอสนับสนุนให้ได้มีการจัดทุนในรูปต่าง ๆ อันก่อประโยชน์อย่างยิ่งแก่เหล่าสมาชิกสมาคมฯ ซึ่งประโยชน์ทั้งนี้ทั้งนั้นคงจะได้แก่เหล่าศิษย์ของเรานั้นเอง

ขอแสดงความนับถือ

นางสาวประณิชา	รองดาวรณะ
นางสาวมัยสุรีย์	อมันตฤด
นางทองทิพย์	เบญจพร
นางวชรี	เกเวตเกรนี
นางประภาพรรณ	ภูมิสิงหาราช
นางสาวพรทิพย์	อุนากร
นางวรุณี	พงศ์อุดม
นางสาวประมวล	ลักษริสวิญ
นางสาวมาลินี	รินทร์วิทูร์ย์
นางสาวจินتنا	บูรณพันธุ์
นางสาวสุดารี	อุปلام
นางสาวกปรี	จิรโชติร่ว
นางสาวสุนีย์	บีนเจริญ

ด้วยอภินันทนาการ

จาก

Thai Jewelry CENTER

83/2 Rama 6 Rd Urupong

Bangkok, Thailand

สรุปผลการรับทุนอบรมที่ Vichy

พวกราครุ่ไทยโรงเรียนมัธยมจำนวน 12 คน จากทุกภาคของประเทศไทยได้ออกเดินทางจากกรุงเทพมหานครในคืนวันที่ 30 สิงหาคม 2522 เวลาประมาณ 20.30 น. โดยสายการบิน Air France โดยมีจุดมุ่งหมายปลายทางอยู่ที่เมือง Vichy ประเทศฝรั่งเศส เพื่อรับการอบรมด้านภาษาและการสอนภาษาฝรั่งเศส ชั้นการอบรมนี้มีระยะเวลา 9 เดือนเต็มโดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2522 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2523

หลังจากนั้นเมื่อถึงเมือง Vichy ได้เดินทางมาถึงสนามบิน Charles de Gaulle หรือ Roissy ของกรุงปารีสโดยสวัสดิภาพ เวลาในฝรั่งเศสจะช้ากว่าเวลาในประเทศไทยราว ๆ 6 ชั่วโมงในฤดูหนาว (ราว ๆ 5 ชั่วโมงในฤดูร้อน) มีผู้แทนจาก C.R.O.U.S. [Centre Régional des Oeuvres Universitaires et Scolaires] มารอต้อนพวกราชานรถเพื่อจะให้จักรยานไปยัง Vichy โดยที่ผู้แทนจาก C.R.O.U.S. และคนขับรถเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยและเอื้อเฟื้อต่อ ให้นำพวกราชานรถกลุ่มนี้ไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เช่น ปราสาทลามาซี จังหวัดลัวร์ ฯลฯ ตลอดเส้นทางไปยังเมือง Vichy ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง

9 เดือนที่ Vichy 9 เดือนแห่งความสนุกสนาน 9 เดือนแห่งความคิดถึงผู้เป็นที่รักและบ้านเกิดเมืองนอน

Vichy ตั้งอยู่ห่างจากปารีสประมาณ 350 ก.ม. อยู่ตอนกลางของประเทศ บนที่ราบสูง Massif Central มีแม่น้ำ Allier ไหลผ่าน Vichy นอกจากจะมีชื่อเสียงเรื่องน้ำแร่ธรรมชาติที่ใช้รักษาโรคต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นที่ตั้งของศูนย์สอนภาษาในปัจจุบันให้กับผู้สนใจ ศูนย์ที่มีชื่อเสียงแห่งนี้คือ Centre Audio-Visuel des Langues Modernes หรือเรียกสั้น ๆ กันว่า CAVILAM CAVILAM จัดสอนทั้งภาษาฝรั่งเศสแก่ชาวต่างชาติ ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน ภาษาอิตาเลียน หรือภาษาอื่น ๆ ที่เป็นภาษาที่ใช้กันในปัจจุบันแล้วแต่ความต้องการของผู้เรียน นัก

ศึกษาส่วนใหญ่ของ CAVILAM จะเป็นนักเรียนต่างชาติที่มาเริ่มต้นเรียนภาษาฝรั่งเศสที่นี่เพื่อจะเข้าเรียนต่อในสถาบันต่าง ๆ ในฝรั่งเศสต่อไป

การสอนภาษาของ CAVILAM อยู่ภายใต้การควบคุมของ Université de Clermont-Ferrand ซึ่งตั้งอยู่ที่เมือง Clermont-Ferrand (เมืองนี้เป็นที่ตั้งของบริษัทใหญ่ของโรงงาน Michelin ซึ่งผลิตยางรถยนต์ที่มีชื่อเสียง) เป็นศูนย์สอนภาษาตัวอย่างที่ใช้ระบบโสตทัศนศึกษาได้ผลดีมากที่คาดหวังไว้ นักศึกษาที่ไม่รู้ภาษาฝรั่งเศสเลยสามารถใช้ภาษาฝรั่งเศสเบื้องต้นที่จำเป็นในการดำรงชีวิตได้ภายในเวลาประมาณ 2 เดือน

แต่สำหรับกลุ่มของพากเรา วัตถุประสงค์ที่มาเรียนที่นี่แตกต่างจากนักศึกษาอื่น ๆ ตรงที่พากเรามีความรู้ภาษาฝรั่งเศสมากกันบ้างแล้วโดยเฉพาะกฎหมายการเดินทาง จุดประสงค์ของการอบรมก็เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางภาษาฝรั่งเศสทั้งในด้านการพูด อ่าน เขียน ในขณะเดียวกันก็จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมประกอบกับการเรียน เพื่อจะได้กลับมาเป็นครูที่มีความรู้ความสามารถที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดสำหรับลูกศิษย์ และเป็นผู้ที่มีประโยชน์สำหรับเพื่อนร่วมงานต่อไป

ดังนั้น M. Jean LAUBEPIN ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในด้านการสอนจึงจัดแบ่งเวลาออกเป็นระยะเวลา 3 เดือนแรกของการอบรม (ตุลาคม – ธันวาคม) เป็นการสอนเพิ่มพูนความรู้ทางด้านภาษาฝรั่งเศสโดยมี Melle Marie-Louise PARISSET และ Mme Michèle ALBERO เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบ อาจารย์ผู้สอนได้จัดทำบทความสนั่น ๆ จากราสการ หนังสือพิมพ์ และบันทึกเสียงข่าวต่าง ๆ จากวิทยุมาให้พากเราฟังฟัง ฝึกแกะ ฝึกเขียน เพื่อให้เราเข้าใจเวลาอ่าน หรือฟัง และเพื่อให้ผู้ที่เราคุยกับเขาหรือเขียนไปถึงเข้าใจเราได้ถูกต้องตามที่เราต้องการ

เมื่อเริ่มคุ้นเคยและรู้พื้นภาษา กันเพื่อสมควร พากเราจะเริ่มลงมือทำเอกสารทางวิชาการในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. เอกสารเรื่องภูมิศาสตร์กายภาพของฝรั่งเศส [La France physique]
2. เอกสารเรื่องฝรั่งเศสและฤดูกาลต่าง ๆ [La France à travers les saisons]
3. เอกสารการใช้บทเพลงประกอบการสอนภาษาฝรั่งเศส [Les chansons françaises]
4. ภาพนิ่งจำนวน 125 ภาพ [diapositives พร้อมทั้งบทสนทนา (dialogue) ประกอบภาพนึง] ซึ่งเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมของชาวฝรั่งเศส

เอกสารทั้ง 4 นี่ประสบอุปสรรคนานาประการกว่าจะสำเร็จออกมานได้ งานอาจารย์ผู้สอน
ประกว่า “ลูกของพากเดอกลอดยกจริง ๆ” (คณะของพากเราถูกกลับบ่อย ๆ ว่าอยู่ในระยะทั้ง
ครรภ์ เพราะว่าการอบรมมีระยะเวลา 9 เดือน นั่นเอง)

เวลาตั้งแต่เดือนมกราคม 2523 เป็นต้นมา พากเรา ก็มุ่งศึกษาถึงทำรา อุปกรณ์และวิธีการ
ต่าง ๆ ที่มีใช้ที่ CAVILAM ทาง CAVILAM เองก็ได้พยายามจัดให้พากเราได้ไปเยี่ยมชมสถานที่
หรือหน่วยงานที่จะเป็นประโยชน์แก่พากเรา เช่น เมื่ออยู่ในระหว่างจัดทำ Les chansons françaises
ก็พาไปชมนิทรรศการดนตรีที่เมือง Bourges เป็นเวลา 1 วันกับครึ่งคืน เรียกว่าเรียนและเที่ยว
หนักมาก วิธีการสอนภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่ 2 ก็คิดต่อให้พากเราไปสังเกตการสอนในห้องเรียน
ของ CAVILAM เองและในโรงเรียนมัธยมที่ตั้งอยู่ในห้องถิน จัดทัศนศึกษาสถานที่ จัดให้
ไปอาศัยกับครอบครัวฝรั่งเศสเมื่อโอกาสอำนวย เพื่อให้พากเราได้มีโอกาสทำความรู้จักกับชีวิต
ความเป็นอยู่ของพลเมืองของเข้า กล่าวได้ว่า ถ้าเราต้องการรู้ เห็นอะไร และเข้าเป็นธุระจัดได้
เข้าจะรับจัดการให้ทันที

เรื่องใหญ่และหนักใจที่ต้องมาของพากเราคือการเรียน Phonétique et Phonologie ซึ่ง
หัวหน้าใหญ่ทางการศึกษาของ CAVILAM คือ M. Jean LAUBEPIN เป็นผู้สอนเอง ผู้สอน
ได้เริ่มปูความรู้ตั้งแต่เรื่องการเกิดและธรรมชาติของแต่ละเสียงที่มนุษย์เบลงว่ามาจากไหน เป็น
อย่างไร และวิจัยว่าหากเข้าหาเสียงที่เป็นบัญหาของนักเรียนไทยตลอดจนวิธีแก้ไข โชคดีที่ขณะนั้น
นอกจากกลุ่มพากเรา 12 คนแล้ว ยังมีคนไทยที่ไปเรียนภาษาฝรั่งเศสเพื่อเข้าเรียนต่อในสถาบัน
อื่น ๆ อีก 3 คน เราได้เลือกคนที่มีความสามารถทางภาษาไทยทั้งสามเวลาอ่าน พูดภาษาฝรั่งเศส เพื่อจะ^{จะ}
ได้สอนวิเคราะห์ถึงบัญหาและการแก้ไขเสียงดังกล่าว ต้องขอขอบคุณคนไทยผู้ไม่ประสงค์ออก
นามทั้ง 3 ท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

แล้ววันที่ 31 พฤษภาคม 2523 ก็มากล่าวสวัสดีลา ก่อนกลับพากเรา หลายคนคงดีใจ
รับทราบค่าวักลับบ้าน และอีกหลายคนที่ยังอาลัยอาวรณ์อย่างคืบเวลาน้อย ในฝรั่งเศสออกไปอีก จึง
เป็นเรื่องไม่แปลกที่ไม่ได้ยกกลับกันเป็นกองทัพเด็ก ๆ เมื่อนามา

แม้ว่าการอบรมครั้งนี้จะมีเวลาแค่ 9 เดือนก็ตาม พากเรา ก็ได้เรียนรู้และเข้าใจถึงคำว่า
ประเทศฝรั่งเศส ชาวฝรั่งเศส ชนบรรมเนียมของชาฝรั่งเศส ได้ถูกต้องมากขึ้น ได้เห็นความ
เจริญก้าวหน้าทางวิชาการ อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมายังเปลี่ยนให้เกิดประโยชน์
กับนักเรียนไทยที่เรียนภาษาฝรั่งเศส

พากเราขอขอบคุณประเทศฝรั่งเศส สมาคมครุภำษภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทยผู้ให้ทุน
อุดหนุนแก่พากเราไว ณ โอกาสนี้ด้วย

ด้วยอภินันทนาการ

၁၁၈

บริษัทรุ่งเจริญ อ็อกซิเจ่น

166/5-7 ດັນຈົ້ລສິທາງຄໍ ແຂວງບ້ານຫ່າງໂລ

ເບຕ ບາງກອນໄອຍ ກຣງທະພ 7

สถาบัน ALT

ใน ร.ร. กานุจนาที ชั้นกรีฑาสถานแห่งชาติ เจริญผล กรุงเทพฯ ๕
โทร. 2144350

เป็นศูนย์สอน TOEFL ซึ่งได้รับการรับรอง

จากศูนย์สอน ETS แห่ง Princeton

อำนวยการสอนและให้บริการเพื่อเตรียมสอบ

TOEFL, GMAT และ GRE เพื่อศึกษาต่อ ณ USA

ขั้นปริญญา ตรี โท เอก ทุกแขนงวิชา

เบ็ดสอน TOEFL บี๊ล ๖ รุ่น คือ

1. เริ่มเรียนกลางเดือน มิถุนายน	เพื่อเตรียมสอบ TOEFL ในเดือน สิงหาคม
2. เริ่มเรียนต้นเดือน กรกฎาคม	เพื่อเตรียมสอบ TOEFL ในเดือน ตุลาคม
3. เริ่มเรียนปลายเดือน กันยายน	เพื่อเตรียมสอบ TOEFL ในเดือน พฤศจิกายน
4. เริ่มเรียนต้นเดือน พฤษภาคม	เพื่อเตรียมสอบ TOEFL ในเดือน มกราคม
5. เริ่มเรียนปลายเดือน มกราคม	เพื่อเตรียมสอบ TOEFL ในเดือน มีนาคม
6. เริ่มเรียนปลายเดือน มีนาคม	เพื่อเตรียมสอบ TOEFL ในเดือน พฤษภาคม

(เริ่มนับครึ่งปีแรก ๑ เดือนก่อนเริ่มเรียน และวันเริ่มเรียนที่ແນ່ນອនของแต่ละรุ่น
จะประกาศให้ทราบผ่าน น.ส.พ. สยามรัฐ น.ส.พ. นิตินักศึกษา และ น.ส.พ. มหาวิทยาลัย
ส่วนต่างของแต่ละวิชาจะพิมพ์แยกในวันเปิดเรียน)

มีวิชา TOEFL ให้เลือกเรียนได้ ๓ วิชา ๆ ละ รอบ คือ

1. English I. TOEFL Tutorial Course (ขั้นสูง)
2. English II. TOEFL Special Course (ขั้นกลาง)
3. English III. TOEFL Intensive Course (ขั้นเริ่มต้น)

มีบริการฟรีกว่า ๘ ประเภท

เพื่อช่วยการศึกษาต่อ ณ USA

ใช้ตัวราชสำนักสอบ TOEFL ชุดมาตรฐานของ ALT โดยเฉพาะ

(โปรดติดต่อเวลา ๑๖-๑๙ น. ในวันธรรมดา และ เวลา ๙-๑๖ น. ในวันเสาร์-อาทิตย์ เท่านั้น)

อภินันทนาการ

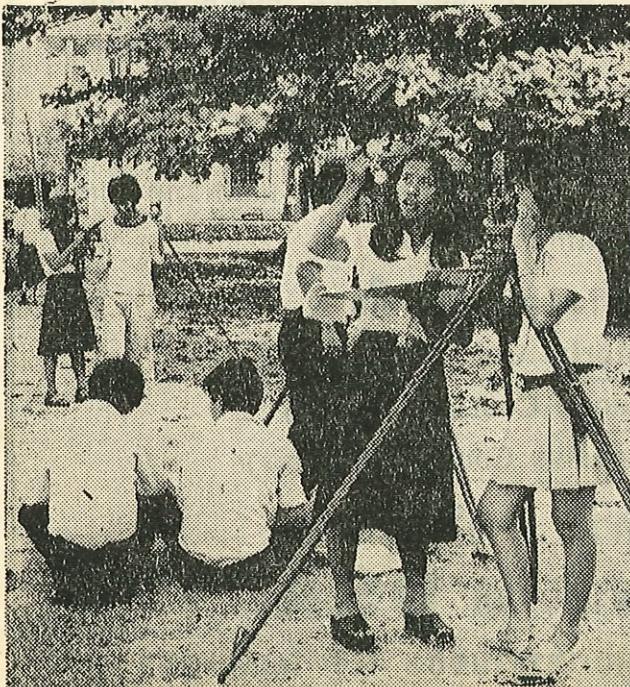
จาก

สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ

221/4 ซอยวัดสังข์กระจาด แขวงวัดอรุณ

เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

รู้อะไรใหม่สู่รัฐวิชา

เฉลล์ส่งเสริมการตีกีฬาของไทย

การมีพลเมืองฉลาดช่วยให้ชาติเจริญ เฉลล์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยตระหนักในความสำคัญข้อนี้ เฉลล์จึงจัดอบรมมาสู่เด็กนักเรียน ไม่ใช่ทุกการศึกษา ของไทยเป็นประจำเสมอมา โดยให้ทุกการศึกษา ขั้นแม่หัวที่มีภาระหนัก แต่ก็มีสิ่งที่ต้องการศึกษา ที่เรียนดีแล้วดันทุนทรัพย์ ส่งผู้ทรงคุณวุฒิไปบรรยาย เฉพาะวิชาตามมหาวิทยาลัย สถาบันศึกษา และสถาบันต่างๆ ให้ยิ่งกว่าพยนตร์สารคดี หนังสือ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ และอื่นๆ แก่โรงเรียนทั่วไป เพื่อประกอบการสอน จัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา เช่น รายการ “มหาวิทยาลัยทางอากาศ” และ “การตอบน้ำขุน้ำภายนอกทุกทางโทรทัศน์”

นี่เป็นส่วนหนึ่งในนโยบายของเฉลล์ที่มุ่งทำ

ประโยชน์ให้แก่สังคมไทย

และการศึกษาของไทย

ร้าน ชาลี จิวเวลเลอร์
(Charlie Jeweler)

5/3 ซอยนานาใต้ สุขุมวิท กรุงเทพฯ

จำหน่าย: แหวน, เครื่องประดับแบบต่าง ๆ
และเครื่องทองเหลือง

ด้วยอภินันทนาการ

จาก

บริษัท ลือกซเลีย แห่งประเทศไทย จำกัด

บรรณาธิการแกลง

อนุสันธิจากงานกิจกรรมพิเศษ 2 สิงหาคม 2523 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม
บรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาแสดงปาฐกถาสำหรับนักเรียน เรื่องการเด็กประพฤติ
ฝรั่งเศส สมาชิกสถาบันได้รับเกียรติที่ได้ฟังปาฐกถาจากสมัคمانฯ และคงจะได้เปิดให้นักเรียนของ
ท่านได้รับฟังเรียบร้อยแล้ว สำหรับท่านสมาชิกที่ไม่ได้มีโอกาสไปร่วมงานในวันนั้น วารสารได้
รับเกียรติอย่างสูงที่สถานีวิทยุ อส. ได้ทำการอัดปาฐกถาของสมเด็จฯ ลงป้ายปัจจุบัน และได้ถูกเผยแพร่
มาให้สมัคمانฯ ซึ่งมีรายละเอียดครบถ้วนทุกประการ สมัคمانฯ ได้รับความชื่นชมและชื่นชมทางสถานีวิทยุ
อส. ไว้ในที่นี้ด้วย

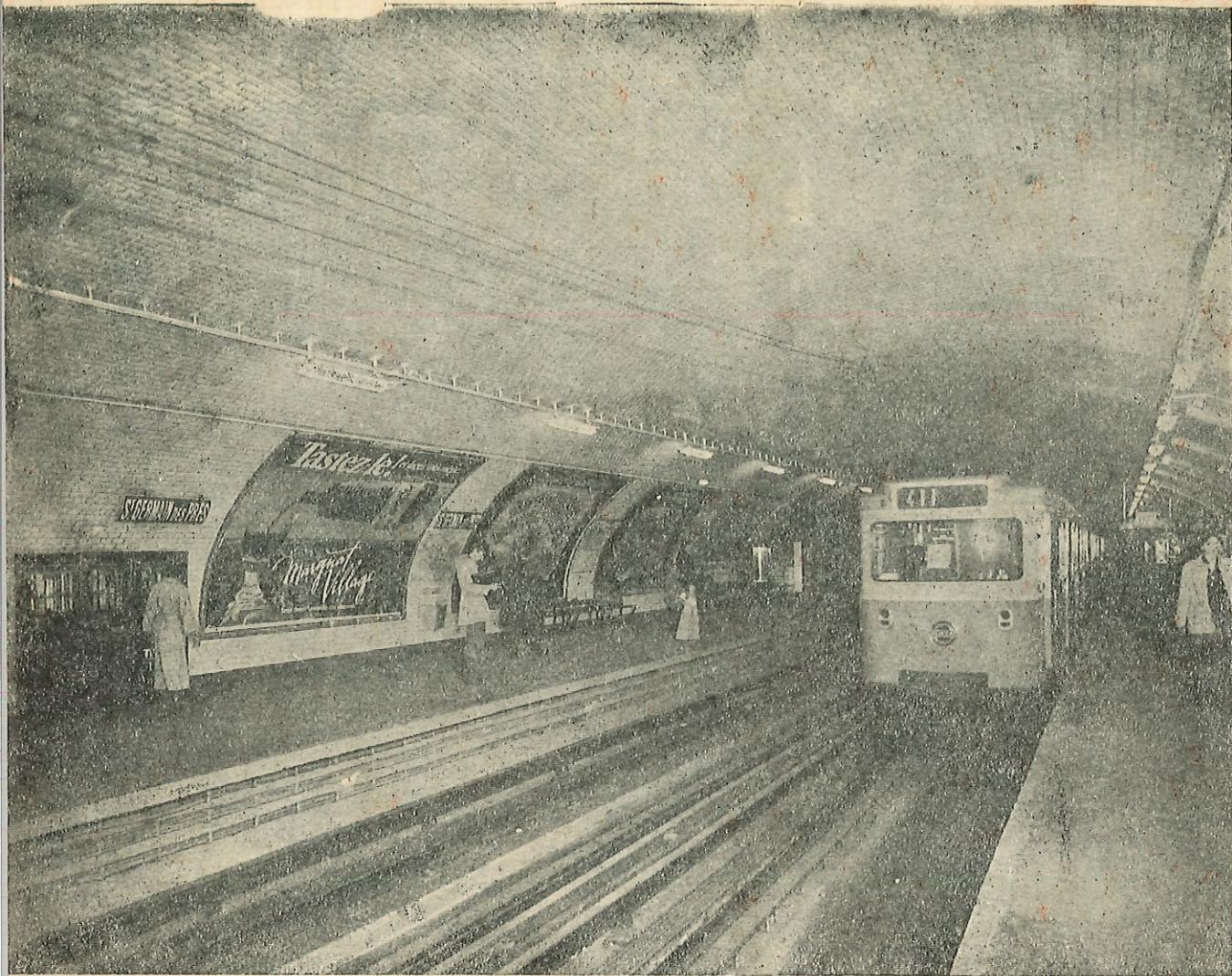
กว่าวารสารจะออกมาก็ได้ใจหายใจคว่ำ เพราะบทความได้ไม่พอที่จะจัดหน้าให้ครบจำนวน
ยกที่กำหนดไว้ ได้ทวงจากหลายฝ่าย ผลที่ได้คือที่ท่านเห็นอยู่นี้ โดยที่ไม่ได้มีการนัดหมาย
เนื้อหาส่วนใหญ่ก่อตัวถึงประเทศไทย คิดว่าเป็นการไปเที่ยวฝรั่งเศส กล้วยๆ “La France en
Direct” อีกชุดหนึ่งก็ยังได้

ทุนสำหรับครูเมื่อเขียนปีที่แล้ว นำที่ผู้ให้จะสนับสนุนโครงการต่อไปเรื่อยๆ เพราะได้
ประโยชน์หลายสถาน ท่านอ่านๆ ไปก็จะทราบเองจากบทความที่ผู้ได้ทุนส่งมา ถ้าทุกัวฒธรรม
ฝรั่งเศส ท่านเข้าใจภาษาไทย ทุนประเภทนี้จะให้เท่าตัว คือ 64 ทุนเสียเลย ให้เสียอีก 5-6 ปี
ครุ่นคิดกันทั่วประเทศไทยจะได้มีโอกาสเท่าเทียมกัน

ด่วนที่สุด.....

เอกสารจากการสัมมนาวัดผลภาษาฝรั่งเศส ซึ่งจัดไปแล้วเมื่อ พฤศจิกายน ขณะนี้ ฝ่าย
เลขานุการและฝ่ายเอกสาร ได้จัดทำเป็นรูปเล่ม นับเป็นเอกสารทางวิชาการ ชุดที่ 3 (ชุดแรก
ภาษาฝรั่งเศสเฉพาะด้าน ชุดที่สอง สมัมน้ำปัญหาต่อเนื่อง มัธยม—อุดมศึกษา) ผู้สนใจขอเชิญ
ติดต่อสั่งซื้อได้ที่ อาจารย์ วงศ์จันทร์ พินัยนิติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ ม. ธรรมศาสตร์ ราคา
เพียง 40 บาท เท่านั้น ซึ่งถูกมากสำหรับเอกสารชุดใหญ่พิเศษชุดนี้

เล่มสุดท้ายสำหรับปี 2523 เรื่องขาดตกบกพร่องยังมี เอาไว้ปีใหม่ (ปีที่สี่) กรรมการ
วารสารชุดใหม่คงจะปรับปรุงให้ดีขึ้น

มุมหนึ่งของประเทศไทย

UN PETIT COIN DE FRANCE

ALLIANCE FRANÇAISE

29 THANON SATHON TAI, BANGKOK 12, THAILANDE

ສມາຄມຝຣັງເຕີເສ

ໄມ່ ດານສາຫະໄຕ ກຽງເທິພາ ຖະ

TEL 286.38.79 & 286.38.41 - TELEGR. ALFRANTHAI

VOUS Y TROUVEREZ

des cours de langue à tous les niveaux
des films, des concerts . . .
un bar-restaurant agréable
une grande bibliothèque
une ambiance

LISEZ AUSSI NOTRE
JOURNAL MENSUEL

VOUS Y ETES CHEZ VOUS

ท่านจะพบสิ่งที่น่าสนใจ
ชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสทุกระดับ
ห้องสมุดໂວ-ໂລນ
กាលpins, กอนເສົ່າທ
ເກື່ອງດົມ, ອາຫາຣເລີຄຣສ
ບຮຮຍາກາສອນຮັນຮົມຍໍ ສາຍງານ
ຂອ້ເສູ້ອ່ານหนังສือວາງສາງໄຍດ້ອືນຂອງເວາ

ออมทรัพย์เพื่อการศึกษา
เพื่อความก้าวหน้าของชีวิต

ธนาคารกรุงไทย จำกัด
ธนาคารพาณิชย์ของรัฐบาล